

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΑΠΑΝΤΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμέλεια
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΦΡΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Δοκτῶρων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 14

1. ΛΟΓΟΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΚΑΛΑΝΔΑΙΣ
2. ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΑΥΣΙΟΝ Α'—Γ'

Εἰσαγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Π. ΦΑΝΟΥΡΓΑΚΗ
Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ λέξις «Καλάνδας» ἢ «Καλένδας» προέρχεται ἀπὸ τὴν λατινοῦν λέξιν «calendas» καὶ σημαίνει τὴν πρώτην ἡμέραν τῶν ρωμαϊκῶν μηνῶν. Κατὰ τὰς πρώτας αἰτίας ἡμέρας ἐγένοντο διάφορα ἔορτα καὶ Πανηγύρεις ἀπὸ τοῦς Ἑθνοῦσι, οἱ ὅποιοι ἐπίστευον εἰς τὴ ζωὴ κατ' ἕνα τὸν μῆνα ἔφαρτάναι ἀπὸ τοῦ ἐάν θά ἐζούσαν μὲ περισσοτέραν ἢ ἐλιγότεραν εὐχαρίστησιν κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. Διὰ τοῦτο κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν Καλανθῶν ἐπαθίζοντο εἰς παντὸς εἴδους γλέντια, φαγοπότια καὶ εὐτουχίας, ὅστε νὰ καταστή ὅσον ἦτο δικαίων ἢ ἡμέρα αὐτῆ περισσοτέραν εὐχαρίστησιν. Αἱ περιφημότεραι μεταξὺ τῶν Καλανθῶν ἦσαν ἐκεῖσαι τοῦ Ἰανουαρίου, κατὰ τὰς ὁποίας ἐφορῶντο ἡ εὐτυχία τοῦ νέου ἔτους μὲ ἀνταλλαγῆν διδῶν καὶ ἀποστέλλων. Ἡ ἐπίδοσις εἰς τὰ γλέντια κατὰ τὰς Καλάνδας τοῦ Ἰανουαρίου ἦτο μεγαλύτερα ἔσπες ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φαγοπότια ἐδοκίμαζων καὶ ἄλλας εὐχαριστήσεις, καὶ παρεφετέροντο εἰς πολλὰς ἄλλας ἀσχημίας.

Πολλὰ ἀπὸ τὰς ἑορτὰς αὐτὰς διατηρήθησαν καὶ ἀπὸ τοῦς Χριστιανοῦς ὅτε διάφορα εἶλα ἐνήματα. Ἡ Ἐκκλησία κατέβαλε μεγάλας προσπάθειάς διὰ τὴν ἐκρίζωσιν τῶν ἐθίμων αὐτῶν, μέχρι ὅτου τὸν ἑβδομῶν αἰῶνα ἢ ἐκτὴ οὐκαταμένη συνέδος εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν κατέβαλε τὰς ἑορτὰς αὐτὰς μὲ τὸν ὄλον κανόνα τῆς ὁς ἀπαθίζεαι πρὸς τὸ χριστιανικὸν ἦθος. «Τὰς οὐκων καλομένης Καλάνδας καὶ λεγόμενα Βοτὰ καὶ τὰ καλούμενα Βραυμάλια καὶ τὴν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἐπιτελούμενην Πανηγύριν καθάπερ εἰς τῆς τῶν κοινῶν πολιτείαις περιεφθέρηαι διατάξασθαι».

Εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἐσκληρίας τῆς Ἀντιοχείας κατὰ τῶν αἰθιολογικῶν τούτων ἐθίμων καταθετέται καὶ ἡ ἔμμιλις αὐτῆ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἡ ὁποία ἐξερωνήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ποῦ ἐγένοντο αἱ ἑορταὶ αὐταὶ τοῦ ἔτους 387. ἐκείνου ἔτους μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ εἰς πρεσβύτερον Φιλίστου εἰ. καὶ ἡ ἀσχημίας, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς τὴν Ἀντιόχειαν κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἦσαν ἰσχυρότερας μεγάλας καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἔσπες ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως αὐτῆς οὕτω καὶ ἐξήγγατο ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ διὰ τὸ μετὰ τῆς εἰς τὸν νῆον, διὰ τὸ μὴ εἰδέσθαι ἐν μέσῳ τοῦ ἀσχημοῦνος εἰς τὰς ὁδοὺς κλέψουσιν. Ἐσα εἰς τὴν ἀγγελοῦσαν τῆς ἡμέρας αὐτῆς; δὲν παρήσθη ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Φλαβιανός, ὁ

Γραμματεὺς Συντάξας
Ἱερεὺς **ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ**
Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

ὁποῖος εἶχε χειροτονίαι τὸν Ἰωάννην εἰς πρεσβύτερον. Ὁ Ἰωάννης ὁμοῦς μὲ τὰς εὐχὰς τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐξαφάνησε τὸν λόγον αὐτῶν καὶ ἀμίλητος ἵναστῆεν αὐτῶν, οἱ ὅποιοι παρεκλιούθουν καὶ λόγου τὸν τῆς ἡμέρας αὐτῆς καὶ διαγράφειναι χωρὶς εἰς τὴν καλὴν.

Εἰς τὸν λόγον αὐτῶν τοῖς αἰετὸν πῶσον εὐαθεροὶ εἶναι νὰ ἐξαρτῆ ὁ ἀνθρώπος τὴν ζωὴν τοῦ ἀπὸ τῆς νομιμίας καὶ προτρέπει τοὺς ἀποστασιῶν νὰ κἀμουν τὴν ζωὴν των συνεχῆ πνευματικῆν κορτὴν διὰ τῆς εἰς θεοῦ πύρις παμίας ἐπαγωγῆς τῆς ἀρετῆς. Ἀπολούθος βίβει τὸ ἔρθῃ νόημα τῆς κορτῆς τῶν Καλανθῶν, ἡ ὁποία κρίται νὰ τελεῖται πρὸς θεὸν Θεοῦ, ὅπως κρίται καὶ τὰ πάντα νὰ γίνονται πρὸς θεὸν Θεοῦ. Ἀποδεικνύεται εἰς τὴν συνέχαιαν δια διὰ τὸν καλὴν Χριστιανῶν δια εἶναι δυνατὸν νὰ γίνονται εἰς θεὸν Θεοῦ, ἀνάμνη καὶ ἐκείνη πού φράζονται ὡς τὰ πᾶσαν ἀντίθετα ἢ ἀπέμνηται πράγματα, ἀνάμνη καὶ ὁ φόνος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΓΑΚΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΑΛΑΝΔΑΣ

697 Α ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΑΛΑΝΔΑΣ ΟΤΑΝ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΠΑΡΕΝ Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΝΤΙΟΧΙΑΣ ΦΑΒΙΑΝΟΣ. ΕΞΕΦΩΝΗΘΗ ΔΗ ΕΜΑΝΤΙΟΝ ΑΓΓΕΛΟΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΤΑΣ ΝΟΜΗΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΥ ΑΠΟΓΓΑΝΗΘΗΝ ΧΟΡΟΥΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ· ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΕΙΣ ΔΟΞΑΝ ΘΕΟΥ ΠΟΙΕΙΤΕ·

1. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ καρὸς ἀπαίτει τὸν κορυφαῖον, καὶ τὸ πληρωμα τῶν ναυτῶν τὸν κυβερνήτην, ἔτσι καὶ ὁ σὺλλογος αὐτῆς τῶν ἱερῶν ἀναζητεῖ σήμερον τὸν κοινὸν πατέρα, τὸν Ἀρχιερέα. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τοῦ καροῦ καὶ τοῦ πλοῦο ἢ ἀπουσία τῶν ἀρχηγῶν προκαλεῖ μεγάλην ἀταξίαν καὶ ἀνοσφάλειαν, ἐδῶ ὁμοῦς δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο. Ἐδοῖ κα' ἂν δὲν εἶναι παρὸν σαματιαῖς, ὁμοῦς εὐρίσκειται ἐδῶ μὲ τὸ πνεῦμα του, καὶ οἵκαε τώρα μαζί μας, ἐνῆφ κἀθετα εἰς τὸ σῆψι, ὅπως καὶ ἡμεῖς εἴμεθα μαζί του ἐνῆφ οἵκαμεν ἐδῶ. Διὰ τῆτοκα εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης συνηθίζει νὰ συγκεντρώη αὐτοὺς πού εὐρίσκονται εἰς μεγάλην ἀπόστασιν καὶ νὰ τοὺς ἐνώσῃ. Αὐτὸν λοιπὸν πού εἶλε εἰς ἐξῆμν κἀρουσ καὶ ἀπέραντα πελάγη τὸν κωρῖζουν ἀπὸ ἡμῶς, ἂν τὸν ἀγαποῦμεν, τὸν φανταζόμεθα κάθε ἡμέραν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ οἵαν ἀπεκθανόμεθα κἀπουσιον, νομίζομεν πως δὲν τὸν βλέπομεν, ἀκόμη κα' ἂν οἴκαη πολύ πλησίον. Ἐτσι, 698 Α ἐδὸν ὑπάρχει ἀγάπη, δὲν ἐλάττει καθόλου ἡ ἀπόστασις, ἐδὸν ὁμοῦς δὲν ὑπάρχει, οὐδεμίαν ἀφέλειαν ἔχομεν ἐκ τῆς μικρῆς ἀποστάσεως.

Προηγούμενος λοιπὸν οἵαν ἐγκωμιάζα τὸν μακρόριον Παύλον¹ τόσο πολὺ ἐκαρῆκατε, αἰσθὴν νὰ τὸν ἀλλήλατε παρόντα, παρὰ τὸ οἶ τὸ μὲν σῆμα του εὐρίσκειται εἰς τὴν κωρυφαῖον οἵαν Ρώμην, ἡ δὲ ψυχὴ του εἰς τὰ κῆρια τοῦ Θεοῦ² ἐδικαίον

1. Νομιμνία εἶναι ἡ πρώτη τοῦ νέου μνησ, ἐπιμνημον ὁμοῦς καὶ τὴν κορτὴν, ἡ ὁποία ἐγίνετο κατὰ τὴν πρώτην τοῦ μνησ. Ἡ λέξις προέρχεται ἀπὸ τὴν λατινικὴν λέξις Νομιμνία.

2. Ἐκτὸς τῆς ἀπόστασις προηγούμενος συγκεντρώσει ὁ ἱερὸς Χρυσοστόμος ὁμίλους εἰς τὸν ἀπόστολον Παύλον. Αἱ ἐκτὸς ὁμιλίας αὐτῶν ἀποστόλων θαυμάσιον ἐγκωμιον εἰς τὸν Παύλον.

γὰρ ψυχὰι ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀφῆται αὐτῶν θάνατος» (Σοφ. Σολ. 3, 1): ὁμοίως ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης τὸν ὄπτιον ἐμπρός εἰς τὰ μάτια σας. Καὶ ἤθελε νὰ ἀπαληθῆ καὶ σήμερον μὲ τὸ ἴδιον θέμα, **B** ἀλλὰ ὁ λόγος ὁρᾷ πρὸς ἄλλα πράγματα καταπειγόντα, πρὸς ὅσα κακὰ διέπραξε σήμερον ἀλόκληρος ἡ πόλις. Διότι ὅσοι ἀκούουν τὰ ἐγκλήματα τοῦ Παύλου πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ εἶναι ζηλωταὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ Παύλου, καὶ ὄξοι δι' αὐτὴν τὴν ἀκρόασιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν εἶναι μαζί μας ὁ πνευματικὸς μας πατήρ ἐμπρός, μὲ τὸ θάρρος εἰς τὸς εὐχὰς τοῦ δε ἀρχίσου τὴν διδασκαλίαν πρὸς ὅσους.

Διότι καὶ ὁ Μωϋσῆς κωρὶς νὰ εὐρίσκειται κατὰ τὸ σῶμα μαζί μὲ τοὺς πολεμοῦντας, ὅμοιος ἔξ Ἰσοῦ μὲ αὐτοὺς καὶ πολὺ περισσότερον μάστιγα συνετέλεσεν εἰς ἐκείνην τὴν μάχην, ἐνιαχῶς μὲ τὴν ἔκτασιν τῶν χειρῶν τὴν ἰδικήν του παράταξιν, καὶ προσέειπεν μεγάλον φόβον εἰς τοὺς ἐχθρούς. **C** Ὅπως δηλαδὴ ἡ δύναμις τῆς ἀγάπης δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴν ἀπιστάσιν, ἔτσι οὕτως καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς προσευχῆς, ἀλλ' ὅπως ἐκείνη ἐνῆκει τοὺς ἀπομακρυσμένους, ἔτσι καὶ αὕτη ἠμπορεῖ νὰ ἀφελῆ τὰ μέγιστα αὐτοὺς ποὺ εὐρίσκονται μακριά. Μὲ θάρρος λοιπὸν προκομῶ εἰς τὴν μάχην. Διότι καὶ δι' ἡμῶς ἀρχίσου τώρα πλήρους, ὅχι διότι ἐπιτιμῶνται τώρα οἱ Ἀμαλκίται· ὅπως τότε, οὐτε ἄλλοι θάρσονται, ἀλλὰ διότι δαίμονες παρήλασαν εἰς τὴν ἀγοράν.

Διότι εἰ διαβολικοὶ αὐτοὶ ἀλονόηται πανηγύρεις ποὺ γίνονται σήμερον καὶ τὰ σκαμνὰ καὶ αἱ κορυφῆσαι καὶ αἱ νυκτερινοὶ χοροὶ καὶ ἡ καταφέλαστος αὐτῆς κωμῶδια ἡμελιότιμον τὴν πόλιν κειρότερα ἀπὸ κάθε ἐχθρὸν. **D** Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐντρέπονται καὶ νὰ πενθοῦν καὶ νὰ κρῶδωνται καὶ αὐτοὶ ποὺ ἠμάρτησαν καὶ αὐτοὶ ποὺ δὲν ἠμάρτησαν, οἱ μὲν δι' ὅσα σφάλματα ἔκαμαν, οἱ δὲ δι' ὅσα ἀσχηρὰ εἶδαν νὰ διαπορεύονται οἱ ἀδελφοί. Ἡ πόλις μας θῆνε σήμερον καροῦρη καὶ εὐθυμῆ, καὶ ἐστεφανώθη, καὶ ὅπως ἡ γυναῖκα ποὺ ἀγαπᾷ τὰ σταλίσια καὶ τὴν πολυτέλειαν, ἔτσι καὶ ἡ ἀγορὰ ἐστολισθῆ σήμερον φιλότιμα, ἐπόρεσε χρυσοφόρα καὶ πολυτελῆ ῥούχα καὶ ὑποδήματα καὶ ἄλλα ὅμοια, καὶ ὁ κάθε τεχνίτης προσπαθεῖ εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἔργων του καὶ ἐπερᾷ τὸν ὀπίσκεινον. Αὕτη ὅμοιος ἡ φροντίδα, ἂν καὶ εἶναι γνῶρισμα παιδικῆς σκέψεως **E** καὶ ψυχῆς ποὺ δὲν βλέπει τίποτε τὸ μέγα καὶ τὸ

3. Ἀμαλκίται· ἦσαν μία ἰσχυρὰ νομαδικὴ φυλὴ, ἡ ὁποία ἐκατακαθῆκεν εἰς τὴν Παλαιστίνην πρὸ τῆς ἀναόδου τῶν Ἰσραηλίων ἐκ τῆς εἰς Αἴγυτον ἔξοδος. Ἦτο ὁ πρῶτος ἐχθρὸς ποὺ ἐντιμετώπισα τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἐγκαταστάσεώς του εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

ὄψιν, δὲν εἶναι θέβια τόσον θλαστέρα, ἀλλὰ εἶναι μία ἀνόητος ἀπιστοσύνη ποὺ προκαλεῖ τὸν γέλωτα αὐτῶν ποὺ ἀσκολοῦνται μὲ αὐτά. Δεδοὶ ἂν θέλῃς νὰ στολιχῆς, μὴ στολιχῆς τὸ ἐργαστήριον. ἀλλὰ τὴν ψυχὴν σου ὅχι τὴν ἀγοράν ἀλλὰ τὴν σκέψιν διὰ νὰ θαυμάσῃσιν οἱ ἄγγελοι, νὰ δεχθῶν τὸ γεγονός οἱ ἀρχάγγελος καὶ διὰ νὰ σὲ ἀνταγίσῃ ὁ Κύριος τῶν ἀγγέλων μὲ τὰς δωρεὰς του. Διότι αὕτη τοῦλάχιστον ἡ ἐπίδειξις ποὺ γίνεται τώρα προκαλεῖ καὶ γέλωτα καὶ φθόνον, εἰς τὴν σκέψιν μὲν **ὁππ** **A** τῶν καλύτερων γέλωτα, εἰς αὐτοὺς δὲ ποὺ ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν ζήλειαν καὶ φθόνον πολλόν.

2. Ἄλλ' ὅπως εἶπω αὐτῆ ἡ φιλοτιμία δὲν εἶναι τόσο ἀκατακτάτος. Οἱ συναγωνισμοὶ ὅμοιος ποὺ γίνονται σήμερον εἰς τὰ καπηλεῖα, αὐτοὶ στενοκαρποῦν ἰσχυρότερος, διότι εἶναι γεμίται ἀπὸ ὄσων καὶ ἀσθένειαν. Ἀσθένειαν διότι αὐτοὶ ποὺ κάνουν αὐτὰ παρακαλοῦσθιν τῆς ἡμέρας καὶ προμαρτυροῦν καὶ παύονται ὅτι, ἐάν περᾷσιν τὴν νομηνίαν τοῦ μηνός τούτου* μὲ εὐχαρίστησιν καὶ ἀπόλαυσιν, ὅσοι ὁ χρόνος θὰ περᾷσῃ δι' αὐτοὺς τὸ ἴδιον. Ἀσπῆτα δὲ ἀπὸ πολλὸ πρῶτ' ἡ γυναῖκα, καὶ ἄνδρες γεμίζου τὰ μπουκάκια καὶ τὰ ποτήρια καὶ πίνουσι τὸ ἀγνὸν κρασί μὲ μεγάλην ἀπληστίαν. Αὐτὰ εἶναι ἀνάστα τῆς **B** πίστεως σας, εἴτε σὲ εἰς τὰ κάνατε, εἴτε παρακαλοῦσθε ἄλλους ποὺ τὰ κάνουν, εἴτε συγγενεῖς εἶναι αὐτοὶ, εἴτε φίλοι, εἴτε γείτονες. Δὲν ἤκουσες τὸν Παῦλον ποὺ λέγει: «Ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μηνῶς καὶ καιρὸς καὶ ἐναντιότης φοδοῦμαι μήπως εἰκὴ κεκοπίσκα εἰς ὑμᾶς» (Γαλ. 4, 10-11).

* Ἄλλιστε θὰ ἦταν καὶ μεγίστη θλακεία, νὰ περιμένῃ κανεὶς ὅτι ὅλος ὁ χρόνος θὰ πῆ καλῶ, ἐάν μία ἡμέρα περᾷσῃ εὐνοϊκῶς. Ὅχι μόνον θλακεία εἶναι αὕτη ἡ γνώμη, ἀλλὰ προέβεται καὶ ἀπὸ διαβολικῶν ἐνεργειῶν, νῆ ἐμυστηριώμεθα δηλαδὴ τὴν ζωὴν μας ὅχι εἰς τὴν ἰδικὴν μας φροντίδα καὶ προαιρέσειν, ἀλλὰ εἰς τὸς ἐναλλαγὰς τῶν ἡμερῶν. Ὁ χρόνος θὰ περᾷσῃ δι' ἐσὲ εὐτυχεμένους, ὅχι ἐάν μεθῶσῃς κατὰ τὴν νομηνίαν. **C** ἀλλὰ μόνον ἐάν κατὰ τὴν νομηνίαν, καὶ κάθε ἡμέραν κἀνὲς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Κακὴ καὶ καλὴ δηλαδὴ ἡμέρα γίνεται ὅσα ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς, διότι δὲν διαφέρει ἡ μία ἡμέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας

4. Πρόκειται περὶ συναγωνισμῶν εἰς τὸ ποῖος θὰ προῆ εἰς μεγαλύτερας ἀσχημίας, ἢ εἰς ἐπιβελίην διαφόρων τεχνισμῶν πρὸς πρῶτον γέλωτος. Ἐγένοντο ὅμοιος καὶ ἐκθέσεις ἐμπροσθέντων εἰς διαφόρους χώρους τῶν καπηλεῶν.

5. Καθὼ πρόκειται περὶ τῆς πρώτης τοῦ μηνός Ἰανουαρίου, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐγένοντο καὶ αἱ μεγαλύτεραι ἐστὶ καὶ αἱ περισσότεραι ἀσχημίας.

φροντίδα ή άρελείων. Έάν πρότις την δικαιοσύνην, ή ήμέρα σου θα γίνη καλή, εάν πρότις την άμαρτίαν ή ήμέρα σου θα είναι πονηρά και γεμάτη κόλασιν. "Αν πιστεύης αυτά και τα άραμιάζης όλοις, ό χρόνος σου θα πηγαίνη καλά και κάθε ήμέρα θα κώνης προσευκάς και έλεημοσύνας. "Αν όμως παρελεύθης την άρετήν σου και έμπαστεύσας την εύχαρίστησιν της ψυχής σου εις τός νοσηρτάς και εις τός άρρώστους τών ήμερών, θα μείνης έρμος από όλα τα αγαθά σου. D

Επειδή λοιπόν ό διάβολος τό ζήρει αυτό, και έπειδή φροντίζει πάντοτε να μάς άρητησέη τός κόπους διά την άρετήν και να μάς σήσχη την προθυμίαν της ψυχής, μάς έμοθε να συνδέωμεν την εύτυχίαν και την κακοτυχίαν με τός ήμέρας. Διότι αυτός ποδ έχει πείσει τόν έαυτόν του ότι υπάρχει ήμέρα κακή και ήμέρα καλή, ούτε κατά την κακήν θα φροντίση διά τα καλά έργα, άφοδ άσπίσως θα έφρόνιζε και εις ούδέν θα άρελούσε λόγω της ήμέρας, ούτε πάλιν κατά την καλήν θα έφρόνιζε δι αυτό, άφοδ εις ούδέν άλλήπεται από την άμελείαν του, πάλιν λόγω τού καλός της ήμέρας. Και έτσι και από την μίαν και από την άλλην περιπέσων ζημιάνης την σωτηρίαν του, και θα περάση όλην του την ζωήν εις την άργίαν και την πονηρίαν με την νεποθήσιν ότι άλλοτε κοπάσει άσπίσως, άλλοτε δε ότι πρότις πράγματα περιττά. E' Άφοδ λοιπόν γνωρίζωμεν τούτο πρέπει να άποφεύγωμεν τός πονηρίας τού διαβόλου και να διαζώωμεν αυτήν την σκέψιν από τόν νούν μας και να μη παρατηρούμεν τός ήμέρας, ούτε την μίαν να μισούμεν και την άλλην να αγαπούμεν. Διότι ό διάβολος μηχανεύεται αυτό όχι μόνον διά να μάς ρίξη εις την άμελείαν αλλά και διά να σκευφαντήση τα δημουργήματα τού Θεού και να παρασύρη τός ψυχάς μας εις την άσέθειαν μαζί και την ραθυμίαν.

Αλλά ήμείς πρέπει να ξεφρόνωμεν και να μάθωμεν σαφώς ότι τός A τήποτε δέν είναι κακόν αλλά μόνον ή άμαρτία και τήποτε δέν είναι αγαθόν, αλλά μόνον ή άρετή και τό να άρέωμεν εις τόν Θεόν κατά πάντα. Δέν προζενεί την εύχαρίστησιν ή μέθη, αλλά ή πνευματική προσευχή, όχι τό κρασί, αλλά ό διδακτικός λόγος. Τό κρασί φέρει τρικυμίαν ένψ ό λόγος γαλήνην. Έκείνο φέρει τόν θόρυβον ένψ ό λόγος δώκνει την ταραχήν. Έκείνο σκοτίζει τόν νούν, αυτός όμως όταν είναι σκοπιμένος ό νοός τόν φωτίζει. Έκείνο μάς δημιουργεί άνυπόστατος στενωχάριας, αυτός δώκνει αυτός ποδ υπάρχουν. Διότι κόνένα πράγμα δέν συνήθίζει να προζενή τήσιν καρδόν και εύχαρίστησιν, όσον αι άλήθειαι της πίστεως, ή περιφρόνησις τών παρόντων B πραγμάτων και ή άναμονή τών μελλόντων και τό να θεωρούμεν ως μη πρα-

γματικά όλα τα ανθρώπινα πράγματα και τόν πλούτον και την έδουσίαν και τός τιμάς και τός άκαλαρίους. "Αν ζήρης να σκέπτεσαι έτσι άκάμην και άν ιδής κόνένα να πλούτη, δέν θα σέ κεντρήση ό φρόνος, ή εάν περιπέσης εις στήρησιν δέν θα ταπεινωθής από την πτωχείαν. "Ετσι ήμπορείς να εορτάζης πάντοτε.

Ο Χριστιανός λοιπόν δέν πρέπει να εορτάζη τός μήνας ή τός νοσηρτάς ή τός Κυριακάς αλλά όλην του την ζωήν πρέπει να ζή με την πρόπουσιν εορτήν. Και ποία είναι ή πρόπουσα εορτή τού Χριστιανού; "Ας άκούσωμεν τόν Παύλον που λέγει: "Όστε εορτάζωμεν, μη έν ζήμη πολλάς, μηδέ C έν ζήμη κυκίας και πονηρίας, αλλά έν άζήμιοις ελευκρινείας και άληθείας (Α' Κορ. 5, 8). "Αν λοιπόν έξης καθαράν την συνείδησιν, έκας διαρκώς εορτήν, επειδή τρέφεται μαζί με τός καλός έλπίδας, και εύχαριστεύει με την άναμονήν τών μελλόντων αγαθών όπως έπίσης έν έξης ένοχον την συνείδησιν και είσαι υπεύθυνος διά πολλάς άμαρτίας, άκάμην και κληύδας εορταί και πανηγύρεις άν υπάρχουν, δέν θα αισθάνουσαι καθόλου καλύτερα από αυτούς ποδ πενήσθιν. Ποίον είναι λοιπόν τό όφελος εάν ή ήμέρα είναι λαμπρά, ή ψυχή μου όμως είναι σκοπιμένη εις την συνείδησιν; Εάν όμως θέλης να ώφεληθής κάτι και από την νοσηρτάν αυτό κάμη. "Όταν ιδής να συμπληρώνεται ένας χρόνος, εύχαρίστησε τόν Κύριον που σέ εισήγαγε εις τόν D κύκλον αυτόν τών έτών. "Ας συγκινηθώ ή καρδιά σου, άναμέτρησε τόν χρόνον της ζωής σου και ειπέ εις τόν έαυτόν σου. Αί ήμέραι τρέχουν και περνούν, τό χρόνια συμπληρώνονται, πολύ μέρος τού δρόμου έπρακωρήσωμεν ποίον καλόν έργον έπράξαμεν; Μήπως φύγωμεν από έδώ κενά και έρημια από κάθε είδός άγαθούργιας; Τό δικαιοτήριον έπληρώσαμε, ή ζωή τρέχει βίσιστα προς τό γήρας.

Α. Αύτά να συλλογίζουσαι με άφορμήν τός νοσηρτάς και να τα ένθυμήσαι εις κάθε άλλαγήν τών έτών. "Ας σκεπάζωμεν την μελλουσαν ήμέραν, μήπως ετη κανείς και προς ήμάς αυτό που είπε ό προσφίτης προς τός Ιουδαίους: ΕΞέλιπον έν ραταπήτη αι ήμέραι E αυτών, και τα έτη αυτών μετά σπουδής (Ψαλμ. 77, 33). Αύτην την εορτήν ποδ άνέφερα, την διαρκή ποδ δέν περιμένει ένταλλαγής τών έτών, ούτε καθόριζεται από ήμέρας, ήμπορεί να την εορτάση με όριον τρόπον και ό πλούσιος και ό πτωχός, όπτι δέ αυτήν την εορτήν δέν ύπάρκει άνάγκη κορημάτων, ούτε πλούτου, αλλά μόνον άρετής. Δέν έκας κρήματα; Έκας όμως τόν φρόνον τού Θεού, που είναι πλουσιότερος θησαυρός από όλα τα κρήματα, που δέν έξοδεύεται, που δέν μεταβάλλεται, που

δὲν δαπανᾷται. Κοιτᾷτε εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν, τὸν ἀέρα, τὰ εἶδη τῶν ζώων, τὰ κόττι εἰδους φυτῶν, τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· φαντάσου τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγγέλους, 70¹ Ἄ τὰς ἀντιπρὸς δυνάμεις ἐνθυμήσου διὰ ὅλα αὐτὰ ἀνάγκου εἰς τὸν Κύριόν σου. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν τόσον πλουσίῳ Κυρίῳ δοῦλος νὰ εἶναι πτωχός, ἐὰν ἔχη εὐνοϊκῶν τὸν Κύριόν του.

Δὲν εἶναι γνώρισμα τῆς χριστιανικῆς πίστεως τὸ νὰ παρῆται κανεὶς τὰς ἡμέρας, ἀλλὰ τῆς εἰδωλολατρικῆς πλάνης· ἔχεις ἀπογραφῆ εἰς τὴν οὐράνιον πόλιν, εἰς τὴν ἐκεῖ πολιτείαν διαμένεις, ἀνέμεις τὸν ἑαυτὸν σου μὲ τοὺς ἀγγέλους· ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει φῶς ποὺ νὰ καταλήγῃ εἰς τὸ σκοτάδι οὐτε ἡμέρα ποὺ νὰ τελειῶνῃ εἰς νύκτα, ἀλλὰ πάντοτε ἡμέρα, πάντοτε σῶς. Ἐκεῖ λοιπὸν νὰ θέλωμεν πάντοτε. Διότι λέγει· «Τὰ θῆνα ζητεῖτε, οὐ ὁ Χριστὸς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ Β τοῦ Θεοῦ καθήμενος» (Κολ. 3, 1). Δὲν ἔχεις τίποτε κοινὸν μὲ τὴν γῆν, οἶπου ἐξουσιάζουν οἱ ὄφθοι τοῦ ἡλίου καὶ οἱ κύκλοι αὐτοῦ καὶ αἱ ἡμέραι, ἀλλὰ ἐὰν ζῆς ὁρθός, ἡ νύκτα γίνεται εἰς ἑσπέρα ἡμέρα, ὅπως εἰς αὐτοὺς ποὺ ζοῦν εἰς τὴν ἀσέλημιν καὶ τὴν μέθην καὶ τὴν ἀκαλασίαν, ἡ ἡμέρα μετατρέπεται εἰς σκοτὸς τῆς νύκτας, διὰ διότι σθῆναι ὁ ἥλιος, ἀλλὰ διὰ τὸ νοῦς τῶν σκοτιέται μὲ τὴν μέθην. Τὸ νὰ διῶθῃ κανεὶς εἰς τὰς ἡμέρας αὐτὰς τόσον σημασίαν καὶ νὰ ἀπαιθῆται μεγαλιώτερον εὐχαριστήριον κατ' αὐτὰς, καὶ νὰ φωτογυῆ τὰς ἀγορὰς καὶ νὰ πλέκῃ στεφάνια, εἶναι χαρακτηριστικὸν παιδικῆς ἀνοησίας. Σὺ ὅμως ἔχεις ἀπώλησιν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀδυναμίαν, καὶ ἕντες ἄνδρας καὶ ἐνεργάτους εἰς τὴν οὐράνιον πολιτείαν. Μὴ ἀνάπτῃς λοιπὸν εἰς τὴν ἀγορὰν C αἰσθητῆν φωσφάν, ἀλλ' ἀνάψῃς εἰς τὴν οὐράνιον σου πνευματικὴν φῶς. Διότι λέγει· «Λαμπράτα τὸ φῶς ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5, 16).

Αὐτὸ τὸ φῶς σοῦ διδοὶ μεγάλην ἠμοιβήν. Μὴ στεφανώσῃς τὴν πόρταν τοῦ σπιτοῦ, ἀλλὰ ζῆσθε κατὰ τέτοιον τρόπον ζωῆς, ὥστε νὰ δεχθῆς εἰς τὴν κεφαλὴν σου τὸν στέφανον τῆς δικαιοσύνης ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ Χριστοῦ. Τίποτε νὰ μὴ γίνεταί ἀκόπως καὶ χωρὶς λόγων. Ἔτσι διέταξεν ὁ Παῦλος νὰ κἀνωμεν τὰ πάντα διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· «Ἔστε γὰρ ἐσθίετε, ἐστε πίνετε, ἐστε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α' Κορ. 10, 31).

Ἄλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν, θά μου εἴπῃς, νὰ φάγω καὶ

6. Ἐκτάλειον τὰς εἰδήσεις τῶν οὐρανῶν μὲ λουδοδαίς, ἕως σημεῖται σήμερον κατὰ τὴν πραγματείαν.

νὰ Ἦ πῶς εἰς δόξαν Θεοῦ; Κάλεσε πτωχόν, κἀμε ὥστε ὁ Χριστὸς νὰ μεταστῇ εἰς τὸ τροπέζῃ· ἔτσι τρώγεις καὶ πίνας εἰς δόξαν Θεοῦ. Δὲν διέταξεν ὅμως μόνον αὐτὸ νὰ κἀνωμεν εἰς δόξαν Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα, ὅπως παραδείγματός κἀρὶν τὸ νὰ μεταβῆς εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ νὰ μείνῃς εἰς τὸ σπῆτι. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ νὰ γίνωνται διὰ τὸν Θεόν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν καὶ τὰ δύο αὐτὰ νὰ γίνωνται διὰ τὸν Θεόν; ὅταν δοθῆς πρὸς τὴν ἐκασίαν, ὅταν μείνῃς εἰς τὴν προσευχὴν ἢ εἰς πνευματικὴν διδασκαλίαν, αὐτὴ ἡ μετάβασις γίνεται εἰς δόξαν Θεοῦ. Εἶναι πάλιν δυνατὸν νὰ μείνῃς εἰς τὸ σπῆτι διὰ τὸν Θεόν. Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Ὅταν ἀκούσῃς θορύβους, ἀταξίας καὶ διαβολικὰς παρελάσεις καὶ ὅταν ἡ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ πονηρῶν καὶ ἀκαλοῦστων ἀνθρώπων, τότε νὰ μείνῃς εἰς τὸ σπῆτι διὰ νὰ ἀπαλλάσσοσαι ἀπὸ τὴν παρακλῆν αὐτῆν, καὶ ἔτσι μένεις διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἐ Ὅπως λοιπὸν ἠμποροῦμεν νὰ μένωμεν εἰς τὸ σπῆτι ἢ νὰ ἐξερῶμεθα διὰ τὸν Θεόν, κατὰ τὸν ἑσὸν τρόπον ἠμποροῦμεν νὰ κἀνωμεν καὶ τοὺς ἐπιθίους καὶ τὰς κατακρίσεις πάλιν διὰ τὸν Θεόν.

Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιανέωμεν κάποιον εἰς δόξαν Θεοῦ ἢ νὰ κατηγορήσωμεν; Πολλὰς φορές κἀθεσθε εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ θέλετε πολλοὺς ποὺ περνοῦν πονηροὺς καὶ κακοὺς ἀνθρώπους μὲ ἀνεγκλήματα τὰ φρόδις, φαντασμένους, νὰ περιτριφυρίζονται ἀπὸ πολλοὺς πορσίτους καὶ κώλους, νὰ φοροῦν πολυτελεῖ ἐνδύματα, νὰ περισσεύονται ἀπὸ πολλῶν 70² Ἄ ἐπίδειξεν, νὰ ἀρπάξουν τὰ πάντα, νὰ πλεονεκτοῦν. Ἄν ἀκούσῃς κάποιον νὰ λέγῃ πῶς αὐτὸς εἶναι ἐξοζήλευτος καὶ εὐτυχὴς νὰ τὸν ἐπιπλήξῃς, νὰ τὸν κατακρίνῃς, νὰ τὸν ἀποτομήσῃς, νὰ τὸν λυπηθῆς, νὰ δοκῶσῃς. Αὐτὸ σημαίνει νὰ κατακρίνῃς διὰ τὸν Θεόν. Ἡ τέτοια κατὰκρίσις σου εἶναι διὰ τοὺς συγκεκριμένους διδασκαλίαν πίστεως καὶ ἀρετῆς, ὥστε νὰ μὴ θεωροῦνται τὰ θωπικά. Εἰπὲ πρὸς αὐτὸν ποὺ εἶπεν αὐτὰ· Διὰ τί εἶναι αὐτὸς εὐτυχὴς; Ἐπειδὴ ἔχει ὄρατον καὶ κρυφόν ἔλεγον καὶ πολλοὺς δούλους, καὶ φορεῖ φαντακτερῆν στολήν καὶ κἀθε ἡμέραν οἰκτεῖ ἀπὸ τὴν μέθην καὶ τὴν ἀπώλειαν; Ἐ Ἄλλὰ δι' αὐτὸ θὰ ἦταν ἄθλιος καὶ ταλαίπωρος καὶ ἀεσοδόκρυτος. Σὰς θέλω λοιπὸν ποὺ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἐπαινεῖσθε τίποτε ἰδικόν του, ἀλλὰ ὅλα τὰ ἔξῃ, τὸ ἄλογον, τὸ καλινῶρι, τὸ ἐνδύρατα, ποὺ δὲν ἔχουν οὐσίαν μὲ αὐτὸν. Τὶ θὰ ἠμποροῦσε λοιπὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀθλιώτερον αὐτοῦ, ὅταν τὸ μὲν ἐλογόν του καὶ τὸ καλινῶρι τοῦ ἀλόγου του, καὶ τὸ κῶλος τῶν ἐνδυμάτων του, καὶ ἡ καλὴ σωματικὴ διάπλασις τῶν δούλων του ἐγκωμιάζονται. αὐτὸς δὲ μένει ἀνεγκωμιώσιτος; Καὶ τί θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὁ

πάρξη πιακότερον ἀπ' αὐτῶν, ποὺ δὲν ἔχει τίποτε καλὸν ἰδ-
κόν του, C οὔτε καὶ ποὺ θὰ ἠμποροῦσε νὰ πάρη μιστὸν του
ἀπ' ἐξῆς, ἀλλὰ σταθίζεται μὲ ἅλα τὰ ξένα. Διότι ἰδιὸς μας
στολισί, καὶ πλοῦτος δὲν εἶναι αἱ δοῦλοι καὶ τὰ ἐνόμματα καὶ
τὰ ἄλογα, ἀλλ' ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς, καὶ ὁ πλοῦτος τῶν ἀγο-
θῶν ἔργων καὶ τὸ θάρρος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

4. "Ἄν πάλιν ἰδῆς ἄλλων πιακῶν, παρακαταγγεμένον, κα-
ταφρονημένον, ποὺ ζῆ μέσα εἰς τὴν πιακίαν καὶ τὴν ἀρετὴν
νὰ τὸν κατοικηθῶν αἱ διυλινοὶ σου, οὐ ἐπαίνεσέ τον καὶ
ἔτσι ὁ ἔπαινος διὰ τὸ παρελθόν του γίνεται συμβουλὴ διὰ κα-
λὸν καὶ ἀγαθὸν τρόπον ζωῆς. Ἐάν λέγουν ὅτι αὐτὸς εἶναι
θεῖος καὶ ταλαίφωρος, οὐ εἶπε ὅτι αὐτὸς ἐπειδὴ ἔχει φίλον
τὸν Θεόν, D ζῆ μὲ ἀρετὴν, οὐδέποτε ἀπέκτισσε πλοῦτον ποὺ
κάνεται, ἔχει καθαρὰν συνείδησιν, εἶναι εὐτυχέστερος ἀπὸ
ἄλλους, Ποῖα λοιπὸν ζητῆτα ἐπροσέζητή εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀνέ-
κλειαν, ἀφοῦ πρόκειται νὰ κληρονομήσῃ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ
οὐράνια ἀγαθὰ; "Ἄν λοιπὸν οὐ σκεπτόσαι κατ' αὐτὸν τὸν
τρόπον, καὶ διδάσκεις καὶ ἄλλους νὰ σκέπτονται ἔτσι, θὰ λό-
θῃς μεγάλῃ ἀνταπόδοσιν καὶ διὰ τὴν κατὰκριαν καὶ διὰ
τοὺς ἐπαίνους, ἀφοῦ καὶ τὰ δύο τὰ ἕκαστος εἰς δόξαν Θεοῦ.
Καὶ ὅτι δὲν σὲ καθοδηγῶ ματαίως μὲ τὸ νὰ σοὶ λέγω αὐτὰ,
ἀλλὰ ἐπαυλάσεται μεγάλη ἀμοιβὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν
θλων δι' αὐτοὺς ποὺ σκεπτόνται ἔτσι, καὶ ὅτι τὸ νὰ συμπανῆ
κανεὶς μὲ αὐτὸ E θεωρεῖται ἀρετὴ, θεωρεῖται τί λέγει ὁ προφή-
της δι' αὐτοὺς ποὺ ζῶν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ πῶς θεω-
ρεῖ κατὰκριαν τὸ νὰ ἐντροπάζῃ κανεὶς τοὺς πονηρευμέ-
νους ἢ καὶ τὸ νὰ ἐπαυῆ τοὺς φοβούμενους τὸν Θεόν.

Ἀφοῦ δηλαδὴ ἀνέφερε τὴν ἄλλην ἀρετὴν αὐτοῦ ποὺ θὰ
δοξασθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ἀφοῦ περιέγραψεν ὅπως πρέπει
νὰ εἶναι αὐτὸς ποὺ κατακεῖ εἰς τὴν ἁγίαν σκηπὴν, δηλαδὴ
ἄμωρος, δίκαιος καὶ ἐπισημὸς προσέθεσε καὶ τοῦτο: "Ὅς
οὐκ ἐβόλευσεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησε τὴν πλη-
σίον αὐτοῦ κακόν" καὶ ἀκόμη ἐξουθενάται ἐνώπιον αὐτοῦ
πονηρευόμενος, τοὺς δὲ προσυμένους τὸν Κύριον δοξάζει
(Ψαλμ. 14, 3-4) καὶ ἀπέθεξε ἔτσι ἕνα καὶ 703 A αὐτὸ εἶναι
μὴ ἐπιτυχία, τὸ νὰ περιφρονῶμεν δηλαδὴ τοὺς πονηροὺς
καὶ νὰ ἐπαυνοῦμεν καὶ νὰ καλοστακάζωμεν τοὺς ἀγαθοὺς. Καὶ
ἄλλου πάλιν εἶδε τὸ ἴδιον μὲ τὸ νὰ λέγῃ: εἴποι δὲ λίαν ἐπι-
μήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός, λίαν ἐκραυαώθησαν αἱ ἀρ-
καὶ αὐτῶν" (Ψαλμ. 138, 17). Αὐτὸν ποὺ ἐπαυεὶ ὁ Θεός, οὐ
μὴ τὸν κατακρίνῃ καὶ ὁ Θεός ἐπαυεὶ αὐτὸν ποὺ ζῆ μὲ ἀρε-
τὴν, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι πιακός. Αὐτὸν ποὺ ἀποστρέφεται ὁ
Θεός οὐ μὴ ἐπαυνοῦσῃ. Καὶ ἀποστρέφεται ὁ Θεός αὐτὸν ποὺ
ζῆ εἰς τὴν πονηρίαν, ἀκόμη καὶ ἂν περιστοιχίζεται ἀπὸ καλῶν

πλοῦτον. Ἄλλὰ ἔφε ἐπαυεὶς, ἔφε κατακρίνας, καὶ τὰ δύο
νὰ τὰ κέρης ὅπως θέλει ὁ Θεός. Εἶναι δυνατόν καὶ νὰ κατη-
γορήσῃ εἰς δόξαν Θεοῦ. Πῶς; Πολλὰς φορές ἀναγκαιού-
μεν διὰ τοὺς ὑπέρτας. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ κατη-
γορηθῶμεν διὰ τὸν Θεόν; "Ἄν τὸν ἰδῆς νὰ μεθῆ, B νὰ κλέ-
πτῃ ἢ τὸν ὑπέρτιν ἢ τὸν φίλον ἢ κάποιον ἄλλον ἀπὸ τοὺς
ἰδιούς σου, ἂν τὸν ἰδῆς νὰ τρέξῃ εἰς τὰ θέατρα ἢ νὰ ἀδια-
φορῆ διὰ τὴν ψυχὴν του ἢ νὰ ὀρκίζεται ἢ νὰ παραδοῖν τὸν
ὄρκον του ἢ νὰ ψεύδεται, τότε νὰ ἀναγκασθῇ, νὰ τὸν τιμη-
ρήσῃ, νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν ὀρθὸν δρόμον, νὰ τὸν διαρ-
θῶσῃ. Ἐάν κέρης ἄλλο αὐτὰ θὰ τὰ κέρης διὰ τὸν Θεόν. "Ἄν
πάλιν τὸν ἰδῆς νὰ παρακοῆ εἰς ἐσένα καὶ νὰ μὴ σοὶ προσφέρῃ
κανονικὰ τὰς ὑπηρεσίας του, τότε συγκρίσέ τον, καὶ ἔτσι
θὰ τὸν συγκρίσῃς διὰ τὸν Θεόν. Τώρα θμως πολλοὶ κύνουν
τὸ ἀντίθετον καὶ διὰ τοὺς φίλους καὶ διὰ τοὺς ὑπέρτας των.
Ὅταν ἀφάλλουν ἀπέναντι των γίνονται πικροὶ καὶ C ἀνελέγ-
τοι ἔκαστοι, ἔταν θμως ὑβρίζουν τὸν Θεόν καὶ κύνουν τὰς
ψυχὰς των, τότε δὲν τοὺς ἠμποῦν καθόλου.

Πάλιν ἔταν πρέπει νὰ κέρης φίλους, νὰ τοὺς κέρης διὰ
τὸν Θεόν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ κέρης φίλους καὶ ἐκ-
θροὺς κέρην τοῦ Θεοῦ; Ἐάν δὲν ἐπιδοκῶμεν τὰς φίλους
ἀπὸ τὰς ὀποίας εἶναι δυνατόν νὰ κερδίσωμεν χρήματα ἢ νὰ
παρακοιτιώμεν εἰς τὰ τραπέζια ἢ νὰ ἐπιδοκῶμεν ἀνθρωπι-
νὴν προστασίαν, ἀλλὰ ἔάν ψιχνῶμεν καὶ κύνωμεν φίλους
ἐκείνους, αἱ ὀποιοὶ ἠμποροῦν νὰ κατευθύνουν τὴν ψυχὴν
μας, νὰ μᾶς συμβουλεύουσιν τὰ πρόποντα, νὰ μᾶς ἐπιπλήξουν
ἔταν ἁμαρτάνωμεν, νὰ μᾶς σπρηξῶν ἔταν καταπατοῦμεθα,
καὶ αὐτοὺς ποὺ βοηθοῦν μὲ τὰς συμβουλὰς των καὶ τὰς προ-
σευχὰς των νὰ πλησιάσωμεν εἰς τὸν Θεόν. Πάλιν εἶναι δυνα-
τὸν νὰ κέρης ἐκθροὺς κέρην τοῦ Θεοῦ. Ἐάν ἰδῆς κάποιον D
ἀσολαστὸν, μελωμένον, γεμῆταν πονηρίαν, φορτωμένον μὲ
ἀσεβάρτους δοξασίας, ποὺ σὲ καταπατεῖ καὶ σὲ ζημιώνει, ἀπο-
μακρύνουσι ἀπ' αὐτὸν καὶ ἀποφυγέ τον, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Χρι-
στός: "Ἐάν ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε
αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ" (Ματθ. 5, 29). Μὲ αὐτὸ διέταξε νὰ
ἀπομακρύνωμεν καὶ νὰ διακύνωμεν τοὺς φίλους ἐκείνους, αἱ
ὀποιοὶ εἶναι ὡσὸν τὸ μέγα ἀγαθὸν καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὰ
ζητήματα τῆς ζωῆς, ἔάν αὐτοὶ μᾶς ζημιώγουν εἰς τὴν σωτη-
ρίαν τῆς ψυχῆς.

"Ἄν μετέξῃ εἰς συγκεντρώσεις καὶ ἐκφραφῆς μεγάλων
λόγων, E καὶ αὐτὸ νὰ τὸ κέρης διὰ τὸν Θεόν, ἂν πάλιν σπα-
ρῆς, νὰ σπαρῆς διὰ τὸν Θεόν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ λαμ-
βάνῃς μέρος εἰς συγκεντρώσεις διὰ τὸν Θεόν; Ἐάν, κατ' ἄν
χρόνον κάθετοι μὲ ἄλλους, δὲν συζητῆς διὰ θωσικὰ ζητή-

ματα η δι' όσημαντα και μάταια και τελείως άσχημα δι' ήμάρ, αλλά ουζητής περι της πίστεώς μας, περι της κολάσεως, περι της βασιλείας των ούρανών, δια όμως περιττά και άνωφελα, όπως περι του ποίος άνέβη εις την έξουσίαν η ποίος έχασε την έξουσίαν, η δια ποίων λόγων 704 Α εξηγήσθη ό τάδε, η από που έκέρδισε κάποιος και έγινε πλουσιότερος η τι άφησε κάποιος εις κάποιον άλλον όταν άπέθανε, η πως δέν κωλύθησκον άλλος να έγγραφη μεταξύ των πρώτων κληρονόμων και πολλά άλλα παρόμοια. Μη ουζηθόμεν λοιπόν τέτοια πρόγματα ούτε να επιτρέψωμεν εις άλλους να ουζητούν δι' αυτά, αλλά να προσέχωμεν τι να κάνωμεν η τι να λέγωμεν δια να άρξωμεν εις τον Θεόν, δέν ύβρίζοσι, κατηγορῆσαι, ύποφέρησι χιλιάδες κακά, και όπως τα άνέχοσι με γενναίότητα και καρῆ να προσήρησιν ουτε ένα βλάστημον λόγον εις αυτόν που σού κάνει αυτά.

Όχι μόνον τό να επαινέσῃς η να κατηγορήσῃς, να μείνῃς εις τό σπία η να έξέλθῃς, να ήμιλήσῃς η να σωτήσῃς, αλλά και να κλάσῃς και να λυπηθῇς η να καρῆς και να εύφρανθῆς είναι δυνατόν να γίνῃ εις δόξαν Θεού. Όταν δηλαδή ιδῆς Β η η τον άδελφόν σου να άμαρτάνῃ η τον εαυτόν σου να πέσῃ εις κάποιον παράπτωμα και άναστενδῆς και λυπηθῆς, κερδίσεις από την λύπην αυτήν σωτηρίαν, δια την οποίαν σούδέποτε θα μετανοήσῃς, όπως λέγει και ό Παύλος: «Η γάρ κατά Θεόν λύπη σωτηρίαν άρεταμελήτων καταργάζεται» (Β' Κορ. 7, 10). "Αν ιδῆς άλλον που να προκόπη και δέν τον φθονήσῃς, άλλ' εύχαριστήσῃς τον Θεόν, που έκανε τόσον λαμπρόν τον άδελφόν σου, ώσόν να επρόκειτο δια ιδικά σου άγαθά, λαμβάνεις μεγάλον μισθόν δι' αυτήν την καρῆν σου.

5. Επει μου λοιπόν τι θα ήμπορεσε να ύπαρξη έλασσόντερον από τους ζηλοφθόνους, που ενῶ ήμπορούν να κείρωται και να κερδίζουν δια την καρῆν, αυτοί προτιμούν καλύτερα να λυπούνται C δια τας προόδους των άλλων και έτσι εκτός από την λύπην, προκαλούν και την εκ μέρου του Θεού καταδίωξιν και την άφορητον τιμωρίαν; Και διατι να ήμιλούμεν δι' έπαίνους και κατηγορίας και λύπας και καρῆς, όταν και από τό πλέον όσημαντα και όπ' αυτά τό άνάστα λόγου πρόγματα είναι δυνατόν να έπιμεληθώμεν να μέγιστα, άν δια αυτά τό κάνωμεν δια τον Θεόν; Διού τι είναι εύτελέστερον από τό να κωρευθῆς κανείς; "Αλλά και αυτό ήμπορεῖ να τό κάνῃς δια τον Θεόν. Όταν δηλαδή δέν τακτοποιῆς τα μαλλιά ουτε καλλωπίσῃς τό πρόσωπον ουτε κατασταλήσῃς τον εαυτόν σου δια να δελεάσῃς η δια να άπαυήσῃς αυτούς που σε ελέπουν, αλλά πρότεις αυτό με απλότητα

και όπως τάχη και όσον άπαιτεί η ανάγκη μόνον, τότε και αυτό τό κάνεις δια τον Θεόν. Τότε θα λάθῃς ύποκοήσῃς τον μισθόν, διού κατεδέχασαι την πανήρην έπιθυμίαν D κι' άνέκομῃς την όκοπον φιλοτιμίαν. Διού άν αυτός που δίδει και έν μόνον ποτήριον ψυχρού ύδατος δια τον Θεόν θα κληρονομήσῃ την βασιλείαν των ούρανών, ούπόου πόσην άμοιβήν θα κερδίσῃ αυτός που κάνει τα πάντα δια τον Θεόν.

Είναι δυνατόν και να θαδῆς δια τον Θεόν και να βλέπῃς δια τον Θεόν. Πῶς είναι δυνατόν να βλέπῃς η να θαδῆς δια τον Θεόν; "Όταν δέν τρέχῃς δια την πανήριαν, όταν δέν περιεργάζοσαι την ξένην όμορφίαν, όταν ιδῆς την γυναικίαν που συναντῆς και συγκρατήσῃς τα μάτια σου, φρουρήσῃς την δρασίν σου με τον φόβον του Θεού, τότε τό κάνεις δια τον Θεόν. Ε "Όταν ενδυώμεθα δια τό πολυτελή ένδύματα και αυτά που μας κάνουν μαλθακούς, αλλά μόνον αυτά που είναι άρκετά δια να μας σκεπάζουν. Αυτό ήμπορεῖ κανείς να τό έπικτείνῃ ακόμη και εις τα ύποδήματα. Διού πολλοί έφθασαν εις τόσον μεγάλην θλακίαν και άουσίαν, ώστε να καλλωπίσουν και τα ύποδήματά που και γα τό διακοσμούν παντού, δια λιγότερον από όσον άλλοι τό πρόσωπα. Τοῦτο είναι συνήθεια άκαθάρτου και διαφθοραμένης ψυχῆς. Διού άν και φαίνεται αυτό μικρόν, όμως ήμπορεῖ να είναι και σημειόν 705 Α και άπέδειξε μεγάλης κατωπείσεως, και δια τους άνδρας και δια τας γυναίκας. Είναι δυνατόν λοιπόν να χρησιμοποιήσῃς και τα ύποδήματα δια τον Θεόν, όταν έπιδιώκωμεν πανταχοῦ μόνον την ικανοποίησιν της ανάγκης και αυτό όρίζομεν ως μέτρον δια την άπάλασιν.

Και ότι είναι δυνατόν να θαδῶμεν τον Θεόν και δια του θαδίσματος και δια της ένδυσσεως έκουσε τι λέγει τόπος σοφός: «Στολισμός άνδρός, και γέλιος δένοντων, και βήμα ποδός ύναγγέλλει τό περι αυτού» (Σοφ. Σερ. 19, 30). "Όταν δηλαδή φανώμεθα μετρημένοι και ασμνοί και δείκνωμεν παντού φρόνησιν. "Όταν αυτόν που ζῆ έτσι των ιδῆς εῖται και τελείως τυχεῖος ό άπιστος η ό άδαίσωτος και αυτός που ζῆ δίον θορυβώδη, θα τον θαυμάσῃ ακόμη και άν είναι ό πιο άναίσθητος. Και όταν παίρνωμεν γυναίκας να τό κάνωμεν δια τον Β Θεόν, δια να σωρονοήσῃς, δια να καταστήσωμεν μεγαλυτέραν την περιουσίαν. Να επαητοήσῃς ευγένειαν ψυχῆς, δια χρηματικῆν περιουσίαν ουτε προγονικῆν δόξαν, αλλά άρετήν και πράσιτητα κορακτῆρος. Σύντροπον εις την ζωήν να παίρνωμεν, δια συμμέτοχον εις την πανουργίαν.

Και διατι να τό αναφέρω δια αυτά; "Από δια ελέσθησόν λοιπόν είναι δυνατόν εις τον κόθε ένα να εξετίσῃ δια

κάνει και όλα να τα κάνει διά τόν Θεόν. Και όπως ακριβώς οι έμποροι που πλέουν εις τό πέλαγος και άράζουν εις τας πόλεως δέν αποβιάζονται εις τό λιμάνι ούτε εισέρχονται εις την αγοράν, εάν C δέν μάθουν καλά ότι έχει κέρδος κάποιο από τά εμπορεύματά τους εκεί, έτσι και σὺ μὴ πράξεις κάτι ούτε να ελθῃς, αν δέν ἔχη τὸ κατά Θεόν κέρδος. Και μὴ ποῦ λέγῃς, ότι δέν είναι δυνατόν νὰ τὰ κάνῃς ὅλα διὰ τὸν Θεόν. Διότι διαν ἡ ὑπόθεσις και τὸ κούρεμμα και τὰ ἐνδύματα και τὸ βάδιον και τὸ κοίταγμα και τὰ λόγια και αἱ συγκεντρώσεις και ἡ εἰσοδος και ἡ ἔξοδος και τὰ πειράγματα και οἱ ἐπαινοὶ και αἱ κατηγορίαι και τὰ ἐγκλήματα και οἱ φόβου και αἱ ἐπιταῖαι ἡμποροῦν νὰ γίνωνται διὰ τὸν Θεόν, τὶ ὑπάρχει ἀκόμη ποῦ νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ γίνῃ διὰ τὸν Θεόν, αν θέλωμεν; Τὶ είναι κερρότερον ἀπὸ τὸν δεσποφύλακα; Δέν φαίνεται πὺς ἡ ζωὴ ποῦ είναι ἡ πονηρότερον ἀπὸ τὴν ζωὴν ὅλων; Είναι ὅμως δυνατόν δι' αὐτὸν ποῦ θέλει D και ἀπὸ τοῦτ' νὰ κερδίῃ, διαν φρονιτικῇ διὰ τοῦς φυλακισμένους, διαν ἐξυπηρετῇ αὐτὸν ποῦ έχει φυλακισθῆ ἀδικίαι, διαν δέν κερδοσκοπῇ ἀπὸ τῆς συμφορῆς τῶν ἄλλων, διαν γίνεται κερδὸν λιμάνι εις ὅλους ὄρους τὸν ἔκων ἀνάγκη. Ἔτσι εὐδοχῇ και ἕκείνος ὁ δεσποφύλαξ εις τὴν περίπτωση τῶν Παύλου. Είναι λοιπὸν φανερόν δι' εὐν θέλωμεν ἡμπορεῖμεν νὰ ἔχωμεν κέρδος ἀπὸ ὅλα.

β. Εἰπέ μου, τὶ θαρότερον ὑπάρχει ἀπὸ τὸν φόνον; Ἄλλ' ὅμως αὐτὸ τὸ τόλμα ἡμπορεῖε κάποτε νὰ φέρῃ σωτηρίαν εις αὐτὸν ποῦ τὸ διέπραξε. Καὶ πὺς ἡμπορεῖε νὰ φέρῃ σωτηρίαν ὁ φόνος; Οἱ Μωσάντα! Ε ἤθελσαν κάποτε νὰ ἐξοργίσουν τὸν Θεόν κατὰ πῶν Ἰουδαίων, διότι ἤλπιζαν ὅτι θὰ τοῦς ἐνικοῦσαν μόνον εὐν τοῦς ἀποστεροῦσαν τὴν εὐνοίαν τοῦ Κυρίου. Ἐστόλισαν λοιπὸν κορίτσια και τὰ ἔστησαν ἐμπρὸς εις τὸ στρατόπεδον και ἔτσι τοῦς ἐδελέασαν και τοῦς ᾤδηγσαν εις τὴν πορνείαν και κατόπιν εις τὴν ἀσέβειαν. Ὅταν ἀντελήφθῃ τοῦτο ὁ Θεὸς ἐλαβε τὸ ἔθνος, και μόλις συνέλαβε δύο νὰ πορνέουσιν, τὴν στιγμήν τῆς ἀμαρτίας τοῦς ἐπρόσπερ και τοῦς δύο και ἔτσι με τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ἐσταμάτησε τὴν ὄργην τοῦ Θεοῦ. 708 Α Τὸ γεγονός λοιπὸν ἦταν φόνος, τὸ ἐπίτευγμα ὅμως ἡ σωτηρία ὅλων αὐτῶν ποῦ κατεστρέφοντο, και διὰ τοῦτο ἔφερε σωτηρίαν εις αὐτὸν ποῦ τὸ διέπραξε. Καὶ ὅχι μόνον δέν ἐπόλυσε τὰ κέρια τοῦ αὐτοῦ ὁ φόνος, ἀλλὰ ὡς ἦτο φυσικὸν τὸ ἔκαμε μάλα καὶ καθαρότερα. Διότι αὐτὸ τὸ ἔκαμε ὅχι διότι ἐμποῦ-

1. Ἄλλῃ φοιῇ τῆς Παλαιστίνης ἀρχαίῃ πρὸς τοῦς Ἰσραηλίτας. Τὸ σχετικὸν τοῦ αμαρτανίου τοῦτου ἐπισημαίνεται εις τὴν Παλαιάν Διαθήκην, Ἄρθ. κεφ. 26.

σεν αὐτοῦς ποῦ ἐπρόνευσεν, ἀλλὰ διότι ἐπρόντιζε διὰ τοῦς ἰσραηλίτας. Ἐπρόνευσε δύο και ἔωσεν ἀμετρήτους κηλίδας. Ὅ,τι κάνουν δηλαδὴ οἱ ἱατροὶ ποῦ ἀποκάπτουν τὰ σώματα μερὴ και σὴζουν ἀλόκληρον τὸ σῶμα, αὐτὸ ἔκαμε και ἕκείνος. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ ψαλμοδότης: "Ἔστι Θεὸς και Ἐλλόδοτο, και ἐκείνοσεν ἡ θρασις, και ἐλοχίσθη αὐτῷ εις δικαιοσύνην εις γενεάν και γενεάν, ἕως τοῦ αἰῶνος" (Ψαλμ. 105, 30). Ἀθάνατος λοιπὸν μένει ἡ νύμφη αὐτοῦ τοῦ κατορθώματος.

"Ἄλλος πάλιν προσερρήθη, ἄλλ' ἤθελεν ἀντιμέτωπος τοῦ Θεοῦ: αὐτὸ σημαίνει τὸ νὰ μὴ κίνησῃ κάτι διὰ τὸν Θεόν. B ἐνοῦσ τὸν Φαρσαίον. Ὅπως δηλαδὴ ὁ Θεὸς ἐνῶ διέπραξε φόνον, ἐπέτυχε καλὸν, ἔτσι και αὐτός, ὅχι ἔξ αιτίας τῆς προσευχῆς, ἀλλ' ἔξ αιτίας τῆς διαθέσεως με τὴν ὅσταν προσερρήθη προέκρουσεν εις τὸν Θεόν και ἡμάρτησε. Ἔτσι, διαν δέν γίνεται κάτι διὰ τὸν Θεόν, ἀκόμη και τὸ πλέον πνευματικῶν ἔργων, ὅλαπτε τὰ μέγιστα ὅμως και τὸ ποῦ κορυμνῶν διαν γίνετο διὰ τὸν Θεόν, φερεῖται ὅμως και τὸ ποῦ κορυμνῶν με φιλόθεον σκέψην τὸ κάνει. Διότι τὶ είναι κερρότερον και θαρότερον ἀπὸ τὴν φόνον; Καὶ ὅμως κατόπιν δικαίον αὐτὸν ποῦ τὸν ἐπόλυσε.

Ποῖον ἀπολογίαν λοιπὸν θὰ ἔχωμεν ἡμεῖς ποῦ λέγομεν ὅτι δέν είναι δυνατόν νὰ ἀφελοῦμεθα ἀπὸ τὰ πάντα ἢ νὰ κάνωμεν C τὰ πάντα διὰ τὸν Θεόν, διαν ὑπάρχει κάποιος ποῦ και ἀπὸ τὸν φόνον ἀφελήθη; Ἄν θέλωμεν νὰ προέκρουσιν αὐτὰ εις ὅλην μας τὴν ζωὴν, θὰ κάνωμεν αὐτὸ τὸ πνευματικὸν ἐμπόριον, ἔτσι πρέπει νὰ ἀγοράσωμεν κάτι, ἔτσι νὰ ἀποδώσωμεν ὅπως, παραδειγματικῶς ἄρα, διαν δέν ζητοῦμεν παραπάνω ἀπὸ τὴν πραγματικὴν τῆσιν, ἢ διαν δέν περιμένωμεν τὴν ἐποχὴν τῆς δυσκολίας διὰ νὰ παλλῶμεν εις σῶτος ποῦ ἔκων ἀνάγκη. Ἔὸ γὰρ ἡμουλικῶν σίτων δημοκρατάρατος, λέγει, (Παροιμ. 11, 26).

Καὶ διατὶ νὰ τὰ ἀναφέρω ἕνα-ἕνα διαν πρέπει νὰ τὰ περιλάβω ὅλα εις ἕνα μόνον παράδειγμα; Ὅπως δηλαδὴ οἱ οικοδόμοι διαν πρόκειται νὰ κτίσουν ἕνα τοῖκον D τεταίνων ἕνα σπάγγον ἀπὸ τὴν μὴν γωνίαν ἕως τὴν ἄλλην, καὶ ἔτσι κατασκευάζουν τὴν οικοδομίαν, ὡστε νὰ μὴ γίνῃ ἀνωμαλος ἡ ἐπαφῆνὴ τῆς, ἔτσι και ἡμεῖς ἀπὸ σπάγγου αὐτῶν τὸν λόγον νὰ τεταίνωμεν ποῦ λέγει: ἔψτε ἐσθίετε, ἔψτε πίνετε, ἔψτε τὸ ἔτερον ποιεῖτε, πάντα εις δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε (Α' Κορ. 10, 31). Ἔψτε προσευκάμεθα ἔψτε νηστεύομεν ἔψτε κατηγοροῦμεν ἔψτε συγκυροῦμεν ἔψτε ἐπαινοῦμεν ἔψτε κατακρίνομεν ἔψτε εἰσακροῦμεθα ἔψτε ἐξερκοῦμεθα ἔψτε παλοῦμεν ἔψτε ἀγορεύομεν ἔψτε σιωποῦμεν ἔψτε συζητοῦμεν ἢ ὅ,τιδήποτε ἄλλο πράττωμεν, E ὅλα νὰ τὰ πράττωμεν εις δὸ-

Ξαν Θεοῦ. Καὶ ἂν κάποιος δὲν γίνεται εἰς δόξαν Θεοῦ ὡς μὴ γίνεται κοδάλου, οὔτε νὰ λέγεται ἀπὸ ἡμᾶς. Ἀλλὰ νὰ φέρομεν μαζί μας τὸν λόγον αὐτὸν ἀντὶ μεγάλης ἀσεπρίας, ἀντὶ ἐπιλοῦ ὁσφαλείας, ἀντὶ ἀπεριγράπτων θησαυρῶν, οἴου καὶ νὰ εὐρεθῶμεν, καὶ νὰ τὸν ἔκλιμεν γραμμένον εἰς τὴν σκέψην μας, ὥστε νὰ πράτταμεν καὶ νὰ λέγομεν καὶ νὰ ἀκολουθεῖθαμε μὲ τὰ πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ, διὰ νὰ ἀξιοδοτήσῃ ἕτοι τὴν ὁπ' αὐτοῦ δόξαν καὶ ἔδω καὶ μετὰ τὴν ἁπ' ἔδω 707 Ἀ ἀνακρίψῃ. Διότι λέγει «Τοὺς δοξάζοντάς με δοξάζετε» (Α' Βασίλ. 2, 30).

Ὅχι λοιπὸν μὲ τὰ λόγια μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς πράξεις ὡς δοξάζομεν αὐτὸν συνεχῶς μαζί μὲ τὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, διότι εἰς αὐτὸν ἀνήκει κάθε δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸν ἀρχαῖον ἑαυτῶν αὐτῶν ποὺ συγγέλλαν νὰ μετῶν καὶ νὰ ζῶν ἔκλιπον καὶ ἔπειτα εἶον ἐκλήθησαν ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔχει μόνον κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς τῶν Καλιανῶν ἡμέρων ἀλλὰ εἰς μίαν διδασκαλίαν οὐρῶν ἐστὶ συνεχῶς ἐπιλοῦνται εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου. Ἐπειδὴ εἴδομεν ἀπορῆν ἀπὸ τὰς ἐπιτροπὰς ποὺ συνέθεσαν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Καλιανῶν διὰ νὰ ἐπιπέθῃ ἑαυτῶν αὐτῶν ποὺ μετῶν καὶ ἔκλιπον ποὺ εἰσέρχονται εἰς τὰς ταβέρνας καὶ διαφρονήσαντες χοροὺς εἰς τὴν πόλιν, ἡ μάχη θύκος ἑαυτῶν οὐρανὸν αὐτῶν τῶν κατασκευῶν γίνεται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πλουσίου τῆς παραβολῆς, ὁ ὅποιος συνεκέντρωνεν ἅλα αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα καὶ ἐπὶ κλίον ἐπιφρονήσαντες τὸν πτωχὸν Λαζάρου, τὸν ὅποιον ὁ Χρυσόστομος προβάλλει εἰς τὰς ἐπιλοῦς ὡς πρότυπον κάθε αἰθεῖς ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ ὑπομονῆς. Εἰς τὰς ἐπιλοῦς αὐτῆς ἀρετῆς ὁ Χρυσόστομος εἰρήσκει εὐαγγελίας, ὅπως συνήθως πάντοτε, νὰ ἀναπτύξῃ, ἐπιτοῦ τοῦ κυρίου θέματος, καὶ ἕνα πλήθος ἄλλων ἡθικῶν, κοινωνικῶν ἢ καὶ θεολογικῶν ἀρετῶν θεμάτων.

Εἰς τὴν πρώτην ἐπιλοῦν ὁ ἱερός πατήρ κατακρίνει τὰς ἡθικὰς παρεκτροπὰς, ἔχει θύκος διὰ νὰ ἐπιφρονήσῃ τοὺς ὑποπίπτοντας εἰς αὐτὰς ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν κακὴν νοσηρίαν ποὺ ἔχουν. Διότι ὁ Χρυσόστομος δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἐπιλοῦνται εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ αὐτοὶ ἀδικηροῦσαν διὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ ἡ καὶ τὰς ἐκφορῶσαν. Διὰ τοῦτο ἐπιλοῦνται εἰς, ἔρ' ἔσον τὸ καθήκον τοῦ αἰθεῖς νὰ παραμυθῇ διαρκῶς εἰς μετάνοιαν δὲν θὰ πῶσθαι ποτὶ νὰ συμβουλεύῃ, ὅσον ἀδικηροῦσαν καὶ ἂν δείχνουν.

Εἰσαγγόμενος εἰς τὸ θέμα τῆς καταπολεμήσεως τοῦ ἐκλήθοντος εἰου τῶν πλουσίων ἀρχίζει τὴν ἐπιφρονήσιν τῆς παραβολῆς τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου. Προσφέρει τοὺς μὲν πλουσίους νὰ μὴ κοροϊθεύουν τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν παρὶ μωλοιστῆς ἀναστασίας καὶ ἀναποδόσεως, τοὺς δὲ πτωχοὺς νὰ μὴ ἀπαλλάσσονται εἰς τῆς εἰς τὸν ἕνα ἑαυτῶν ἀδυνατίαν τῶν ἑαυτῶν καὶ ἀδικηροῦσαν τῶν δικαίων.

Τὸ ἕνα θέμα συγγέλλει ὁ ἱερός Χρυσόστομος καὶ εἰς τὸν δεύτερον λόγον, εἰς τὸν ὅποιον ὁποδοκίματι εἰς τοὺς ἀρετῆς τοῦ νὰ μὴ θεωροῦν πλουσίους αὐτοὺς ποὺ ἔχουν πολλά, ἀλλὰ αὐτοὺς ποὺ ἀρετῶνται εἰς ὅσα ἔχουν, πτωχοὺς δὲ νὰ θεωροῦν ἔχει αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ὀλίγα, ἀλλ' αὐτοὺς ποὺ ἐπιφρονήσαν πολλά. Ἐάν δὲν γίνετα ἄρθη διαχείρισις τοῦ πλούτου δὲ κατατῆρ ὅπως αὐτὰς κατακρίνει, ὅπως συνήθῃ εἰς τὴν πλοσίαν τῆς παραβολῆς, καὶ ἀρθῇ διαχείρισις τοῦ πλούτου εἶναι νὰ τὸν καταπέμωμεν εἰς ὅσους ἔχουν ἀδυνατίαν εἰς τὸν συναφροῦσαν μας. Εἰς τὸ τέλος τοῦ β' ἐπιλοῦνται, εἰ δὲν κάποιος δὲν εἶδῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ ὅσα ἔχει, ἰσοδυναμεῖ μὲ κλιπὴν καὶ ἀποστέρησιν τῆς ζωῆς τοῦ.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ τρίτου λόγου προσφέρει τοὺς ἀρετῆς τοῦ εἰς συνεχῆ μελέτην τῶν θείων Γραφῶν καὶ ἐν συνεχῆς ἐξηγητῆς εἰς ἀ-

τούς διὰ ποίαν λόγον ὁ Ἀβραάμ εἶπεν εἰς τὴν πόλιν ἐν ἀκρίβει τῆ ἀγαθῆ καὶ οὐκ ἐν ἐλαδί. Τὸ δὲ ὑπερέχον ἐν βρομίαι, οἱ ὅποιοι τιμωροῦνται καὶ εἰς τὴν κόσμον αὐτῶν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Ἄλλοι δὲ ἐὼν τιμωροῦνται ἐδῶ, παρὰ μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν καὶ ἄλλοι πάλιν τιμωροῦνται μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ οὐκ εἰς τὴν παρούσαν, ὁ Χριστός τε ἀποδοίκε εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ πρὸς σωφρονισμὸν τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπαιτητῶν τῶν δικαίων ἀπὸ τυχῶν ἀδικημάτων, ἢ σκληροτέρων τιμωριῶν ὅταν δὴν εἰς συμμορφῶσθαι καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτῶν.

Εἰς τὴν τέταρτον λόγον λαμβάνει ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ αἵτημα τοῦ καταδικασμένου πλοῦτου νὰ σταθῆ ὁ Ἀδάμ εἰς τοὺς πόδας ἀδελφούς του διὰ νὰ τοὺς συνετίσῃ καὶ ἐγγίρῃ εἰς τοὺς ἀρεστικὰς διακί εἰς Θεὸς δὴν ἐπέστρεψε νὰ ἀνάσταται νεκροὶ διὰ νὰ περιγράρουν ὅσα συμβαίνουν εἰς τὴν ἔθνη. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ὁ διάβολος διὰ ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ διαβῆ ἐκκαλύπτει τὰς ποτηρίας του ἐὼν ἐπαρρησιασθε μερικὸς φαιδωνιστικῶν. Τονίζε, ὅτι εἶπας τὰς πληρωμαρίας περὶ τοῦ αἵου τὰς δίδει ὁ Θεὸς εἰς τὰς θέας Γραφῶν καὶ διὰ φύλαξ ἔντος ἡμῶν ἰσοποθετήσῃ ἢ συνειδήσε διὰ νὰ μὴς ἐλέγχῃ συναγῆς καὶ νὰ μὴς προσφύλλωσθ ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας.

Εἰς τὴν πέμπτον λόγον δὴν ἀρχαίεται ὁ Χριστός με τὴν παραβολὴν, ἀλλὰ με τὸ ἀποστολικὸν ἀνέγνωμα τῆς ἡμέρας ἐκ τῆς Πρὸς Θεσσαλονικεὶς Α' Ἐπιστολῆς 4, 13-18, τοῦ ὅπου τὸ θέμα εἶναι σχετικῶν. Ἰσοποθετῆ εἰς τὴν λόγον αὐτῶν τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ προτρέπει τοὺς ἀρεστικὰς νὰ μὴ ἐδύονται διὰ τὴν θάνατον προσφύλλωσθ τῶν προσώπων, διότι τὸ νὰ λησθῶνται σημαίνει ὅτι δὴν ἐπιστῶν εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν πρῶτα τὸ ὅπου συμβαίνει μὴ τὸς Ἔθνη, ὅπως λέγει καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

Εἰς τὴν ἕκτον λόγον ὁ ἱερός ποτῆρ λαμβάνει ἀφορμὴν ἐκ τοῦ συμβάντος τοῦ μεσοβιβησανος ἐν τῇ μεταδὲ ἰσχυρῶ ἀισθησὶ διὰ νὰ ἀποστηρίξῃ ὅτι ὁ αἰσιμὸς παραλήθη ἀπὸ τὴν ὁρτῆν τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅποια πάλιν ἦτο συνήθεια τῆς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὴν λόγον αὐτῶν ἰσοποθετῆ ὅσα εἶχεν ἀνατίθει εἰς τοὺς προσηγουμένους λόγους, διότι ἦθα νὰ ἀποδοῦν αὐτὰ καὶ μερικὰ νὰ ἀποδοῦν, ὅσα νὰ παρακαλοῦσθῶν ἀδελφώτερα ὅσα ἐκτρέπεται νὰ λαμβῶν.

Εἰς τὴν ἕβδομον λόγον παραπονεῖται ὁ ἐμλιγῆς ὅτι μερικὰ ἀπὸ τοὺς ἀρεστικὰς τοῦ ἀδικήσαντος εἰ ὅσα τὰς ἐλεγε καὶ ἐπῆραν καὶ παρακαλοῦσθῶν τὸ σατανικὸν θέμα τῶν ἰσοποθετῶν. Τὸς συγχωρεῖ ὅμως διὰ τελευταίαν ὁρτῆν, ὅσα νὰ τοὺς δίδῃ ἐνκαιρίαν πρὸς μετόπισθεν καὶ ἀκαλοῦσθῶν ἐμλιγῆ περὶ τῶν ἑδῶ ἐδῶν, τῆς σατιρῆς καὶ τελλυμῆς, τῆν ὅπου ἀκολουθοῦν οἱ δικαιοὶ καὶ τῆς κλαίσεως καὶ ἐνθυμῶν, τῆν ὅπου, ἀκολουθοῦν οἱ ἀσεβεῖς. Ὁ παραβάνημα διὰ ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι ἠκολούθησαν τὰς δὴν αἰσῆ ἀναθέσαντες ἑδῶς φῆρα τῶν τυχῶν Ἀδάμ καὶ τὴν Πλάστον με τὰ γνωστὰ ἀποσταλῆματα.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΓΑΚΗΣ

707 Β ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΔΑΖΑΡΟΝ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΚΘΕΝΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΝ ΤΗΝ ΕΥΜΕΡΗΝ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΝΑΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΘΥΟΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΚΕΙΝΩΝ ΠΟΥ ΗΙΕΡΕΥΧΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΤΑΒΕΡΝΑΣ, ΚΑΙ ΑΙΟΡΤΑΝΘΩΝ ΚΟΡΟΦΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΙΒΗ ΝΑ ΑΠΗΛΘΕΤΑΙ Ο ΑΙΔΑΤΡΑΔΟΣ ΑΙΑ ΤΟΚΕ ΜΑΘΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝ ΑΚΟΜΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΔΕΝ ΥΠΑΚΟΥΟΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΤΕΛΟΥ ΑΔΑΖΑΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΛΟΗΘΙΟΥ.

1. C Τὴν κθεσινήν ἡμέραν, ποῦ ἦταν σατανικὴ ἐορτή, σὲς τὴν ἐκάνετε πνευματικὴν ἐορτῆν, διότι ἐδέχθητε τοὺς λόγους μου με μεγάλην εὐχαρίστησιν, καὶ ἐπερῶσατε τὸ μεγαλύτερον διάστημα τῆς ἡμέρας ἐδῶ καὶ ἐμεθῶσατε μέθην γενῆν φρονιμῶν καὶ ἐκορέσατε μαζί με τὸν Παῦλον. Ἔτσι λοιπὸν εἶπατε ἀπλοῦν τὸ κέρδος, ὅτι καὶ ἀπὸ τὴν παρῶν τῶν μεθυσμένων 708 A ἐξοφῶντε, καὶ ἐκάρητε πνευματικὸς καρδὴ με μεγάλων τῶν, καὶ ἐμεταλάθετε ἀπὸ ποτήριον, ποῦ δὴν κερνῶ δυνατόν κροσῆ, ἀλλὰ γενῆτε με πνευματικὴν διδασκαλίαν. Καὶ ἐγένετε σθλὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ κῆδρα. Καὶ ἐνθ' οἱ ἄλλοι ἐκάρουν διὰ τὸν διάβολον, σὲς με τὸ νὰ παραμείνετε ἐδῶ, ἐκόματε τοὺς ἑαυτοὺς σας ὄργανα καὶ οκαῆ πνευματικά, καὶ τὰ ἐδώσατε εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα διὰ νὰ κροῦσῃ τὰς ψυχὰς σας, καὶ νὰ ἐρωσῆσθῃ τὴν χάριν του εἰς τὰς καρδίας σας. Διὰ τοῦτο ἐπῶλλατε μῶν πολλὴ ἁρμονίαν μελιβδιῶν, ποῦ εὐκομῶνται διὰ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐρανίους δυνάμεις.

Ἐμπρὸς λοιπὸν διὰ ἐμλιθώμεν καὶ σήμερον κατὰ τῆς μέθης διὰ νὰ ὑπανίσταμεν τὸν ἀσωπον καὶ ἐκλυτον B ὅσον διὰ κατηγορησώμεν αὐτοὺς ποῦ μεθῶν ἔδωκ τὴν ἡμέραν, διὰ διὰ νὰ τοὺς ἐντροπῶσμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὸ αἰσχος ὅτι διὰ νὰ τοὺς κοροῦδεώσωμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς

1. Πρόκειται περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐορτῆς τῶν Καλανάων, κατὰ τὴν ἑπίσημὴν ἰσοποθετῶν ἐξοφῶντες τὴν σχετικὴν ἐμλιγῆν. Τὸ κείμενον καὶ ἡ μετῶρασις τῆς ἐμλιγῆς αὐτῆς ἀποποθετῆ εἰς τὸν ὅπου αὐτῶν ἀφῆσε πρὸ τῶν λόγων τούτων εἰς τὴν Ἀδάμ.

διορθώσιμην· ὅσα διὰ τὸν νότον ἐκθέσωμεν, ἀλλὰ διὰ τὸν νότον κέρωμεν ἀπὸ τῆν ἄσχητον λογίην καὶ τὰ τοὺς ἀρπύσωμεν ἀπὸ τὰ κέρια τοῦ διακόλου. Διότι αὐτὸς ποὺ ζῆ ἄλην τὴν ἡμέραν εἰς τὴν μέθην, τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν πολυφαγίαν εὐφραίνεται ὅπῃ τὴν τυραννίδα τοῦ διακόλου. Καὶ κακάρι νὰ ἐπετίγχανα κατὰ καλύτρον μὲ τὸ κίβημά μου· ἄλλ' ὅμως, ἐάν καὶ μετὰ τὰς συμβουλὰς ἐξακολουθῶν νὰ κίνοον τὰ ἴδια πράγματα, οἴτε κα' ἐγὼ θὰ σταματῶ νὰ τοὺς συμβουλεύω. Διότι καὶ C αἱ ἄρσαι ἐξακολουθοῦν νὰ τρέχουν καὶ ἂν ἀκόμη δὲν παίρῃ κανεὶς νερό, καὶ αἱ πηγαὶ ἀναβλύζουν, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἀντιᾶ κανεὶς καὶ οἱ ποταμοὶ τρέχουν, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν πίνῃ. Πρέπει λοιπὸν, καὶ αὐτὸς ποὺ ἡμῶν νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ κρῶς του, καὶ ἂν ἀκόμη κανεὶς δὲν προσέκη.

Υποστατοὶ λοιπὸν θεῶς νόμος ἐ' ἡμῶν ποὺ ἀσκοῦμεν τὴν διακονίαν τοῦ λόγου, νὰ μὴ παραλείπωμεν ποτὲ τὸ καθήκον μας, οὔτε νὰ σιωπῶμεν, εἴτε ἀκούει κανεὶς, εἴτε δὲν ἀκούει. Ὁ Ἱερεμίας λοιπὸν, ἀπειλοῦσε μὲ μεγάλας τιμωρίας τοὺς Ἰουδαίους ὅταν προέλεγε τὰ μελλοντικὰ θέματα καὶ οἱ συμπαιρῶσαι τοῦ ποὺ τὸν ἤκουον, τὸν περιπαίζον καὶ τὸν ἐπεριγελοῦσαν καθ' ἄλην τὴν ἡμέραν. Ἐπειδὴ κάποτε ἐνεκλήθη ὡς ἀνθρώπινον ἀδυναμίαν καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤμποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τὰς κοροϊδίας καὶ τὰς ὕβρεις ἐκκέφαθι νὰ σταματήσῃ νὰ προφητεύῃ. D Καὶ ἄκουσε τώρα πῶς τὸ λέγει ὁ ἴδιος· «Ἐγενόμενον εἰς γέλωτα ἄλην τὴν ἡμέραν· εἶπον οὐ μὴ λαλήσω, οὐδὲ μὴ ὀνομάσω τὸ ὄνομα Κυρίου. Καὶ ἐγένετο ἐν ἐμοὶ ὡς πῦρ καύομενον καὶ οὐ δύναμαι φέρειν» (Ἱερ. 20, 7· 9). Αὐτὰ τὰ λόγια σημαίνουν τὸ ἔξῃ· μοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν, λέγει, νὰ σταματήσω τὴν προφητείαν, ἐπειδὴ δὲν μὲ ἤκουον οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ μάλιστ' ἐκκέφαθι, ἢ ἐνέργεια τοῦ πνεύματος ἔβρασαν εἰς τὴν ψυχὴν μου ὡς τὴν φωτὶν E καὶ ἐβλόγγε τὰ σπυρτὰ μου, καὶ τὰ ἔβρασε, καὶ τὰ κατέτρωγε τόσο, ὥστε δὲν ἤμποροῦσα νὰ ὑποφέρω αὐτὴν τὴν πυρκαϊάν. Ἐάν λοιπὸν ἐκεῖνος, ποὺ τὸν ἐπεριγελοῦσαν καὶ τὸν ἐκοροϊδεῦσαν καὶ τὸν ὕβριζον κάθε ἡμέραν, ἐπειδὴ ἐκκέφαθι νὰ σιωπήσῃ, ὅπως τῆσαν τιμωρίαν, ἡμεῖς ποῖαν συγγνώμην ἀέκωμεν, ἐάν μικροψυχώσωμεν, ἐνῷ οὐδέποτε ἐπέσθαιεν κατὰ τέτοιον, καὶ μὴ λόγῳ τῆς ταπεινότητος μερικῶν σταματήσωμεν νὰ τοὺς διδάσκωμεν, καὶ μάλιστα ὅταν ὑπάρχουν τόσο πολλοὶ ποὺ προσέκω;

2, 78^a A Αὐτὰ δὲν τὰ λέγει διὰ τὴν προφητείαν ἢ νὰ δικαιολογῶ τὸν ἑαυτὸν μου, διότι ἐγὼ θὰ ποίει τὴν ψυχὴν μου, μέτρι νὰ ἀναπέσω καὶ θέλει ὁ Θεὸς νὰ παραμένω εἰς τὴν ζωὴν, νὰ ἐκπληρώσω αὐτὴν τὴν διακονίαν καί, εἴτε προσέκη

κανεὶς εἴτε δεῖ, νὰ ἐκτελῶ τὴν ἐντολήν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὑπέρχουν μερικοὶ, οἱ ὅποιοι ἀκαρτεροῦν τὰ κέρια τῶν πολλῶν, διὰ τὴν μὴ ἤμποροῦν νὰ προσφέρουν κατὰ τὸν χρησὶμον εἰς τὴν ζωὴν μας καὶ παραλοῦν τὴν διδόνειν ἄλλων μὲ τὸν νὰ κλεψύζου καὶ νὰ κοροϊδεῖν καὶ λέγουν, σταμάτησε νὰ συμβουλεύῃς, πῶς νὰ παρακαλῇ, δὲν θέλουν νὰ σὲ προσέξουν, μὴ ἀνανοστήσῃς μὲ αὐτοὺς· ἐπειδὴ ὑπάρχουν μερικοὶ ποὺ λέγουν αὐτὰ, διὰ τὸ ἀποκόψω αὐτὸ τὸ πονηρὸν B καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ διαβολικῶν αἰδέων ἐναντίον τῆς ψυχῆς τῶν πολλῶν, διὰ τοῦτο θὰ κάμω μεγαλυτέραν αὐτὴν τὴν ἡμίαν. Διότι καὶ κτὲς ἔξω ὅτι πολλὰ ἔλεγαν αὐτὰ τὰ λόγια, οἱ ὅποιοι, ὅταν εἶδον μερικοὺς νὰ κώθωνται εἰς τὸ καπηλεῖον, μὲ γέλωτα καὶ εἰρωνεῖαν ἔλεγαν· ἐπέσθαιεν εἰς τὴν ἐντέλειαν, κανεὶς δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὸ καπηλεῖον, ὅλοι ἐπρονομιώσθαιον.

Πι λέγεις, ἄνθρωπε; Ὑπεσκέθην ἐγὼ ὅτι θὰ τοὺς προσελκύσω ὅλους εἰς μίαν ἡμέραν; Διότι δὲν ἐπέσθαιεν C μόνον ἕνα ἢ μόνον πέντε ἢ μίαν ἡμέραν, δὲν εἶναι ταῦτο ἀρετὴ παρηγορία δι' ἐμέ, ἄλλὰ ἐγὼ λέγω κατὰ ὑπερβολικώτερον. Ἔστω ὅτι οὐδεὶς ἐπέσθῃ μὲ τὰ λόγια σου, πρῶτα ὀδύνητον, νὰ μείνῃ ποτὲ ἀκαρτερός λόγος ποὺ σταφείτω εἰς τὸσα αὐτὰ, ἀλλὰ ἔστω. Καὶ ἄλλιν ὅμως ἢ ἡμέλια μου δὲν ἔβρασε χωρίς κάποιον κέρδος.

Διότι κα' ἂν μερικοὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ καπηλεῖον, ὅμως δὲν εἰσῆλθον μὲ τὴν ἀνασκυρτίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ τραπέζι ἐνεθυμήσθαιον πολλὰς φορές τὰ λόγια μου, τὴν ἐπίκρισιν, τὴν ἐπίπληξιν, καὶ ἐντρέψαν, καὶ ἐκοσμίανον μέσα τους. D Καὶ ὅσα ἐσυνήθιζαν, δὲν τὰ ἔκαμαν μὲ τὴν ἰκαρότητα. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἀρχὴ σωτηρίας καὶ ἀρίστη μεταβολῆς, τὸ νὰ ἐντραπῆ τελείως, τὸ νὰ ἀντιληφθῆ καλῶς τὰς πράξεις του. Ἐκτὸς τούτων ὅμως εἴκαμεν καὶ κάποιον ἄλλο κέρδος. Ποῖον εἶναι αὐτό; τὸ ὅτι κίνομεν τοὺς φρονήτους σεμιότερους, καὶ τοὺς πειθόμεν μὲ ὅσα εἴπαμεν, ὅτι ἐκκέφαθι καλυτέρα ἀπὸ ὅλους καὶ δὲν ἠκολούθησαν τοὺς πολλούς.

Δὲν ἐθερόπευσα τοὺς ἀσθενεῖς; ὅμως ἔκαμα δυνατοτέρους τοὺς ὑγιεῖς. Δὲν ἀπέσπασον ὁ λόγος μερικοὺς E ἀπὸ τὴν κακίαν; ὅμως κατέσθαιον προσεκτικώτερος τοὺς ἐναρέτους. Θὰ προσθέσω καὶ ἕνα τρίτον. Δὲν τοὺς ἔβρασε σήμερον; αἴριον ὅμως ἴσως ἤμποροῦσα νὰ τοὺς πείσω. Ἄλλὰ οὔτε αἴριον; τότε μεθύριον ἢ καὶ ἀργότερα ἴσως. Αὐτὸς ποὺ ἤκουσε σήμερον ἄλλ' ἀπέκρουσε, αἴριον ἴσως ἀκούσῃ καὶ παραδεχθῆ, αὐτὸς δὲ ποὺ σήμερον καὶ αἴριον περιεφρόνησεν ἴσως μετὰ ἀπὸ περισσότερας ἡμέρας προσέξῃ τὰ λεγόμενα. Διότι καὶ ὁ φῶς, ἐνῷ πολλὰς φορές τὴν ἡμέραν μαζεύει τὸ

δάκτυον δεξιον, 710 Α τὸ θράδν πολλὰς φορὰς τὴν ἄραν ποῦ πρόκειται νὰ φάγῃ πάντι τὸ ψάρι ποῦ ἔλην τὴν ἡμέραν τοῦ ἐξέφρευγε καὶ μετὰ ἀπέρκεται. Ἐάν δὲ πρόκειται ἕνεκα τῶν πάντοτε παρουσιαζομένων ἁψουσῶν νὰ ἀργήσωμεν, ἢ νὰ ἀποφύγωμεν ὅλα τὰ πράγματα, τότε ὅλη μας ἡ ζωὴ θὰ καθῆ, καὶ ὄχι μόνον τὰ πνευματικά, ἀλλὰ καὶ τὰ θωπικά θὰ ἐξαφανισθοῦν ὅλα. Διότι καὶ ὁ γεωργὸς ἐάν πρόκειται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γεωργίαν διὰ τὰς παρουσιαζομένας μίαν καὶ δύο καὶ πολλὰς φορὰς ἀνωμαλίας τῶν καιρῶν, τότε πολλὴ γρηγοροῦ ὄλοι θὰ πεθάνωμεν ἀπὸ τὴν πείνον. Καὶ ὁ καπιτένιος ἐάν διὰ τὴν τρακυμῖαν ποῦ ἐρκεται καὶ μίαν, καὶ δύο καὶ πολλὰς φορὰς, ἀποφύγῃ τὴν θάλασσαν, τότε δὲν θὰ ἠμποροῦμεν νὰ διαπλεύσωμεν τὸ πέλαγος Β καὶ ἔτσι πάλιν ἡ ζωὴ μας θὰ μείνῃ ὀσθῆθη. Καὶ ἂν περάσῃ ἀπὸ ὄλους τοὺς τεκνίτας καὶ δώσῃς τέτοιας συμβουλὰς καὶ παραίνεσις τότε ὅλα θὰ καταστραφῶν ἐκ θεμελίων καὶ ἡ γῆ θὰ μείνῃ ἀκατοίχητος. Αὐτὸ λοιπὸν ἐπειδὴ τὸ ἔξερουν ὄλοι, καὶ ἂν ἀκόμη μίαν, δύο ἢ πολλὰς φορὰς δὲν ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν τοὺς ἐνὰ ζητήματα ποῦ τοὺς ἀποσκολοῦν, πάλιν τὰ ξανακάνουν μετὰ τὴν ἴδιαν προθυμίαν.

8. Ἀφοῦ λοιπὸν γνωρίζομεν ὅλας αὐτὰ, ἀγαπητοί, ὅς παρακαλῶ μὴ τὴ προφάσειν οὐτε νὰ τὰ λέγωμεν. Δὲν μᾶς χρειάζονται τόσα λόγια, διότι C δὲν ἔχομεν κανένα κέρδος ἀπὸ αὐτὰ. Διότι καὶ ὁ καλλιεργητὴς τῆς γῆς ἀφοῦ σπεύρῃ μίαν καὶ δύο καὶ πολλὰς φορὰς τὸ ἴδιον σπέρμα, καὶ ἀποτύχῃ πάλιν τὸ ξανακαλλιεργεῖ καὶ πολλὰς φορὰς συμβαίνει εἰς μίαν μόνον ἐσοδεῖν νὰ κερδίῃ ὅλην τὴν ἡμέραν. Καὶ ὁ ἔμπορος ἂν καὶ ὀρίσεται πολλὰς φορὰς ναυάγια, δὲν ἐγκαταλείπει τὸ λιμάνι, ἀλλὰ καὶ πλοῖον κοβελεῖται εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μισθώνει ναύτας καὶ, ἂν καὶ τοῦ εἶναι ἀγνώστον τὸ μέλλον, θανατίζεται χρήματα καὶ ἀπολείπει πάλιν μετὰ τὸ ἴδιον πράγμα. Καὶ ὄλοι ποῦ ἀποσκολοῦνται μετὰ δαῖήποτε, ἔτσι συντρέχουν νὰ κύνουν, ὅπως ὁ γεωργὸς καὶ ὁ ἔμπορος. Ἐπειτα αὐτοὶ μὲν δείκνουν τὴσιν ἑσπάρων διὰ τὰ θωπικά, ἂν καὶ D δὲν γνωρίζουν τὸ ἀποτέλεσμα, ἐγὼ δὲ ἂν ἠμιλήσω καὶ δὲν με ἀκούσουν θὰ πρέπῃ ἀμέσως νὰ σταματήσω νὰ ἠμιλῶ; Καὶ ποῖος θὰ μοῦ τὸ συγχωρήσῃ αὐτὸ; T θὰ ἀπολογηθῶ; Καὶ ὅμως δι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποῦ θὰ τοὺς παραγορήσῃ διὰ τὰς ἀποτυχίας, ὅπως παραδειγματος χάριν ἐάν καταποντισθῇ τὸ πλοῖον, κανεὶς δὲν θὰ δοσθήσῃ τὸν ναυαγῶν εἰς τὴν πτωχείαν του, ἢ ἐάν τὸ καρφί κατακαυθῆ ἀπὸ τὴν πλημμύραν καὶ καταπνιγῆ ἢ σπορᾷ, κατ' ἀνάγκην ὁ γεωργὸς θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ σπῆ με ὄβεια χέρια. Δι' ἡμῶς ὅμως ποῦ ἠμιλοῦμεν καὶ παρακανοῦμεν δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον.

Ἄλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη φυτέωσῃς τοὺς σπόρους τοῦ λόγου,

καὶ ὁ ἀκροατὴς δὲν τοὺς δεσθῆ, E καὶ δὲν ὑπακούσῃ, αὐθὴ λάθρῃ διὰ τὴν συμβουλήν ἀδελφῶν τὸν μισθὸν ἀπὸ τὸν Θεοῦ, καὶ θὰ λάθρῃ τὴσιν ἀποσθῆν, καὶ ἂν ἀκόμη παρακούσῃ ἐκεῖνος, ὅσῃν θὰ ἐλάμβανες ἐάν ὑπάρτουε, διὰ ἐξελίξισος τὸ καθῆσον σου εἰς τὸ ἀκέραιον. Δὲν εἰμὲθα ὑπεσθῆναι, δὲν δὲν πείσομεν τοὺς ἀκροατὰς, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ τοὺς συμβουλεύσωμεν. Διότι τὸ νὰ τοὺς συμβουλεύσωμεν ἑξαρτάται ἀπὸ ἡμᾶς, τὸ νὰ πεισθῶν δὲ 711 Α ἀπὸ αὐτοὺς. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς δὲν, καρὶς νὰ τοὺς συμβουλεύσωμεν ἐκεῖνοι ἐπιτύχουν πάρα πολλά, εἰς αὐτοὺς θὰ ἀνήκῃ ὄλος ὁ μισθός, δι' ἡμᾶς δὲ δὲν θὰ ὑπάρξῃ κανένα κέρδος ἐπειδὴ δὲν τοὺς συμβουλεύσωμεν, ἔτσι καὶ, ἂν ἠμῶς τοὺς συμβουλεύσωμεν, ἀλλὰ ἐκεῖνοι δὲν προσέχουν, αὐτοὺς μὲν θὰ εἶρη ἀλόκληρη ἢ τρωφία, δι' ἡμᾶς δὲ δὲν θὰ ὑπάρξῃ καμμία κατηγορία, ἀλλὰ ἐντέθεται καὶ ἡ ἀμοιβὴ ἀπὸ τὸν Θεοῦ θὰ εἶναι μεγάλη, διότι ἐξελίξομεν ὄλον τὸ κρέος μας. Ἡ ἐντολὴ εἶναι νὰ καταθέσωμεν μόνον τὰ χρήματα εἰς τοὺς τραπεζίτας, νὰ εἰσπῶμεν καὶ νὰ συμβουλεύσωμεν. Ὁμιλήσω λοιπὸν καὶ παρακίνησω τὸν ἀδελφόν σου. Δὲν ἤκουσεν; αὐθὴ καὶ ἔχη τὸν μισθὸν σου ἀλόκληρον μόνον ἂν κἀνῃς τοῦτο πάντοτε, ἂν δὲν σταματήσῃς ποτέ, μέχρι νὰ τὸν πείσῃς μέχρι νὰ B ἀναγνῆς. Μόνον τότε νὰ σταματήσῃς νὰ συμβουλεύσῃς ἂν πεισθῆ αὐτὸς ποῦ δέκεται τὴν παρσίνοιαν.

Ὁ διάβολος ἀγωνίζεται πάντοτε ἐναντίον τῆς σωτηρίας μας καρὶς νὰ κερδίῃ τίποτε, ἀλλὰ ἀνυπόθετος πάρα πολὺ βλάπτεται ἀπὸ τὴν ἐπιμονὴν του. Ἔχει ὅμως τὴσιν μεγάλην μανίαν, ὅστε πολλὰς φορὰς ἐπιχειρεῖ πράγματα ἀκατόρθωτα καὶ ἐπιθῆται ὄχι μόνον ἐναντίον αὐτῶν ποῦ ἐλπίζει πῶς ὀνομαρίστε θὰ ὑποσθῆ καὶ θὰ ἀνατρέψῃ, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον αὐτῶν ποῦ εἶναι φυσικὸν νὰ ὀνομαρίσων τὰς ποτηρίας του. Ἐνθὸ λοιπὸν ἤκουε διὰ τὸν Ἰωάνη νὰ ἐπιανθῆται ἀπὸ τὸν Θεοῦ ποῦ γνωρίζει ὅλα τὰ μυστικά, πάλιν ἤλπιζε νὰ τὸν ἀνατρέψῃ καὶ δὲν ἐσταμάτησε ὁ ὑπόλοος, νὰ πράττῃ τὸ πῆν καὶ νὰ πονηρευεταί C διὰ νὰ ὑποσθῆ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον. Καὶ δὲν ἐπιπλῆξετο ὁ ἑλεεινὸς καὶ παρηγόρησεν ἐκεῖνος δαίμων, παρὰ τὸ ὅτι ὁ Θεὸς εἶπεν ἀναγνώσει τὴσιν μεγάλην ἀρετὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν δίκαιον. Εἶπε μοῦ λοιπὸν δὲν πρέπει μετὰ ἀπὸ αὐτὸ νὰ ἐντρεπώμεθα καὶ νὰ κοιναυζώμεν, ποῦ ἀπελιπῆζεθα διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν, ἐνθὸ ὁ διάβολος οὐδέποτε ἀπελιπῆζεται διὰ τὴν καταστροφήν μας, ἀλλὰ πάντοτε τὴν ἀναμένει; Καὶ ὅμως ἐκεῖνος θὰ ἔσπερε καὶ πρὶν ἀποπειραθῆ, νὰ σταματήσῃ νὰ ἀγωνίζεται, καθ' ὅσον ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἦταν ποῦ ἀνεγνώριζε εἰς τὸν δίκαιον τὴν ἀρετὴν, ὅμως δὲν ἐσταμάτησεν, ἀλλὰ, ἀπὸ τὴν πολλὴν μανίαν τοῦ ἐναντίον μας, καὶ με-

τά την αναγνώρισην ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, πάλιν εἶπε τὴν ἐπιτοὴν νὰ νικήσῃ D τότε τὸν γενναῖον ἐκείνον. Ἡμεῖς ὅμως δὲν ὑπάρχει τίποτε πρὸς τὸ νὰ μὲς εἴπη εἰς ἀπόγνωσκιν καὶ ὁμοῦς σταματοῦμεν. Καὶ ἐνθ' ὁ διάβολος, ἂν καὶ τὸν ἐμποδίσῃ ὁ Θεός, δὲν ἐγκαταλείπει τὴν μάχην ἐναντίον μας, οὐ ἂν καὶ σὲ παρανοήσῃ καὶ σὲ σπαράξῃ ὁ Θεὸς εἰς τὴν δοξασίαν τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀποφύγει· Ὁ διάβολος ἤκουσε τὸν Θεὸν νὰ λέγῃ: «Ἄνθρωπος δικαίος, ἀληθινός, θεοσεβὴς ἀπεχόμενος ἀπὸ παντός πονηροῦ πράγματος» (Ἰωβ 1, 8) καὶ ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἀπὸ δούου κατοικοῦν ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι τέτοιος, καὶ ὅμως ὕστερα ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν ἐπέμεινε καὶ ἔλεγε: μήπως κάποτε μὲ τὴν ἐπινοήσῃ καὶ μὲ τὰ μεγάλα κακά σου ἀποφύξῃ E ἠμπορέσω νὰ τὸν κυριεύσω καὶ νὰ γερῶμαι τὸν μεγάλον αὐτῶν κόπον.

4. Ποία συγγνώμη λοιπὸν θὰ ἰσχύρῃ δι' ἡμᾶς, ἀγαπητοί, καὶ ποία ἀπολογία, ἐὰν ὁ πονηρὸς δαίμων δείκνῃ τόσην μάχην εἰς ὄφρος μας, καὶ ἡμεῖς δὲν προσφέρωμεν οὔτε ἓνα μικρὸν μέρος τῆς πίστῃς προθυμίας διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας, καὶ μάλιστα ἐνθ' ἔχομεν τὸν Θεὸν 712 A σύμμαχον; Ὅταν λοιπὸν ἴδῃς τὸν ἀδελφόν σου, ἀσκληρὸν καὶ ἀνάποδον καὶ δὲν σὲ προσέξῃ, νὰ λέγῃς εἰς τὸν αὐτὸν σου. Μήπως ἠμπορέσαμεν μὲ τὸν κυρὸν νὰ τὸν κερύσωμεν; Ἔπει δὲ Παῦλος πρότερον νὰ κίνωμεν ἀδούλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἦσαν εἶναι πρὸς πάντας, ἐν προσῆται παιδεύοντα τοὺς ἀντιδικαθεμένους, μάλιστα δὴ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀμβλείκας (B) Τιμ. 24—25). Δὲν βλέπετε τοὺς γονεῖς, πᾶς ἐνθ' πολλὰς φορές ἔχουν ἀπελπισθῆ διὰ τὰ παιδιὰ τους, κάθονται πλησίον τους μὲ δάκρυα, μὲ θρήνοις, μὲ φιλίᾳ, καὶ προσφέρουν ὅτι ἠμποροῦν μέχρι τὴν τελευταίαν τους ἀναπνοήν; Αὐτὸ κάμει καὶ σὺ διὰ τὸν ἀδελφόν σου. Ἄν καὶ ἐκεῖνοι μὲν μὲ τοὺς θρήνους καὶ τὰ δάκρυα οὔτε τὴν ἀρωπίαν ἠμποροῦν νὰ ἀπομακρύνουν, οὔτε τὸν θάνατον νὰ ἀποκοροῦσιν ὡς ἐλθῇ, B σὺ δὲ τὴν ἀπελπισμένην ψυχὴν μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν συμπάρασσιν πολλὰς φορές θὰ ἠμπορέσῃς μὲ τοὺς θρήνους καὶ τὰ δάκρυα νὰ ἀποσπῆσιν καὶ νὰ ἀναστήσῃς. Ἐσπουδάζουσιν καὶ δὲν ἐπιτελοῦσι; Νὰ βασκίσῃς, καὶ πολλὰς φορές θὰ ἐπαύχῃς νὰ στενόμενος τακρά, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὴν σωτηρίαν, διὰ τὸ θεοσεβεῖ τὴν φροντίδα σου. Τί θὰ ἠμπορέσω ἐγὼ νὰ κάμω μόνος μου; Δὲν ἠμπορῶ ἐγὼ ἓνας, νὰ συναντήσω κάθε ἡμέραν μὲ δούου σας, οὔτε πρᾶγμα ἐγὼ ἓνας νὰ συνομιλῶ μὲ τὸσον πληθός.

Σεῖς ὅμως, ἐάν θελήσῃτε νὰ διαμορφώσῃτε τὴν σωτηρίαν ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου, καὶ καθ' ἓνας νὰ ἀναλάβῃ ἓνα ἀπὸ τοὺς παρεληφμένους ἀδελφούς C πολὺ γρηγορὰ θὰ αὐξήσῃ ἡ οἰ-

κοδομή μας. Καὶ τί πρέπει νὰ λαβῆ δι' αὐτοὺς ποὺ διατρέχονται μόνον μὲ πολλὴν παρακίνησιν; Ἄσθι δὲν πρέπει νὰ παρελεσθῆμεν ἢ νὰ ἀποφύγωμεν οὔτε ἐκείνους ποὺ εἶναι ἀβερδέματα ἄρατοι, καὶ ἂν ἀκόμη προδίδέσθωμεν οὐκ ἔτι, δὲν παρὰ τὴν μεγάλην προθυμίαν καὶ τὴν συμβουλὴν δὲν πρόκειται νὰ κερύσωμεν τῶντε περισσότερο. Καὶ ἂν σὲ φαίνονται παρὰ τὰ αὐτὰ τὰ λόγια, ἐλάτε νὰ τὰ ἐπιβεβαιώσωμεν ἀπὸ τοῦ ὁ Χριστοῦ ἔρωτες καὶ εἶπε. Δαυὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀγνοοῦμεν τὸ μέλλον, καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ γνωρίζωμεν διὰ τοὺς ἀκροατοὺς ἐνθ' ἂν πεισθῶν ἢ θὰ παρακοῦσιν εἰς ὅσα θὰ τοὺς εἴπωμεν. Ὁ Χριστὸς ὅμως ἐνθ' καὶ τὰ δύο αὐτὰ D τὰ ἤξερε καλά, δὲν ἔπαυε μέχρι τέλους νὰ συμβουλεύῃ αὐτὸν ποὺ δὲν ἐπρόκειτο νὰ τὸν ὑπακούσῃ.

Καὶ ἐνθ' ἤξερε πᾶς ὁ Ἰούδας δὲν θὰ παραιτηθῇ τῆς προδοσίας, δὲν ἔπαυσε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ μὲ συμβουλίας, νουθεσίας, εὐεργεσίας, ἀπειλὰς καὶ μὲ κάθε τρόπον διδασκαλίας, καὶ οὐνεκὺς μὲ τὸν λόγον αὐτὸν κάποιον καινῶν, νὰ τὸν ἀνακατήξῃ ἐξ αὐτῆς. Τοῦτο δὲ κάνει διὰ νὰ μὲς διδάξῃ, ὅτι καὶ ἂν προβλέπωμεν ὅτι δὲν θὰ πεισθῶν οἱ ἀδελφοί, πρέπει δούου ἐξαργυρῆται ἀπὸ ἡμᾶς, νὰ τὸ κίνωμεν, διότι ὁ μισθὸς E διὰ τὴν συμβουλὴν θὰ εἶναι ἀκέραιος. Καὶ πρόσεξε πᾶς τὸν ἀνεκατήξῃ συνεχῶς καὶ μὲ σοφίαν μὲ ὅσα ἔλεγε: «Εἰς ἐξ ὑμῶν παραιδώσει με (Ματθ. 26, 21). Καὶ πάλιν: «Οὐ περι πάντων ὑμῶν λέγω οὐδὲ οὐκ ἐξελεξάμην» (Ἰω. 13, 18). Καὶ πάλιν: «Εἰς ἐξ ὑμῶν διάβολος ἐστὶ» (Ἰω. 6, 71). Καὶ ἀνέειπε νὰ δάξῃ δούου εἰς ἀγωνίαν, διὰ νὰ μὴ ἐκθέσῃ τὸν προδότην, καὶ τὸν ἐντροπήσῃ περισσότερο μὲ τὸν φανερόν ἔλεγον. Ὅτι δὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἐπροκαλοῦσαν ἀγωνίαν καὶ φόβον αὐτὰ τὰ λόγια, ἂν καὶ δὲν εἶχον τίποτε πονηρὸν εἰς τὴν συνειδήσιν των. ἔκουσε πᾶς ἐρωτοῖσε καθ' ἓνας μὲ ἀγωνίαν: «Μήτι ἐγὼ 718 A εἶμι, Κύριε;» (Ματθ. 26, 22). Κι' οὐ μόνον μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ἔργα τὸν ἐδίδουσε. Ἄσθι, ἐπειδὴ πολλὰς φορές καὶ μὲ κάθε τρόπον ἐφανέρωσε τὴν φιλιανθρωπίαν του, μὲ τὸ νὰ καθαρίζῃ λεπρούς, νὰ ἐπιβίβῃ δαίμονας, νὰ θεραπεύῃ ἀρρώστους, νὰ ἀνιστῇ νεκρούς, νὰ σπαράξῃ παραλύτους, καὶ νὰ εὐεργετῇ δούου κακῶς νὰ τιμωρῇ κανένα, καὶ ἐπειδὴ ἔλεγε συνεχῶς: «Οὐκ ἔβην ἓνα κόμην τὸν κόσμον, ἀλλ' ἓνα πᾶσιν τὸν κόσμον» (Ἰω. 12, 47), διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ὁ Ἰούδας ὅτι ὁ Χριστὸς ἔφερε μόνον νὰ εὐεργετῇ, νὰ τιμωρῇ δὲ ὅσα, τὸν διδάσκει καὶ δι' αὐτὴν τὴν τελευτήν, ὅτι δηλοῦθ ἠμπορεῖ καὶ νὰ καταδικάζῃ καὶ νὰ τιμωρῇ αὐτοὺς ποὺ ἁμαρτάνουν.

5. B Καὶ πρόσεξε πόσον καταλλήλους καὶ σοφῶς καὶ αὐτὸν ἐδίδου καὶ κανένα ἀνθρώπων δὲν ἠθέλησε νὰ τιμωρῆσθ καὶ νὰ καταδικάσθ. Τί ἔπρεπε νὰ κινή λοιπὸν διὰ νὰ μάθῃ ὁ μα-

θητής τὴν τιμηρικὴν τοῦ δόναμιν; Διότι ἐάν μὲν κατεδίδαξε κάποιον, θὰ ἐφαίνετο ὅτι ἦταν ὀντίθετος μὲ τὸν ἑαυτὸν του, ποὺ ἔλεγεν «οὐκ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον» (ΐω. 12, 47). Ἐάν πάλιν δὲν κατεδίδαξε κανένα, θὰ ἔμενεν ἀδιάρθωτος ὁ μαθητής, ἀφοῦ δὲν θὰ ἔβλεπε μὲ ἔργα τὴν τιμηρικὴν τοῦ δόναμιν.

Τὴ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ γίνῃ, ὥστε καὶ ὁ μαθητής νὰ προσθῆ καὶ νὰ μὴ γίνῃ χειρότερος μὲ τὴν ἀμέλειάν του καὶ νὰ μὴ θηγῆ κανέναν ἄνθρωπον οὔτε νὰ καταδικασθῆ καὶ νὰ τιμηθῆ; Ὁ Χριστὸς ἐφανέρωσε τὴν τιμηρικὴν τοῦ δόναμιν εἰς τὴν οὐκίην Ὁ δὲν εἶπε: «Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γέννηται» (Ματθ. 21, 19) καὶ τὴν ἐξήρανεν ἀμέσως μὲ ἓνα μόνον ἀπλὸν λόγον. Καὶ εἶτα καὶ οἱ ἄνθρωποι ὅλα δὲν ἐβλάστησαν καὶ ὁ ἴσως εἶδει τὴν δυνάμιν του, διότι τὴν τιμωρίαν, τὴν ἐδέχθη τὸ δένδρον. Καὶ ἂν ὁ μαθητής ἐπρόσκει, θὰ ἐκέρδιζε μεγάλην ὠφέλειαν ἀπ' αὐτὴν τὴν τιμωρίαν ἀλλ' ὅμως οὔτε εἶτα διαρῆσθη. Ὁ Χριστὸς ὅμως ἐπειδὴ καὶ τοῦτο τὸ ἐγνώριζε ἀπὸ πρὶν, δὲν περιμνήσθη εἰς τὴν τιμωρίαν τῆς οὐκίης ἀλλὰ μολὶ μὲ αὐτὸ ἔκαμε κατ' ἄλλο πάλυ μεγαλύτερον ἀπ' αὐτὸ. Ὅταν δηλαδὴ τοῦ ἐπειθήσαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἔκοντες τὰ χεῖρα τὴν ἀπλωμένην κατ' αὐτοῦ Π με μακαρία καὶ ἔξολα, τότε ἄλλως αὐτοῦς τοὺς ἐτύφλωσαν. Διότι μὲ τὸ νὰ εἶπῃ «τίνα ζητεῖτε;» (ΐω. 18, 4), αὐτὸ εἶδειεν.

Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ Ἰουδαῖος ἔλεγε συνεχῶς: «Π θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν;» (Ματθ. 26, 15), καὶ ἐπειδὴ ὁ Κύριος θύβει νὰ πείσῃ καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ ἐκείνον νὰ διδάξῃ, ὅτι ἀκουστικῶς ἔρχεται πρὸς τὸ πάθος καὶ ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτὸν καὶ ὅσα οἱ ἡμῶρεσε ἡ πανουργία τοῦ Ἰουδαῖο νὰ τὸν νικήσῃ, διὰν αὐτὸς ὁ προδότης ἔστανε μὲ αὐτοῦς ὅλους, ὁ Κύριος λέγει «τίνα ζητεῖτε;» (ΐω. 18, 4). Ἰσοῦν δὲν ἐγνώριζεν αὐτὸν ποὺ ἐπρόκειτο νὰ παραδώσῃ διότι τοῦ εἶχε τυρώσῃ τὴν βρασίαν. Κί ὅσα μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς ἔρχετο ἐπὶ τῆς γῆς μὲ αὐτὰ τὰ λόγια. Καὶ ἐπειδὴ οὔτε αὐτὸ τοῦς ἔκαμε καλύτερους, οὔτε καὶ τὸν φλεεινὸν ἐκείνον ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν προδοσίαν, ἀλλ' ἔμενεν ἀπεράπειτος, ἔ πάλιν ὁ Χριστὸς δὲν διέκοιμε τὴν πρὸς αὐτὸν κλωσύνην καὶ φροντίδα. Ἀλλὰ πρόσεξε πᾶς μεθοδικάτα ἀγγίξει τὴν ἀδιάντροπην, ψυχρὴν, καὶ προφέρει λόγια ἱκανὰ νὰ μαλᾶξουν καὶ πέτρην καρόαν. Ὅταν δηλαδὴ ἐπείκουε νὰ τὸν φιλήσῃ, τοῦ λέγει ἔΙουδα, φιλήματα τὸν ὕψον τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοις; (Λουκ. 22, 48). Δὲν ἐντρέπεται οὔτε αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς προδοσίας; Αὐτὰ δὲ τὰ ἔλεγε ὁ Χριστὸς, ἐπειδὴ τὸν ἠγάπα καὶ πρὸ ὑπενόητικῆς τὴν προηγουμένην συναναστροφὴν του.⁷¹⁴ Ἀλλ' ὅμως ἐνῶ ὁ Κύ-

ριος ἔπραξε τόσα καὶ εἶπε τόσα, αὐτὸς δὲν ἔγινε καλύτερος, ἀκί λόγῳ τῆς ἀδυναμίας αὐτοῦ ποὺ τὸν ἐσυμβόλευε, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰσχύην τοῦ βαθυμίαν. Ὁ δὲ Χριστὸς, ἂν καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ προσέβλεπε, δὲν ἔπαισε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος νὰ δεκτῆ ὅλον του τὸ ἐνδιαφέρον.

Ἐπειδὴ λοιπὸν γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, ὅλα αὐτὰ, ἡμέτει διαρκῶς καὶ πάντοτε νὰ καθοδηροῦμεν καὶ νὰ ἀγαποῦμεν τοὺς παρεληγμένους ἀδελφούς μας, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν προέχεται κανένα ὄφελος ἀπὸ τὴν συμβουλήν μας, διότι ἐάν αὐτὸς ποὺ ἐγνώριζε διὰ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι τέτοιο, τὴσὴν φροντίδα εἶδειε δι' αὐτὸν, ποὺ δὲν ἔπαισκετο νὰ ἀφελῆθῆ κατόλου ἀπὸ τὴν συμβουλήν του, ἔ ποῖαν συγκόρησιν θὰ ἀξίωμεν ἡμεῖς, ποὺ καριε νὰ γνωρίζομεν τὴν πορείαν τῶν πραγμάτων, παρεληγοῦμεν ἔτσι τὴν σωτηρίαν τῶν πλησίον μας καὶ τοὺς ἐγκαταλείπομεν μὲ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν συμβουλήν; Καὶ μολὶ μὲ ὅλα αὐτὰ ποὺ εἶπομεν νὰ σκεφθοῦμεν καὶ τὰ ἰδικά μας, διὰ ἐνῶ κάθε ἡμέραν ὁ Θεὸς μᾶς ὁμιλεῖ μὲ τοὺς προφήτας καὶ τοὺς ἀποστόλους, ἡμεῖς κάθε ἡμέραν παρακούομεν καὶ ὁμοῦ δὲν σταματῶ καὶ νὰ ὁμιλῆ καὶ νὰ παρακαλῆ πάντοτε τοὺς ἀπειθήρατους καὶ ἀπροσέκτους. Καὶ δοῦ ὁ Παύλος λέγοντας: «Ἦνερ Χριστοῦ προσεύσομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλούντος δι' ἡμῶν, Ὁ δὲμοθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ». (Β' Κορ. 5, 20). Καὶ διὰ νὰ εἶπω καὶ κατὰ σοβαρὸν δὲν ἄξιζει τόσον πολλοὺς ἐπαίνους αὐτοῦ ποὺ συμβουλεῖται, γνωρίζω ὅτι ὁπωσοῦντοίε θὰ πεισθῆ αὐτοῦ ποὺ δέχεται τὴν συμβουλήν, ὅσον ἀξίζει αὐτοῦ, ποὺ πολλὰς φορὰς εἶπε καὶ συνεβόλευσε καὶ ἀπέτυχε, ἀλλ' ὅμως οὔτε κί ἔτσι δὲν ἔπαισε νὰ συμβουλεῖται.

Διότι τὸν ἓνα παρακίει πρὸς τὴν συμβουλήν ἢ ἐκ τῶν προτέρων ἔλιπε ὅτι θὰ πεισθῆ αὐτοῦ ποὺ τὸν ἀκούει, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι πολὺ ἀκνήνη, ὁ ἄλλος δὲ ποὺ συμβουλεῖται συνεχῶς καριε νὰ εἰσοκούεται, καὶ δὲν σταματῶ, δείκνει σημεῖον τῆς πρὸ θεομῆς καὶ γνησίας ἀγάπης, ἀφοῦ καριε νὰ τρέμεται ἀπὸ καρμίαν τέτοιαν ἐλπίδα, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν στασιμὴν πρὸς τὸν ἀκροατὴν δὲν σταματῶ τὴν φροντίδα διὰ τὸν ἀδελφόν. Δ' Ἀλλ' ἔχει πλέον ἀποδειχθῆ ὄραται ὅτι οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐγκαταλείπομεν τοὺς ἀμαρτωλοῦς. Πρέπει λοιπὸν τῶμο νὰ προχωροῦμεν εἰς τὴν ἐπίκρισιν αὐτῶν ποὺ ὁσωτεύουν. Διότι μέχρι ποὺ ὑφίσταται αὐτὴ ἡ ἐσοτὴ καὶ ὁ διάβολος προέξει καὶ τὰς πληγὰς τῆς μέθης εἰς τὸς ψυχὰς ἐκείνων ποὺ μεθοῦν, πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἐπιβέτωμεν τὰ φάρμακα.

6. Χόε; λοιπὸν ὡς προφύρον ἐναντίον αὐτῶν ὑψώσομεν τὸν Παῦλον ποὺ λέγει «εἶτε ἐσθίετε, εἶτε πίνετε, εἶτε τὴ ποι-

714. Ἀναφέρεται τὸ δευτέρον μέρος τοῦ λόγου εἰς τὰς Καθάρους.

είτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α' Κορ. 10, 31). Σήμερον ὅμως θὰ δεῖξωμεν εἰς αὐτοὺς τὸν Κύριον τοῦ Πούλου Ἐδαι μόνον νὰ παρακινή, ἢ νὰ συμβουλεύη νὰ ἀπέκουν ἀπὸ τὴν ἀπολασίν, ἀλλὰ καὶ νὰ κατοικήσῃ τὸν ἐκόλαστον καὶ νὰ τὸν τιμαρῇ. Διότι ἡ ἱστορία τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τῶν γεγονότων ποῦ συνῆσαν γύρω ἀπ' αὐτοὺς μόνον αὐτὸ δεῖκνει. Καλύτερα ὅμως διὰ νὰ μὴ κόμωμεν αὐτὸ μὲ ἐπιπολαιότητα θὰ σοὺς ἀναγνώσῃ ἀπὸ ἐδῶ ὑψηλὰ τὴν παραβολήν. «Ἀνθρώποις τις ἦν πλούσιος καὶ ἐνεδιόσκετο, πορφύραν καὶ θόσσον, εὐφραίνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρὰς πτωχὸς δὲ τις ἦν Λάζαρος, δε ἐθέλωτο εἰς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἠλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν κορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς 718 Α τραπέζης τοῦ πλουσίου, ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρώκοντο, περιέλειπον τὰ ἔλκῃ αὐτοῦ». (Λουκ. 16, 19—21) Διὰ ποῖον λόγον ὁ Κύριος ἀμίλει μὲ παραβολὰς καὶ διὰτ' ἄλλοις μὲν ἀπὸ αὐτὰς ἐξηγοῦσε, ἄλλοις δὲ δαι, καὶ τι σημαίνει ἡ παραβολή, καὶ ἄλλα ὅμοια, θὰ τὰ ἀφήσωμεν δε' ἄλλην εὐκαιρίαν, ὥστε νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶμεν τώρα ἀπὸ τὸ θέμα αὐτὸ ποῦ εἶναι πολὺ ἀπειλογ. Ἐκεῖνον μόνον θὰ εἰπωμεν ἄρα· ποῖος εἶναι ὁ Εὐαγγελιστὴς ποῦ μᾶς λέγει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶπεν αὐτὴν τὴν παραβολήν. Ποῖος εἶναι λοιπὸν; Μόνον ὁ Λουκᾶς. Διότι καὶ αὐτὸς Β πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἀπ' ἑσῶ ἐλέχθησαν ἄλλα μὲν καὶ οἱ τέσσαρες τὰ εἶπαν, ἄλλα δὲ τὰ διετήρησεν ὁ καθ' ἑνὸς μόνος του.

Διὰ ποῖον λόγον; Διὰ νὰ εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀνάγνωσις καὶ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ νὰ φανῇ καὶ ἡ ἔξαιρετικὴ συμφωνία. Διότι ἐάν ἴα τὰ ἔλεγαν ὅμοι, δὲν θὰ ἐπροσέκειμεν μὲ προθυμίαν εἰς ὅλους, διότι θὰ ἦταν ἀρκετὸς ὁ ἑνὸς διὰ νὰ τὰ διδάξῃ ὅμοι. Ἐάν πάλι ὅμοι τὰ ἔλεγαν ὅμοι κατὰ διαφορικῶν τρόπων, δὲν θὰ ἐφάνετο ἡ ἔξαιρετικὴ τῶν συμφωνία. Διὰ τοῦτο καὶ πολλὰ ὅμοια ἔγραψαν ὅμοι, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερα ὁ καθ' ἑνὸς διετήρησε. Τοῦτο λοιπὸν διδάσκει ὁ Χριστὸς μὲ τὴν παραβολήν. Ἦταν, λέγει, κάποιος ἄνθρωπος πλούσιος, C ποῦ ἔξοδος μὲ πολλὴν ἁμαρτίαν, ποῦ δὲν ἐδοκίμαζε καμμίαν στενοχωρίαν, ἀλλὰ ὅμοι τοῦ ἐπήγαγον καλὰ ὅμοια τρέχει τὸ νερὸ ἀπὸ τὰς πηγὰς. Καὶ ὅτι δὲν τοῦ συνῆσαν τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν ἐπεριμενε, οὔτε ὑπῆρχε δι' αὐτὸν ἀφορισμὸς στενοχωρίας, οὔτε κάποια ἀναποδοῖα εἰς τὴν ζωὴν, αὐτὸ ὑπαινίσσεται μὲ τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι διεσκόδαζε καθημερινῶς. Ὅτι δὲ ἐζῶσε ἐντὸς τῆς ἁμαρτίας αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ τέλος του, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸ, ἀπὸ τὴν περιφρόνησιν ποῦ ἔδειξε εἰς τὸν πτωχόν. Καὶ ὅτι ὅμοι μόνον ἐκεῖνον εἰς τὴν πόρταν του δὲν ἐλεοῦσε, ἀλλὰ οὔτε καὶ κανέναν ἄλλον, αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸ ἔδειξε. Διότι ἐάν αὐτὸν τὸν παραπεταγμένον διαρκῶς εἰς τὴν

πόρταν του, ποῦ ἦταν ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του, ποῦ καθεὶ D ἡμέραν ἠναγκάζετο νὰ τὸν βλέπῃ καὶ μίαν καὶ δύο καὶ πολλές φορές εἰσερχόμενος καὶ ἐξερχόμενος, διότι δὲν εὐρίσκεται εἰς καμμίαν συνοκίαν, οὔτε εἰς κρυφὸν ἢ στενὸν δρόμον, ἀλλὰ ἐκεῖ ποῦ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἦταν ἀναγκασμένος νὰ τὸν βλέπῃ, διότι συνεχῶς εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται. Ἄν λοιπὸν δὲν ἐλεοῦσε αὐτὸν ποῦ εὐρίσκετο ἐκεῖ κατὰκοίτος μὲ τόσον βαρεῖαν ἀρρώστιαν, ποῦ ἔζῳσε μὲ τόσον δυστυχίαν, ἢ καλύτερα ποῦ ἐταλαιπωρεῖτο εἰς ἄλλαν τοῦ τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν, διὰ ποῖον ἄλλον ἀπὸ σοῦς ἐσυννοτοῦσεν ἦταν δυνατὸν νὰ συγκαινή ποτὲ;

Διότι καὶ ἐν τὸν ἐπροσέτασε τὴν E πρώτην ἡμέραν, ἦταν δυνατὸν τὴν δευτέραν νὰ συγκαινή, καὶ ἡμέραν ἄλλη. Ἀλλὰ ἐν καὶ τὴν δευτέραν δὲν τὸν ἐπρόσεξεν, ὅμοι τὴν τρίτην, ἢ τὴν τετάρτην ἢ καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὴν ἐπρεπε κάποτε νὰ συγκαινή, ἀκόμη καὶ ἐν ἦταν ἀγριώτερος ἀπὸ τὰ θηρία. Δὲν ἠσθάνθη ὅμοι κατὰ τέτοιο, ἀλλὰ ἐγινε ποῦ δόξαντροπος καὶ σκληρότερος καὶ ἀπὸ τὸν δικαστὴν ἐκεῖνον ποῦ δὲν φοβάται τὸν Θεὸν οὔτε ἐντρέπεται τοὺς ἀνθρώπους. Διότι ἐκεῖνον ἢ ἐπιμονὴ τῆς χήρας, ἐν καὶ ἦταν σκληρὸς καὶ ἀγριὸς, τὸν ἔπεισε νὰ δώσῃ χάριν, ἀφοῦ ἐσυγκαινή ἀπὸ τὰς παρακλήσεις. Τοῦτον ὅμοι οὔτε 718 A καὶ αὐτὸ ἠμάρτεσε νὰ τὸν συγκαινή διὰ νὰ δοῦσῃ τὸν πτωχόν, παρὰ τὸ ὅτι ἢ παρακλήσεις του δὲν ἦταν ἴσῃ, ἀλλὰ πολὺ ἐσκολιότερα καὶ δικαιοτέρα. Διότι ἢ χήρα ἐπαρακαλοῦσε τὸν δικαστὴν ἐναντίον τῶν ἐσθρῶν, αὐτὸς ὅμοι ἐζῆτοῦσε νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ μὴ τὸν παραμείλῃ ποῦ ἐκάνετο. Καὶ ἐκεῖνη μὲν ἐνοκλοῦσε μὲ τὰς παρακλήσεις τῆς, αὐτὸν δὲ τὸν ἐβλεπε ὁ πλούσιος πολλές φορές τὴν ἡμέραν νὰ κόβεται χωρὶς νὰ ὀμλή, καὶ αὐτὸ ἦταν ἀρκετὸν νὰ μαλακίσῃ καὶ πέτρινην καρδίαν. Διότι πολλές φορές ὅταν μᾶς ἐνοκλοῦν ἐξοργιζόμεθα ἐπὶ πλέον, ὅταν ὅμοι ἴδιαιεν αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ἀνάγκην βοήθειας νὰ στεκόμηναι τελείως ὀμλήτοι, χωρὶς νὰ προφέρουν τίποτε, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὅτι πάντοτε δὲν ἐπιτυχῶμας μόνον μὲ οὐσίαν, τότε καὶ ἐν ἀκόμη ἐμμεθα ποῦ ἀναίσθητοι καὶ συγκαίνεμα. Ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλο ὅτι ἐλιγότερον, τὸ ὅτι καὶ ἢ ἐμφάνιστος τοῦ πτωχοῦ, ὅμοι εἶχε καταντήσει ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὴν ἀρρώστιαν, ἦταν ἐσθολύθητος. Ἄλλ' ὅμοι τίποτε ἀπ' αὐτὸ δὲν ἠμάρτεσεν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον.

7. Πρῶτῃ λοιπὸν καὶ εἶναι ἢ σκληρότης καὶ ἢ ἀπονηρωσιὰ ποῦ δὲν ἔχει τὸ χειρότερον τῆς. Διότι δὲν εἶναι τὸ

8. Διὰ τὴν παραβολὴν τοῦ κριτοῦ τῆς δικαιοσύνης. Λουκ. 18, 2-5.

Ίδιο να είσαι πτωχός και να μη βοηθῆς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκη μετὶ τὸ νὰ ἀπαλαβῆναι τὴν πολυτέλειαν καὶ νὰ περιφρονῆς τοὺς ἄλλους ποὺ λυθύνουν ἀπὸ τὴν πείναν. C Δὲν εἶναι πάλιν τὸ ἴδιο νὰ παραβλέπῃς τὸν πτωχὸν ὅταν τὸν βλέπῃς μίαν ἢ δύο φορές, μετὶ τὸ νὰ τὸν βλέπῃς κάθε ἡμέραν, καὶ ὅμως νὰ μὴ σὲ παρακινῇ οὔτε αὐτὸ τὸ καθημερινὸν θέλημα δι' ἔλεος καὶ φιλοφροσύνας. Πάλιν δὲν εἶναι τὸ ἴδιο τὸ νὰ μὴ βοηθῆς τοὺς πτωχοὺς ὅταν εὐρίσκῃσαι εἰς συμφορὰς καὶ εἰς στενοχωρίαν καὶ εἰς κακὴν φυσικὴν διάθεσιν, μετὶ τὸ νὰ παραβλέπῃς τοὺς ἄλλους ποὺ λυθύνουν ἀπὸ τὴν πείναν, ὅταν σοὺ ἀπαλαβῆναι τόσο ἀγαθὸ καὶ συνεχῆ καλοπέρασιν καὶ νὰ καταργῆς τὴν συμπάθειαν καὶ οὕτε ἐξ αἰτίας τῆς καρῆς ἀπὸ τὴν καλοπέρασιν νὰ μὴ γίνῃσαι φιλοφρονοπέτερος. Διότι ἀσφαλῶς τὸ ἔρετρε D καὶ αὐτὰ, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη εἴμεθα ἀγνώστεροι ἀπὸ ἄλλους, ἔχομεν δημιουργηθῆ ἔτσι, ὅστε μετὶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ γινώμεθα καλύτεροι. Ἐκεῖνος ὅμως οὕτε ἀπὸ τὴν καλοπέρασιν ἔγινε καλύτερος, ἀλλ' ἔμεινεν ἀγνῶς ὡς ἂν θηρίον, ἢ καλύτερα καὶ τοῦ θηρίου τὴν ἀγνώτητα καὶ τὴν ἀπανθρωπείαν ὑπερέβαλε μετὶ τοὺς τρέπας του.

Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖνος ποὺ ἔχουσαν εἰς τὴν πονηρίαν καὶ τὴν ἀπανθρωπείαν ἀπελάμβανε κάθε εὐτυχίαν, ἐνθ' ὁ δίκαιος καὶ ἐνάρετος εὐρίσκειτο εἰς τὰ μεγαλύτερα βόσθια. Τὸ ὅτι δὲ ὁ Λάζαρος ἦταν δίκαιος τὸ ἀπέδειξε καὶ ἐδῶ τὸ τέλος ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ τέλους ἡ ἴδια ἡ ὑπονοή εἰς τὴν πτωχείαν. Λοιπὸν δὲν οὐκ φαίνεται πῶς ἐπέπετε τὰ πράγματα ὡς ἂν νὰ συμβαίνοντων τώρα; Διὰ τὸν πλοῦσον E τὸ πλοῖον ἦταν γεμάτον ἐμπόρευμα καὶ ἔπλεε μετ' εὐνοϊκῶν ἀνέμων. Ἀλλὰ μὴ τὸν καλοτυχίζετε, διότι ἐπιγίγνετο κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ ναυάγιον, ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησε νὰ τοποθετήσῃ τὸ φορτίον μετ' προσοχῆν. Θέλει νὰ σοὺ πῶ καὶ ἄλλην ἀμαρτίαν του; Τὸ ὅτι κάθε ἡμέραν διεσκέδαζε μετὶ τῶν παραπάνω. Διότι καὶ αὐτὸ εἶναι πολὺ μεγάλη ἀμαρτία, ὅτι μόνον τώρα ποὺ μᾶς ζητεῖται τὴν πίστιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅταν δὲ εἶχε φανερωθῆ ἡ ἀκόμη τὴν αὐστηρότητα εἰς τὴν ἡθικὴν ζωὴν. Ἄκουσε λοιπὸν τί λέγει ὁ προσφίτης: «Οὐαὶ οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἡμέραν κακῆν, οἱ ἐγγίζοντες καὶ ἀπτόμενοι σαββάτων ψευδῶν» (Ἀμώς 6, 3). Τί σημαίνει «οἱ ἀπτόμενοι σαββάτων ψευδῶν»;

Οἱ Ἰουδαῖοι 717 A νομίζον πῶς τὸ Σάββατον τοὺς ἔχει δοθῆ δι' ἀργίας. Δὲν εἶναι ὅμως αὕτη ἡ αἰτία, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀπαλλάξουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἀπὸ τῶν θιασιτικῶν καὶ νὰ κατανοήσῃσιν ὅλον τὸν χρόνον τοὺς εἰς πνευματικὰ.

*Ὅτι δὲ τὸ Σάββατον δὲν εἶναι εὐκαιρία δι' ἀργίαν, ἀλλὰ διὰ πνευματικὴν ἐργασίαν εἶναι φανερὸν ἀπὸ αὐτὰ τὰ πρό-

γματα. Ὁ ἱερεὺς δηλαδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην κάνει διπλὴν ἐργασίαν καὶ ἐνθ' ἑκάστη ἡμέραν προσφέρει ἀπλὴν θυσίαν τότε ἔχει ἐντολήν νὰ προσφέρῃ διπλὴν. Ἐάν ὅμως τὸ Σάββατον ἦταν ὁπωσδήποτε δι' ἀργίαν, ἔπρεπε πρῶτα ἀπ' ἄλλους ὁ ἱερεὺς νὰ ἀργῇ. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπλάσσοντο ἀπὸ τῶν θιασιτικῶν μερίμων, ἀλλὰ δὲν εἶδον προσοχὴν εἰς τὰ πνευματικὰ, δηλαδὴ εἰς τὴν σακρυστήν καὶ τὴν ἀκρόασιν τῶν θείων λόγων, E ἄλλ' ἔκαναν τὸ ἀντίθετον καὶ κατεβρόχθισαν, ἐμεθοῦσαν, παραχόρταιναν καὶ οὐστέυαν, διὰ τοῦτο τοὺς κατηγόρησεν ὁ προσφίτης.

Διότι μετὶ τὸ νὰ εἴπῃ «Οὐαὶ οἱ ἐρχόμενοι εἰς ἡμέραν κακῆν» καὶ μετὶ τὸ νὰ προσθέσῃ «οἱ ἐραπιόμενοι σαββάτων ψευδῶν» εἰδείξεν ἐπαγωγικῶς πῶς ἐγίνοντο ψεύτικα τὰ σάββατά των. Πῶς τὰ ἔκαναν λοιπὸν ψεύτικα; Μετὶ τὸ νὰ ἀμαρτάνουν, νὰ οὐσιεύουν, νὰ μεθοῦν, καὶ νὰ κύνουν κλιμάδες ἀσκή καὶ ἀσκημίας. Καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, ἄκουσε καὶ τὰ ἔφη. Διότι ἀπέδεικνυσε αὐτὸ ποὺ λέγω μετ' ὅσα προσθέτει καὶ λέγει: «Οἱ καθέδοντες ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων, καὶ κατασιταλάωντες C ἐπὶ τῶν στρωμνῶν αὐτῶν, οἱ ἐπιθόντες ἐρίφους ἐκ πορνείων, καὶ μοικάρια ἐκ βοσκολίων γαλοθῆνά, οἱ πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον, καὶ τὰ πρῶτα μύρα κριόμενοι» (Ἀμώς 6, 4-6). Σοὺ ἐδέξῃ τὸ σάββατον διὰ τὸ ἀπαλλάξῃς τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τὴν κακίαν; σὺ ὅμως διαπραττεῖς περισσότερας ἀμαρτίας. Τί ἠμυροῦσε λοιπὸν νὰ γίνῃ κειρότερον ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀλακτίαν, ἀπὸ τὸ νὰ κοιμῆσαι δηλαδὴ εἰς ἐλεφαντίνας κλίνας; Αἱ ἄλλαι ἀμαρτίαι, ὅπως ἡ μέθη, ἡ πλεονεξία καὶ ἡ ἀσπείρια, ἔχουν κάποιον εὐκαρίστησαν ἔτσι καὶ μικρόν, τὸ νὰ κοιμῆσαι ὅμως εἰς ἐλεφαντίνην κλίνην οὐδὲν εὐκαρίστησαν εἶδει οὕτε παρηγορίαν.

Μήπως ἡ ὄρασις τῆς κλίνης κάνει τὸν ἄνθρωπον μετ' εὐκαρίστησαν καὶ γλυκύτερον; Μῆλλον δυσκολότερον D καὶ βαρύτερον τὸν κάνει, ἂν, τὸ καλοσκεφθῶμεν. Διότι ἂν σκεφθῆς ὅτι, ἐνθ' οὐ κοιμῆσαι εἰς ἐλεφαντίνην κλίνην, ὁ ἄλλος δὲν ἠμπορεῖ εὐκόλα οὔτε τὸ ψυμῆ νὰ ἀπολαύσῃ, δὲν θὰ σὲ ἐλέγξῃ ἢ συνειδηθῆς σου καὶ δὲν θὰ ἐπαναστάσῃ καὶ θὰ σὲ κατηγορήσῃ διὰ τὴν ὀδύνην αὐτὴν; Καὶ ἂν τὸ νὰ κοιμῆσαι εἰς ἐλεφαντίνας κλίνας εἶναι ἐγκλημα, τί θὰ ἀπολογηθῶμεν, ὅταν ἐπὶ πλέον εἶναι καὶ ἀπὸ παντοῦ ἐπαρρηγορημένα; Θέλεις νὰ ἴδῃς ἀραῖτητα κλίνης; Ἐγὼ θὰ σοὺ δείξω τώρα μεγαλοπρεπεῖαν κλίνης ὅσα ἰσοτικῆς, οὔτε στρατιωτικῆς, ἀλλὰ βασιλικῆς. Καὶ ἂν τυχεὶν εἶσαι ἀπ' ἄλλους ποὺ φιλόδοξος, ζήρω καλά ὅτι δὲν θὰ προτιμῆσῃς νὰ ἔαρς κλίνην μεγαλοπρεπεστέραν ἀπὸ τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως; Καὶ τὸ σπουδαίτερον, ὅτι τοῦ τυχαίου βασιλέως, ἀλλὰ τοῦ πρώτου, E τοῦ βασιλικωτέ-

ρου απ' όλους τους βασιλείς, που και τώρα ακόμη δοξάζεται εις όλην την οικουμένην. Σὺ παρουσιάσας λοιπὸν τὴν κλίνην τοῦ ἐνόδου Δαβὶδ. Τὴν εἰδους κλίνην ἦταν αὐτή· δὲν ἦταν μὲ ὄσφιμ καὶ κρούσεις, ἀλλὰ ἀπὸ θεοῦ τὰ σημεῖα ἦταν στολισμένη μὲ δάκρυα καὶ ἔξομολογήσεις. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀναφέρεται ὁ Θεὸς μὲ τὸ νὰ λέγῃ: «λοῦσας καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου ἐν δάκρυσι μου τὴν στραμνὴν μου θρέξω» (Ψαλμ. 8, 7). Ὡσὼν μὲ μαργαριάρια, δηλαδὴ ἦταν στολισμένη μὲ δάκρυα εἰς ὅλα τὰ σημεῖα.

8. ⁷¹⁸ Α. Πρόσεξε τὴν ψυχὴν ποῦ ἀγαποῦσε τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ἦτο ποῦ ἀποκαλυμμένος μὲ τοὺς βασιλεῖς, τοὺς τοσάφρονες, τὰ ἔθνη, τοὺς δῆμους, τοὺς στρατιώτας, τοὺς πολέμιους, τὴν εὐρήνην, τὰ πολιτικὰ ζητήματα, τὰ ζητήματα τοῦ σπαστοῦ, μὲ ὄσους εὐρίσκοντο μακριὰ ἢ κοντὰ, τὰ ὅποια ὅλα προσεβίβουν τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ τὸν ἀποστούσαν, τὴν ἄραν λοιπὸν τῆς ἀναπαύσεως, ποῦ ὅλοι τὴν χρησιμοποιοῦμεν δι' ὕπνον ἐκείνος τὴν ἑκατανάλωνε εἰς ἐξομολόγησιν καὶ προσευχὴν καὶ δάκρυα. Καὶ δὲν τὸ ἔμαρκεν αὐτὸ μίαν μόνον νύκτα καὶ τὴν ἐπομένην ἐσταμάτησεν, οὔτε δύο ἢ τρεῖς νύκτας καὶ μετὰ τὸ παρέλειπεν, ἀλλὰ κάθε νύκτα ἐπανελάμβανε τὸ ἔργο. Λέγει δηλαδὴ αἰοῦσα καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου ἐν δάκρυσι μου τὴν στραμνὴν μου θρέξω, δὲν νὰ δεῖξῃ τὴν ἀφθονίαν καὶ τὴν συνέχειαν τῶν δακρύων. Ὅταν λοιπὸν ὅλοι ἠτοσάζαν καὶ εὐρίσκοντο εἰς ἡρεμίαν, ἢ ῥόνος του ἐδυνατοῦσε τὸν Θεόν, καὶ τὸ ἀκοήμητον μάτι τὸν εἶδανε ποῦ ὑδύροτο καὶ ἐθρονοῦσε καὶ ἀμολογοῦσε τὰς ἁμαρτίας του. Κατασκεύασε λοιπὸν καὶ σὺ τέτοιαν κλίνην. Διότι ἔταν εὐρίσκειται γύρω-γύρω τὸ ὄσφιμ, προκαλεῖ καὶ τὸν φθόνον τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ οὐρανοῦ.

Τέτοια δάκρυα ὡσὼν τὰ τοῦ Δαβὶδ ἡμποροῦν νὰ σθῆσιν καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τῆς καλῆσεως, θέλει νὰ σοῦ δεῖξω καὶ ἄλλην κλίνην: Ἐνοῦσὲ τὴν κλίνην τοῦ Ἰσακὸς, ποῦ εἶχε τὸ ἔδαφος ὡς στρώμα καὶ μίαν πέτραν ὡς προσκεφάλον διὰ τοῦτο εἶχε τὴν πνευματικὴν πέτραν καὶ τὴν σκάλαν ἐκείνην διὰ τῆς ὁποίας ἄγγελοι ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν. Τέτοια κλίνας νὰ ἐπιζητοῦμεν καὶ ἡμεῖς C διὰ νὰ ἐλπίσμεν τέτοια ὄνειρα. Ἐάν ὅμως κατακλιναίμεθα εἰς τὴν ἀσημένιαν, ὅσα μόνον δὲν θὰ ἀναλαλοῦμεν καμμίαν εὐκαρίστησιν, ἀλλὰ θὰ ὑπομεινόμεν καὶ στενοκαρδίαν. Διότι ἐν σκεπθῆς διὰ τὴν ἄραν τῆς μεγάλης παγνιαξίς, τὰ μεσάνυκτα, ποῦ, οὐ, κοιμῶσαι ἐπὶ τῆς κλίνης, ὁ πτωχὸς εὐρίσκειται πεταγμένος ἐπάνω εἰς τὰ ἄχυρα εἰς τὰ προσόλαια τῶν λουτρῶν, τυλιγμένος μὲ τὰ ἄχυρα, τυλιγμένος ἀπὸ τὸ χρὸν καὶ πνιγμένος ἀπὸ τὴν πε-

ναν, εἶμαι θέβοςος διὰ ἀσκήν καὶ σκληρότερος ἐπ' ὅλους ἐν εἰσῆ, θὰ κατακρίνης τὸν ἑαυτὸν σου, διότι σὺ μὲν ἀπολαμβάνεις περισσότερα ἀπὸ ὅσα χρειάζεσαι, ἐνῶ εἰς ἐκεῖνον δὲν ἐπιτρέπεις νὰ ἀπολασῇ οὔτε τὰ ἀσφαγήματα. Οὐδέεις, λέγει, ἐπιλέκεται μὲ τὰ θωρακὰ ζητήματα ἔταν εἶναι στρατιώτης.

Ἐἴσαι στρατιώτης πνευματικός, καὶ τέτοιος στρατιώτης δὲν κοιμάται B ἐπὶ ἐλεφαντίνης κλίνης, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἔδαφους δὲν ἀλεγκεται μὲ ἀράματα, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ φροντίδα τῶν ἀεληγῶν καὶ διεφθαμένων, οὐτὸν ποῦ παίζουν εἰς τὰ θέατρα, τῶν τεμπέληδων. Σὺ ὅμως δὲν πρέπει νὰ μυρξίης ἀράματα, ἀλλὰ ἀρετῆν. Δὲν ὑπάρχει ψυχὴ ποῦ ἀκάθαρτος, ἔταν τὸ σῶμα μυρξίης τέτοιαν εὐωδίαν. Διότι ἡμπορεῖ νὰ εἶναι δείγμα τῆς εὐωδίας καὶ κακομίας καὶ ἀκαθαρσίας ἡ εὐωδία τοῦ σώματος καὶ τῶν ἐνδυμάτων. Ὅταν δηλαδὴ ἐπιτεθῇ ὁ διάβολος καὶ συντρίψῃ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γερσίη μὲ ἀνοησίαν, τότε ἀποτυπώνει διὰ τῶν ἀρωμάτων καὶ ἐπίνω εἰς τὸ σῶμα τὰ σημάδια ποῦ δείκνουν διὰ τὴν ἔχει διαφθείρει. Καὶ ὅπως αὐτοῦ, ποῦ πάσχουν διαρκῶς ἀπὸ συνόκτι ἢ καταρροῆν, μολύνουν καὶ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ χέρια καὶ τὸ πρόσωπον των μὲ τὸ νὰ σκοπιζοῦν συνεχῶς τὸ συνόκτι, E εἶται καὶ ἡ ψυχὴ ἀποτυπώνει εἰς τὸ σῶμα τὴν κακίαν τῆς συκαμῆς τῆς ἀσθενείας. Διότι οὐδεὶς θὰ σκεπθῇ κἀπὶ οὐποδοῖον καὶ σαρδῶν δι' αὐτὸν ποῦ μυρξίης ἀράματα καὶ γυνοκίξει, μᾶλλον δὲ πορνεύεται, καὶ προτιμῶ νὰ ζῆ ὅσον θεατρίνον. ⁷¹⁹ Α. Ἡ ψυχὴ σου ὅς ἀποπνέῃ πνευματικὴν εὐωδίαν, εἰὰ νὰ ἀκρῆλξῃ τὸ μέγιστον καὶ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ὄσους σὲ ἡλιπαροῦσιν.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν τίποτε κερότερον ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἀπόλαυσιν. Ἄκουσε τί λέγει περὶ αὐτῆς ὁ Μιθιῶτης: «Ἐλιπύθη, ἐπακύνθη, ἐπλάτύνθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος (Δευτ. 32, 15) Καὶ δὲν εἶπεν διὰ ἀνεμακρύνθη, ἀλλ' ἐπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος, ὅν νὰ δεῖξῃ εἰς ἡμῶς τὸν δόστροπον καὶ ἀπῆσαν χαρακτῆρα του. Καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον πάλιν: «φραγῶν καὶ πᾶν πρόσσεκε σσαντῆ μῆποτε ἐπιλάθη Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου» (Δευτ. 8, 10-11). Ἐτοῖ ἡ ὑπερβολικὴ ἀπόλαυσις ἀδραγεῖ συνίθως εἰς τὴν λήθην. Καὶ σὺ λοιπὸν, ἀγαπητέ, ἔταν καθίσης εἰς τὸ τραπέζι, νὰ θυμῶσαι διὰ μετὰ τὸ τραπέζι πρέπει νὰ προσευκαθῆς καὶ εἶται νὰ γερσίης τὸ στομάχι σου μὲ μέτρον, B διὰ νὰ μὴ σοῦ εἶναι ἀδύνατον ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ φαγητοῦ νὰ γονατίσης διὰ νὰ παρακαλέσῃς τὸν Θεόν.

Δὲν ἐλέπετε τὰ ζῶα διὰ μετὰ τὸ φαγητὸν ἀρχίζουν ὀδοπορίαν καὶ σπᾶνουν δάρη καὶ τελειώνουν τὴν ὑπηρεσίαν των: Σὺ ὅμως μετὰ τὸ φαγητὸν γίνεσαι ἄριστος καὶ ἀκατάλληλος διὰ κάθε ἐργασίαν. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ γίνῃς αὐ-

μύστερος και ἀπ' αὐτοῦ τοὺς ὄνους; Πρέπει δὲ νὰ ἔκρη ἑλαφρόν τὸν στήμακον, ἐπειδὴ τότε πρέπει νὰ εἶσαι πᾶν νηφάλιος και ἕψηνιος. Διότι ὁ χρόνος μετὰ τὸ τραπέζι εἶναι χρόνος εὐχαριστίας, αὐτὸς δὲ ποὺ εὐχαριστεῖ δὲν πρέπει νὰ εἶναι μεθυμένος, ἀλλὰ νηφάλιος και ἕψηνιος. Ἀπὸ τὸ τραπέζι μὴ πηγαινόμεν εἰς τὴν κλίνην, ἀλλ' εἰς τὴν προσευκὴν, διὰ νὰ μὴ γινώμεθα ὀλιγότεροι ἀπὸ τὰ ζῶα.

Β. Ἐπισημαίνει ὅτι πολλοὶ θὰ κατηγορήσουν τὰ λεγόμενα ὅτι εἰσάγουσιν κάποιον νεωτερικισμὸν και παρόμοιον τρόπον εἰς τὴν ζωὴν. Ἐγὼ ἄνωγμαι δὲ κατηγορήσω περισσότερο τὴν συνήθειαν ποὺ ἔχομεν τώρα. Ὅτι λοιπὸν μετὰ τὸ φαγητὸν δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν ὄνους και κλίνη, ἀλλὰ προσευκὴ και ἀνάγνωσις τῶν βιβλίων Γραφῶν, τοῦτο ἐφανερώσει σαφέστερον ὁ Χριστός. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἐκάρτισε τότε τὰ ἄμεκρητα πλήθη εἰς τὴν ἔρημον, δὲν τὰ ἔστειλεν εἰς τὴν κλίνην και τὸν ὄνουν, ἀλλὰ τὰ ἐκάλεσε νὰ ἀκούσουσιν θεῖα λόγια. Διότι τότε ἐπαρνήθηκε τὴν κοιλίαν των, οὕτε τοὺς ἐξώθησε πρὸς μέσθην, ἀλλ' ἀφοῦ ἰκανοποίησε τὴν πείναν των, τοὺς ἀδήγησε πρὸς τὴν πνευματικὴν τροφήν. Ἔτσι νὰ κἀνωμεν και ἡμεῖς, και νὰ συνηθώμεν νὰ τρώομεν ὅσον, ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ νὰ ζῶμεν μόνον, ὅχι ὅσον διὰ νὰ διαρραγῆ ὁ στόμακος και νὰ βαρύνωμεν.

Δ Διότι δὲν δημιουργήθημεν αὐτε ζῶμεν διὰ νὰ τρώομεν και νὰ πίνωμεν, ἀλλὰ τρώομεν διὰ νὰ ζῶμεν. Δὲν ἔγινεν ἐξ ὀρχης ἡ ζωὴ διὰ τὸ φαγητὸν, ἀλλὰ τὸ φαγητὸν διὰ τὴν ζωὴν. Ἡμεῖς ἄνωγμαι, ὡσὸν νὰ ἤλθομεν διὰ τοῦτο εἰς τὸν κόσμον, ἀφιερώνομεν, ὅλας τὰς φροντίδας μας εἰς αὐτό. Ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ θιασιότερα ἡ κατηγορία κατὰ τῆς ὁσιότητος και διὰ νὰ ἐγγίση περισσότερο αὐτοὺς ποὺ ζοῦν εἰς αὐτὴν, ἐπιπρὸς, ἐς στρέψω πάλιν τὸν λόγον εἰς τὸν Λάζαρον. Διότι ἔτσι ἡ συμβουλὴ μου και ἡ προτροπὴ μου θὰ εἶναι πᾶν ἀληθινή και καθαριότερη, ἐὰν ἴδῃτε ὅτι διδάσκονται και τιμωροῦνται, διὰ μὲ τὰ λόγια. Ἐ ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα, αὐτοὶ ποὺ παροῦσθαι εἰς τὴν πολυαγαλίαν.

Ὁ μὲν πλοῦσιος λοιπὸν ἔξοσε μὲ τῶσιν πονηρίαν και διασκεδάσε καθημερινῶς τῶσιν, και ἐνεδέχτο μὲ λαμπρότητα, ὥστε θινθε διὰ τὸν ἑαυτὸν του περισσότερο τὴν κόλασιν, και ἔκανε μεγαλυτέραν τὴν φωτιάν διὰ τὸν ἑαυτὸν του 729 **A** και ἀπαρηγόρητον τὴν καταδίκην και ἀσυγκρίμητον τὴν τιμωρίαν. Ὁ πτωκὸς ἄνωγμαι εἶχε μισθὸν δίπλα ἀπὸ τὴν πόρταν του και δὲν ἀπηλείθη, οὕτε ἐδασοφύκησεν, οὕτε ἠγανάκτησεν. Δὲν εἶπε μὲ τὸν ἑαυτὸν του αὐτὸ ποὺ λέγουσιν οἱ πολλοὶ διὰ τὴν συμβαίην αὐτῶ; Ὁ πλοῦσιος ποὺ ζῆ μὲ καίαν και σκληρότητα και ἀπανάθρωπιαν ἀπαλαμβάνει περισσότερα ἀπὸ ὅσα

κρεῖσσεται, και οὕτε στενοκαρδίαν ὑφίσταται, οὕτε κάτι ἀπροσδόκητον ὑποφέρει, ὅπως πολλὰς φορές συμβαίνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἀπαλαμβάνει τὴν εὐχάριστον καθαράν ἐγὼ ἄνωγμαι δὲν ἔχω νὰ φάγω οὕτε τὴν ἀναγκαίαν τροφήν. Ἀλλὰ εἰς τοῦτον μὲν, ποὺ διαπανθ ἔδην τὴν περικύβαν του εἰς τοὺς παρασίτους και τοὺς κόλακας και τὴν μέσθην, τοῦ τρέχουν ὅλα ὡσὸν ἀπὸ πηγῆν, **Β** ἐγὼ δὲ ποὺ λυώνω ἀπὸ τὴν πείναν εἶμαι παράδειγμα εἰς ὅσους μὲ ἐδέχοντο και ἐντροπὴ και γέλιος. Ἄραγε πρόβλεπονται αὐτὰ ἀπὸ πρόνοιαν; Ἄραγε ἐπιβλέπει κάποια δικαιοσύνη τὰ ἀνθρώπινα πράγματα; Τίποτε ἀπ' αὐτὰ οὕτε εἶπεν οὕτε ἐσκέφαθ. Ἀπὸ ποῦ εἶναι αὐτὸ φανερόν; Ἀπὸ τὸ ὅτι τὸν ἀδήγησαν οἱ ἄγγελοι, ὅς πηρική συνοδεία και τὸν ἀποκατέστησαν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ. Ἄν ἦταν ἄνωγμαι ἐλασσοφρος δὲν θὰ ἐτύχαινε τόσῃς τιμῆς. Ἔτσι λοιπὸν οἱ πολλοὶ θαυμάζουν αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον μόνον διότι ἦταν πτωκός. Ἐγὼ ἄνωγμαι δὲ σοὺ δεῖξω ἐνέντα τὸν ἱερῆμὸν δακρυμοῦ ποὺ ὑπέφερεν. **C** διὰ διὰ νὰ τιμωρηθῆται, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ λαμπρότερος, ὅπως και ἔγινε.

Εἶναι λοιπὸν πράγματι φοβερόν ἡ πτωκεία, και αὐτὸ τὸ γνωρίζουσιν ὅσοι τὴν ἐδοκίμασαν, διότι δὲν ἠμπορεῖ ἀνθρώπινος λόγος νὰ περιγράψῃ τὸν πόνον ποὺ ὑποφέρουσι ὅσοι ζοῦν εἰς αὐτὴν και δὲν ἔξουσι νὰ ζοῦν μὲ πίστιν. Διὰ τὸν Λάζαρον ἄνωγμαι δὲν ἦταν μόνον αὐτὸ τὸ φοβερόν, ἀλλὰ τὸ ὅτι τὸν παρακολουθοῦσε και ἡ ἀρρώστια και μάλιστα ὑπερβολικῶς. Καί προσέειπε πῶς τὸ δεῖκνει ὅτι και αἱ δύο συμφοραὶ εἶχαν φθάσει εἰς τὰ ἄκρα. Ὅτι μὲν λοιπὸν ἡ πτωκεία τοῦ Λαζάρου ὑπερέβαλε κάθε ἄλλου τὴν πτωκείαν τὸ ὁπέδειξε μὲ τὸ νὰ εἶπῃ, ὅτι δὲν ἀπελάμβανε οὕτε τὰ ψικουλα ποὺ ἔπιπταν ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ πλοῦσιου. **D** Ὅτι δὲ και ἡ ἀσθένεια εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἴδιο ὕψος μὲ τὴν πτωκείαν, πέραν τοῦ ὁποῖου δὲν ἦταν δυνατόν νὰ προχωρήσῃ, και τοῦτο τὸ ἐφανερώσει μὲ τὸ νὰ εἶπῃ, ὅτι οἱ σκόλιοι ἐγλυφαν τὰς πλάγας του. Τῶσιν ἐξηροθενημένος ἦταν, ὥστε δὲν ἠμποροῦσαν οὕτε τοὺς οὐλοῦς νὰ ἀπομακρύνῃ, ἀλλὰ ἦταν ζωντανὸς νεκρός, και τοὺς ἔβλεπε νὰ ἐρικωνίαν κατεπάνω του καρὶς νὰ ἠμπορῆ νὰ ἀμυνθῆ. Τόσο πολὺ εἶχαν ἀδυνατίσει τὰ μέλη του, τόσο πολὺ εἶχε φθαρῆ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια, ὥσο πολὺ εἶχε καταφυγῆ ἀπὸ τὴν δοκιμασίαν.

Εἶδες ὅτι ἄνωγμαι ὑπερβολικῶς ἐπιλοποκοῦσαν **E** τὸ σῶμα του ἡ πτωκεία και ἡ ἀρρώστια; Ἐὰν λοιπὸν κάθε ἓνα ἀπ' αὐτὰ χωριστὰ εἶναι ἀφαιρητὸν και φοβερόν, πῶς δὲν εἶναι διαπάνω ὅπως τὰ ὑπερέχει και τὰ δύο μαζί συννημένα; Πολλοὶ ἀρρωστοῦν πολλὰς φορές, ἀλλὰ δὲν στεροῦνται τῆς ἀναγκαίῃ του τροφῆς ἄλλοι πάλιν ζοῦν μὲ ἐσκόπτην πτωκείαν

ἀλλὰ ἔκουν ὄμως ὑγιάν, ἔτσι τὸ ἕνα γίνεται παρηγορία διὰ τὸ ἄλλο· ἐδῶ ὄμως συνυπῆρξαν καὶ τὰ δύο. Ἄλλ' ἵσως ἔχεις νὰ μοῦ δείξεις κάποιο ποῦ εἶναι καὶ ἄρματος καὶ πτωκός. Ὅσα ὄμως 721 Α καὶ εἰς τὴν μοναζιά. Διότι καὶ ἂν ἀκούη ἀπ' αὐτοῦ ἢ ἀπὸ συγγενεῖς του δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ βοηθηθῇ, ὄμως θὰ ἤμπορούσαν νὰ τὸν ἐλεήσουν αὐτοὶ ποῦ τὸν εἶδελαν, ἀφοῦ ἦταν εἰς κοινήν θείαν. Τὰ θάσσανα ὄμως ποῦ προσέπιεν τὸν τὰ ἔκανε θαυτέρα ἢ ἀπουσία αὐτῶν ποῦ θὰ τὸν ἐδοῦθούσαν.

Τὴν μοναζιάν πάλιν τὴν ἔκανε νὰ φαίνεται ἀκόμη βαρύτερη τὸ ὅτι ἦταν ἐπιλαμπέρος ἄμφοδ εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλοοῦσι. Διότι ἂν μὲν εὐρίσκετο εἰς τὴν ἔρημον ἢ εἰς ἀκατοίχτην τόπον καὶ ὑπέφερεν αὐτὰ καὶ δὲν τὸν εἶδελαν, δὲν θὰ ἐπινοοῦσε τόσον. Ἐπειδὴ δηλαδὴ δὲν θὰ εὐρίσκετο κανένας πλησίον, θὰ ἐπέθετο, καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ, νὰ ὑποφέρει μὲ ὑπαμονὴν ὅσα τοῦ συνέβαιναν. Τὸ ὅτι ὄμως, ἐνφ' εὐρίσκετο μεταξύ τόσον πολλῶν, Β ποῦ ἐρεθοῦσαν καὶ εὐτυχοῦσαν, δὲν εἶχε οὐτε τὴν τυχαίαν φροντίδα ἀπὸ κανένα, τοῦτο τοῦ ἔκανε σκληρότερον τὴν αἰσθησὴν τῶν πόνων καὶ τοῦ ἐμεγάλωνε περισσότερο τὴν στενοχωρίαν. Διότι συμβαίνει νὰ πληγυνώμεθα ἀπὸ τὰς συμφορὰς διὰ τόσον διὰ δὲν ὑπάρχουν αὐτοὶ ποῦ θὰ μᾶς βοηθήσουν, ὅσον διὰ ὑπάρχουν μὲν αὐτοὶ, δὲν θέλουν ὄμως νὰ ἀπλάσουν τὸ χεῖρ των. Τοῦτο ὑψίστατο καὶ ἐκεῖνος τότε, διότι δὲν εὐρίσκετο αὐτὸς ποῦ θὰ τὸν ἐπαρηγοῦσε μὲ λόγια ἢ θὰ τὸν ἐδοῦθουσε μὲ ἔργα, οὐτε φίλος, οὐτε γείτων, οὐτε συγγενής, οὐτε κανεὶς ἀπὸ ὅσους τὸν εἶδελαν ἀπὸ ἄλλο ἐκεῖνο τὸ ἀσφαρμένον σπῆν τοῦ πλοοῦσι.

18. C Ἐκτὸς αὐτῶν τοῦ προσέθετο ἀκόμη περισσότερο πόνον τὸ ὅτι εἶδελαν τὸν ἄλλον νὰ εὐτυχεῖ· διὰ διότι ἦταν φθονέρως ἢ κακός, ἀλλὰ διότι εἶναι φυσικὸν ὅσοι νὰ αἰσθανώμεθα τὰς συμφορὰς μας περισσότερο, ὅταν οἱ ἄλλοι εὐτυχεροῦν. Εἰς τὸν πλοοῦσι δὲ ὑπῆρχεν ἀκόμη καὶ κάτι ἄλλο ποῦ ἤμποροῦσε νὰ πληγῶσῃ τὸν Λάζαρον. Δὲν ἔκανε δηλαδὴ μόνον ἢ οὐγκίως τῆς δυστυχίας του μὲ τὴν κακοπέρασιν ἐκείνου μεγαλύτεραν τὴν αἰσθησὴν τῶν θειῶν του, ἀλλὰ καὶ ἡ σκέψις ὅτι, ὁ μὲν πλοοῦσι, ἐνφ' ἔχουσε μὲ σκληρότητα καὶ ἀσπληρωσίαν, ἐπιγινε εἰς ὅλα καλὰ, αὐτὸς ὄμως ποῦ ἔχουσε μὲ D ὄρετὴν καὶ καλωσύνην ὑπέφερε τὰ μεγαλύτερα δεῖνά. Ἐστὶ λοιπὸν πάλιν ἡ στενοχωρία του γίνετο ἀκόμη περισσότερο ἀπαρηγόρητος.

Διότι ἂν ὁ πλοοῦσις ἦταν δίκαιος, ἂν ἦταν ἠρῶς, ἂν ἦταν ἀξιοθαύμαστος ἄνθρωπος, ἂν ἦταν ἐνάρετος, δὲν θὰ τὸν ἐστενοχωροῦσε. Τώρα ὄμως ποῦ ἔχουσε μὲ κακίαν καὶ εἶχε φθάσει εἰς τὰ ἄκρα τῆς ἁμαρτίας καὶ ἔδεικνε τὴν ἀνθρώπι-

κίαν καὶ συμπεριφερότο ὅπως οἱ ἐσθροὶ καὶ τὸν ἐπροσπερνοῦσεν ὡσὺν νὰ ἦταν πέτρα, ἀδάντρισα καὶ ἀσπλαγίνα, καὶ ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ εἶπε τὴν καλοπέρασιν, σκέψου ὅτι ἦταν φυσικὸν νὰ γινῆ αὐτὸς ὁ ἐνθρῶπος τὴν ψυχὴν τοῦ πτωκοῦ ὡσὺν εἰς ἀλλεπάλληλα κύματα. Σκέψου τὸν Λάζαρον πῶς ἠθάνατο, ὅπως ἦταν φυσικὸν, Β διὰν εἶλετε παρσι-τους, κἀλλοκας, δούλους νὰ ἀνεβαίνουν καὶ νὰ κατεβαίνουν, νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ ἐξέρχωνται, νὰ μεθοῦν, νὰ πρῶσιν καὶ νὰ καταγίνωνται μὲ κάθε εἶδους κτηνωδίαν. Διότι ὡσὺν νὰ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον πρὸν δι' αὐτὸ, νὰ βλέπῃ δηλαδὴ τὰ ἕνα ἀγαθὰ· ἔτσι ἦταν πεταγμένος εἰς τὴν πόρταν, καὶ τόσο μόνον ἔχουσε, ὅσον ἦταν ἀρκετὸν διὰ νὰ ἤμωρξῃ νὰ αἰσθάνεται τὴν δυστυχίαν του ὑψίστατο νοσήγιον μῆσα εἰς τὸ λιμάνι, δίπλα ἀπὸ τὴν πύργον ἔκαστο ἀπὸ φοβερὸν ἄνθρωπον.

Νὰ ἀναφέρω ἀκόμη καὶ κάποιο ἄλλο κακόν; Ἄν εἶπε καὶ ἰδὴ καὶ κανένα ἄλλο 722 Α Λάζαρον. Διότι ἡμεῖς καὶ ἂν ἀκόμη ὑποφέρωμεν πολλὰ κακά, ὄμως ἤμποροῦμε νὰ ἰδοῦμεν ἐκεῖνον καὶ νὰ αἰσθανώμεθα ἀρκετὴν παρηγορίαν καὶ νὰ νοιώσωμεν μεγάλην ἀνακούφισιν. Τὸ νὰ εὐρίσκωμεν δηλαδὴ ὁμοιοπαθεῖς εἰς τὴν δυστυχίαν μας, εἶπε εἰς τὴν πραγματικότητα εἶπε εἰς τὰς διηγῆσεις, φέρει μεγάλην παρηγορίαν εἰς τοὺς πονεμένους. Αὐτὸς ὄμως δὲν εἶλετε κανένα ἄλλον ποῦ νὰ ἔχη πάθει τὰ ἴδια, μᾶλλον δὲ οὐτε εἶχε ἀκούσει διὰ κανένα ἀπὸ τοὺς προγόνους του ποῦ νὰ ὑπέφερε τόσα πολλά. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ σκοτεινιάσῃ τὴν ψυχὴν. Ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ ποῦ πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι δὲν ἤμποροῦσε τότε νὰ ἐλιπίξῃ εἰς τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ ἐνόμιζεν ὅτι ὅλα τὰ παρόντα πράγματα περιελείωνται μόνον εἰς τὴν παρουσίαν ζωῆν, διότι αὐτὸς ἔχουσε πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς κήριος. Ἐάν λοιπὸν τώρα εἰς τὴν ἐποχὴν μας μετὰ ἀπὸ τὴν θείαν γνῶσιν Β καὶ μὲ τὰς καλὰς ἐπιθέσεις περὶ ἀναστάσεως καὶ περὶ τιμωρίων ποῦ θὰ ὑποσταθῇ ἐκεῖ οἱ ἀπορτωτοί, καὶ διὰ τὰ ἀγαθὰ ποῦ ἔχουν ἐτοιμασθῆ διὰ τοὺς δικαίους, μερικοὶ ζῶντες μὲ τὴν ἀπελπίσιν καὶ ταλαπωρίαν, ὥστε οὐτε μὲ αὐτὰς τὰς προσδοκίας διαρδύνονται, τί ἦταν φυσικὸν νὰ ὑποφέρει ἐκεῖνος, ποῦ εἶχε στερηθῆ καὶ αὐτὴν τὴν ἀγέγραν; Διότι ἐκεῖνος δὲν ἤμποροῦσε ποτὲ νὰ ποιεῖν κάτι τέτοιον, ἐπειδὴ δὲν εἶχε φθάσει τότε ἀκόμη ἢ ἐποχῇ αὐτῆς τῆς διδασκαλίας. Ὑπῆρχεν ὄμως ἐκτὸς τούτων καὶ κάτι ἄλλο· ὅτι καὶ ἡ φήμη του εἶχε διαδελθῆ μεταξύ τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων.

Συνηθίζου δηλαδὴ οἱ πολλοὶ διὰν βλέπουν μερικοὺς νὰ εὐρίσκωνται εἰς διαρκῆ ἄρρωσταν καὶ εἰς τὰ μεγαλύτερα C θάσσανα, νὰ μὴ ἔχουν δι' αὐτοὺς οὐτε καλὴν γνῶμην, ἀλλὰ

κρίνουν διά τὴν ζωὴν των ἀπὸ τὴν συμφορὰν των καὶ πιστεύουν ὅτι ὁπωσδήποτε ταλαιπωροῦνται ἔτσι ἐξ αἰτίας τῆς κακίας των. Καὶ λέγουν καὶ πολλὰ ἄλλα ἔρωτα μεταξὺ των, ἐνόητα θέβαια, ἀλλ' ὅμως τὰ λέγουν· ὅτι δηλαδὴ ἂν αὐτοὶ ἦταν φίλος τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ τὸν ἐγκατέλειπεν εἰς τὴν πτωχείαν οὕτω νὰ ταλαιπωρηθῆται ὅπο ἂν ἄλλα καυὰ.

Τὰ ἴδια λοιπὸν συνέβησαν καὶ εἰς τὸν Ἰωβ καὶ εἰς τὸν Παύλον. Εἰς τὸν Ἰωβ δηλαδὴ ἔλεγαν· «Μὴ πολλὰς σοὶ λέλυται ἐν κόπῃ, ἰσχύϊ δὲ ρημάτων σου τίς ὑποίσει. **D** Εἰ γὰρ σὸ ἐνουθέτησας πολλοὺς, καὶ χεῖρας ἀσθενεῶς παρεκάλεσας, ἀσθενούντις τε ἐξανέστησας ρήματα, γόνισοί τε ὀδυνάτοισι περιέβηκας θάρος· νυνὶ δὲ ἦκει ἐπὶ σὸ πόνος, σὺ δὲ ἐσπούδακας, πότερον οὐκί ὁ φόβος σου ἔστιν ἐν ἀφροσύνῃ;» (Ἰωβ 4, 2-6). Αὐτὸ δὲ ποῦ λέγει σημαίνει τοῦτο· ἐάν, λέγει, εἴκεις κάνει κάποιον καλόν, δὲν θὰ ἐπιβάνεις αὐτὰ ποῦ ἐπαθες, πόσα ὅμως πληρίονεις δι' ἁμαρτήματα καὶ παρανομίας. Καὶ αὐτὸ ἦταν ποῦ ἐπλήθυνε περισσότερο τὸν μακάριον Ἰωβ. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν Παύλον τὰ ἴδια ἔλεγαν οἱ θάρβαρα. «Ὅταν δηλαδὴ εἶδαν νὰ κρέμεται ἡ δικίη εἰς τὸ κέρι του δὲν ἐσκέφθησαν καπὶ καλὸν δι' αὐτόν, ἀλλὰ ἐθεώρησαν, ὅτι εἶναι ἀπ' αὐτοῦ ποῦ ἔχουν τομήσει τὰ μεγαλύτερα κακὰ. **E** Καὶ τοῦτο φαίνεται ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἔλεγαν. «Τούτων γάρ, λέγουν, ἐκ τῆς θαλάσσης οὐθένηα ἡ δική ἔην οὐκ εἰσενεῖν (Πραξ. 28, 4). Καὶ τοῦτο θεβαίως εἶναι οὐνήθος νὰ μὴ στενωκοῦσθαι ἰδιαίτερος. Ἀλλ' ὅμως ἂν καὶ τὰ κίματα ἦσαν τόσο μεγάλα καὶ ἐπιποῦσαν τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο, δὲν ἐβουδίσθη τὸ σκάφος. Ἀλλὰ, ὡς ἐάν εὐρίσκειτο ἐνὸς καρίνου, καὶ παρὰ ταῦτα ἠθόβαντο δροσίαν, ἔτσι ἐπιλοοροῦσεν ὁ Λάζαρος.

11. Δὲν ἐσκέφθη λοιπὸν μέσο του τίποτε ἀπ' αὐτὰ ποῦ συναβίζουν νὰ λέγουν οἱ πολλοί, ὅτι δηλαδὴ αὐτὸς ὁ πλοῦσιος, ἂν μὲν, εἴταν ὑποθήνη, καταδικασθῆ καὶ ἐκτίση τὴν τιμωρίαν, τὸ ἀποτελεσμα θὰ εἶναι ἕνα πρὸς ἕνα, 723 **A** ἂν δὲ ἀπολαύση καὶ ἐκεῖ τὰς ἰδίας τιμὰς τότε τὸ ἀποτελεσμα θὰ εἶναι δύο ἐναντι μὴδενός. Ἡ μὴπως δὲν τὰ διαλαήγη σὺτὰ σεις εἰ πολλοὶ εἰς τὰς ἀγοράς, καὶ δὲν τὰ εἰσάγετε εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τὰς ἰσποδρομίας καὶ τὰ κοσμικὰ θεάτρα; Ἐντρέπεται λοιπὸν καὶ κοικανίζω ποῦ ἀνοφέρω αὐτοὺς τὰς λέξεις, ἀλλ' ὅμως εἶμαι ὑποχρωμμένος νὰ τὰς εἶπω, διὰ νὰ ὑπολλαγήητε σεις ὅπο τὰ θυρυδιὸν γέλια καὶ τὴν ἐντροσίην καὶ τὴν εὐλόβην ποῦ προφενοῦν αὐταὶ εἰ λέξεις. Αὐτὰ τὰ λέγουν οἱ πολλοὶ πολλὰς φορὰς καὶ γελοῦν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶναι διαβολικὸν ἔργον, διὰ νὰ εἰσάγωμαι εἰς τὴν ζωὴν μας ἁμαρτωλοὶ διδοσκαλίαι μετὰ τὴν μορφὴν ἀστείων λέξεων. Διότι αὐτὰ τὰ ἀναφέρουν πολλὰ συνεχῶς **B** καὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ εἰς

τὰς ἀγοράς καὶ εἰς τὰ στήτια, πράγμα τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ τελείαν ἀπιστίαν καὶ ἐσχάτην τρέλλαν καὶ ἀέξει διὰ γέλια καὶ ἀρρόξει εἰς παιδικὰ μυαλά. Τὸ νὰ λέγουν δηλαδὴ ὅτι ἴσως τιμωρηθῶν οἱ κακοὶ μετὰ τὸν θάνατόν των, κυρίως νὰ εἶναι τελείως θεβαιοὶ ὅτι ὁπωσδήποτε θὰ τιμωρηθῶν, δείκνει ὅτι δὲν πιστεύουν, ἀλλ' ἀμφιβάλλουν. Τὸ νὰ θεωροῦν δὲ ὅτι, ἂν καὶ τοῦτο συμβῆ —ποῦ θὰ συμβῆ ὁπωσδήποτε—, θὰ τύχουν τῆς ἰδίας ἀνταποδόσεως μετὰ τοὺς δικαίους, αὐτὸ εἶναι τέλεια ἄνοησία.

Τὶ λέγεις, εἶπέ μου; Ἐάν μετὰ τὸν θάνατόν τοῦ τιμωρηθῆ ὁ πλοῦσιος ἕνα πρὸς ἕνα θὰ εἶναι τὸ ἀποτελεσμα; Πῶς ὅμως θὰ ἐδικαιολογήτο αὐτός; Πόσα χρόνια δηλαδὴ **C** θέλεις νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ ἀπολαύση τὰ χρήματά του; Θέλεις νὰ ὑποθέσωμεν ἑκατόν; Ἐγὼ ὅμως λέγω καὶ διακόσια καὶ διακόσια ἀκόμη καὶ, ἂν θέλῃς, καὶ χίλια, πράγμα ὀδύνατον· «Αἱ ἡμέραι γάρ, λέγει, τῶν ἐτῶν ἡμῶν, ὀγδοήκοντα ἔτη» (Ψαλμ. 89, 10). Ὅμως ἔστω καὶ χίλια. Μήπως ἠμπορεῖς, εἶπέ μου, νὰ μοῦ δεῖξῃς ἐδῶ ζωὴν ποῦ δὲν ἐτελείωσεν ἡ ποῦ δὲν γνωρίζει τέλος, ὅπως εἶναι ἡ ζωὴ τῶν δικαίων ἐκεῖ; Εἶπέ μου λοιπὸν, ἔην κάποιος ἴση ἑκατόν χρόνια καὶ εἰς μίαν νύκτα κατὰ βέλγη καλὸν ὄνειρον καὶ ἀπολοιοβόνη μεγάλην εὐκαρίστησιν εἰς τὸν ὕπνον του, ἐνθὺ βασανίζεται τὰ ἑκατόν χρόνια, μήπως θὰ ἠμποροῦσε αὐτός νὰ ἱσχυροθῆ δι' αὐτὸ ὅτι τὸ ἀποτελεσμα εἶναι ἕνα πρὸς ἕνα καὶ νὰ ἐξαοῖση τὴν μίαν νύκτα τῶν ὀνειρων μετὰ τὰ ἑκατόν χρόνια; **D** Αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἱσχυροθῆ κανεὶς. Τοῦτο νὰ συλλογίζεσαι καὶ σὺ διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Διότι ὅσον εἶναι ἕνα ὄνειρον πρὸς ἑκατόν χρόνια, τὸ ἴδιο εἶναι καὶ ἡ παρουσία ζωῆ πρὸς τὴν μέλλουσαν, μᾶλλον δὲ ἡ διαφορὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερη. Ὅσον εἶναι μία μικρὰ σπαγὰν εἰς τὸ ἀπέραντον πλάτος, τόσον εἶναι τὰ χίλια χρόνια πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐκείνην δόξαν καὶ ἀπέλαυσιν. Καὶ τί περισσότερο θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ εἶπη, παρὰ ὅτι δὲν ἔχει τέρατα καὶ δὲν γνωρίζει τέλος, καὶ ὅτι ὅσον διαφέρουν τὰ ὄνειρα ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, τόσον διαφέρει ἡ παρουσία κατάστασις ἀπὸ τὴν μέλλουσαν;

Ἐξ ἄλλου καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν τιμωρίαν ἐκείνην οἱ πονηροὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ **E** τιμωροῦνται καὶ ἀπὸ ἐδῶ. Διότι μὴ μοῦ εἴπῃς μόνον ὅτι αὐτοὶ τρώγει εἰς πάλυτελῃ τραπέζῃ, καὶ φορεῖ μεταξὺ ἐνδύματα, καὶ σέρνει κοπάδια ἀπὸ δούλους, καὶ κορπάζει εἰς τὰς ἀγοράς, ἀλλὰ ἀνοίξε μου καὶ τὴν συνειδήσιν του, καὶ θὰ ἴδῃς ἐκεῖ μεγάλην ταραχὴν διὰ τὰ ἁμαρτηματὰ του, συνεχῆ φόβον, χαμῶνα, τρικυμίαν. Εἶναι δηλαδὴ αὐτὸν νὰ γίνετο ἐπικαστήριον καὶ ἀνεβαίνῃ ὁ νοῦς εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον τῆς συνειδήσεως, ὅπου καθομένος ὡς δὲ

κοστής παρουσιάζει θεῶν δημίους τοὺς λογισμοὺς καὶ κομῆν τὴν σέβην καὶ τὴν κατασκευάζει διὰ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ φωνάζει δυνατὰ, κυριεὺς νὰ ἔξη κανεὶς παρὰ μόνον αὐτὸς ποὺ τὰ ἔχει καὶ τὰ θέλει διαὶ ὁ Θεός.

724 Α Διότι κα' αὐτὸς ποὺ μακαρίζει, ἀκόμη καὶ κίλιες φορὲς πλοῖσους ἂν εἶναι, ἀκόμη κα' ἂν δὲν τὸν κατηγορεῖ κανένας, ὁ ἴδιος δὲν σπαταρεῖ νὰ ἀποκατηγγίηται ἐκατέρωθεν. Καὶ ἡ μὲν εὐχαριστοὺς εἶναι πρόσκαιρος, ὁ δὲ πόνος διαρκής, φόβος καὶ τρόμος ἀπὸ παντοῦ, ὑποψία καὶ ἄγνοια, φεβόηται τὰ στενά, τρέμει ἀσάχη καὶ τὰς οὐκασ, τοὺς βόλους του, δούος ἔξερουν κα' δούος δὲν ἔξερουν, τὴν ἀδικημένην γυναῖκα, τὸν ὑβρισμένον ἄνδρα. Περιφέρεται φορτωμένος τὸν ἄγριον κατήγορον, τὴν συνείδησιν, ἀποκαταρτίζεται καὶ δὲν ἤμπορεῖ οὔτε ἐπὶ ὀλίγον νὰ ἀναπνεύσῃ. Ἄσπι καὶ εἰς τὴν κλίτην καὶ εἰς τὸ τραπέζι καὶ εἰς τὴν Β ἀγορὰν καὶ εἰς τὸ σπῆτι, τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, πολλὰς φορὰς καὶ εἰς τὰ ὄνειρα βλέπει τὰς εἰκόνας τῆς ἁμαρτίας, καὶ ζῆ τὴν ζωὴν τοῦ Κόιν, στενάζει καὶ τρέμει εἰς τὴν γῆν καί, κυριεὺς νὰ τὸ ἔξη κανεὶς, ἔχει πάντοτε συγκεντραμμένην ἐντὸς αὐτοῦ τὴν φωτιάν. Ἀδὲ ὑποφέρουν καὶ οἱ ἄρπαγες καὶ οἱ πλεονέκται, τὸ ἴδιο καὶ οἱ μέθυσοι καὶ γενναῖοι δοοὶ ζοῦν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Διότι δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ ἔγελασθῆ ἑκείνο τὸ δικαστήριον. Ἔτσι δταν δὲν ἀσχοῦμεν τὴν ἀρετὴν, ὑποφέρομεν ἐπειδὴ δὲν τὴν ἀσχοῦμεν, δταν πάλιν ἀκολουθοῦμεν τὴν καιρῶν, μόλις πού-σῃ ἡ εὐχαριστοὺς τῆς ἁμαρτίας, αἰσθανόμεθα τὸν πόνον.

С "Ἄς μὴ λέγωμεν λοιπὸν διὰ τὰ ἀποτελέσματα καὶ αὐτῶν ποὺ πλουτίζουν ἐδῶ καὶ ἁρπατνοῦν καὶ τὸν δικαίον ποὺ πληρῶνεται ἐκεῖ εἶναι τὸ ἴδιο, ἓνα πρὸς ἓνα, ἀλλὰ δύο ἔ-ναντι μὴδενός. Διότι διὰ τοὺς δικαίους καὶ τὰ ἔχει καὶ τὰ ἐδῶ παρέχουν μεγάλην εὐχαριστοῦς, οἱ πονηροὶ πάλιν καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τιμωροῦνται. Ἐδῶ δηλαδὴ τιμωροῦνται μὲ τὴν ἀναμονὴν τῆς ἐκεῖ τιμωρίας, μὲ τὴν κακὴν φήμην ποὺ ἔκρου εἰς τὸν κόσμον καὶ μὲ τὸ διὰ μὲ τὸ νὰ ἁμαρτίνουν καταστρέ-φουν τὴν ψυχὴν των. Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν των ὑπο-φέρουν ἀφορίτους τιμωρίας. Οἱ δικαῖοι πάλιν ἔν καὶ ὑποφέ-ρουν κιλιάδες θάνατα ἐδῶ, ὅμως τρέφονται μὲ τὰς καλὰς ἐλ-πίδας καὶ ἔχουν καθαρὰν τὴν εὐχαριστοῦς καὶ θεοφάν καὶ σταθεράν. D Ἄλλὰ καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὰ θε τοῖς ὑποδεχού-ν κιλιάδες καλὰ, ὅπως ἀκριβὲς καὶ τὸν Ἀδάραν. Μὴ μοῦ λέ-γες λοιπὸν διὰ ἦταν γεμῆτος πληγὰς, ἀλλὰ νὰ σκέπτεται διὰ ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία εὐρίσκειτο ἐντὸς αὐτοῦ, ἦταν πολυτιμότερα ἀπὸ ὅλο τὸ χρυσίον. Καὶ οὐκ μόνον ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα του, οἷου ἀρετῆ τοῦ σώματος δὲν σημαίνει πολυσοφίαν καὶ εὐρύστησιν, ἀλλὰ δύναμιν νὰ ὑποφέρῃ τόσα καὶ τέτοια δά-

σωνα. Δὲν εἶναι δηλαδὴ ἀποκριματικὸς αὐτὸς ποὺ τιμῶν ἔχει τέτοια τραύματα εἰς τὸ σῶμα του, ἀλλ' αὐτὸς ποὺ ἔχει κιλιά-δες πληγὰς εἰς τὴν ψυχὴν του ἔ καὶ ὅμως δὲν φροντίζει κα-θόλου δι' αὐτὰς. Τέτοιοι ἦταν ἑκείνος ὁ πλοῖσους, ποὺ ἦταν ἀπὸ μέση γεμῆτος τραύματα. Καὶ δοσοὶ οἱ ἀκόλου ἐγλυφον τὰ τραύματα τοῦ πτακού, ἔτσι καὶ οἱ δαίμονες τὰ τραύματα ἑκείνου. Καὶ δοσοὶ αὐτὸς ὁ Ἀδάρας ἔξοθε κυριεὺς φαγητόν, ἔτσι κα' ἑκείνος μὲ στέρησιν κῆθε εἰδους ἀρετῆς.

12. Ἀποὸ λοιπὸν τὰ γνωρίζομεν διαὶ αὐτὰ διὰ σκεπτι-μέθα μὲ πίστιν καὶ διὰ μὴ λέγωμεν, διὰ ἂν ἀγοπήσοε ὁ Θεὸς τὸν τάδε δὲν θὰ τὸν ἄρπαγε νὰ γῆνη πτακέ. Αὐτὸ ἀκριβὲς εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀπόδειξις ἀγίας: "Ὅν γὰρ ἀγαπᾷ Κύ-ριος, καθεὶς, πιστογοὶ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται" (Πα-ροιμ. 8, 12). 725 Α Καὶ πάλιν "ἔξενον, ἔδν προσέρχη δου-λεῖσιν Κυρία, εἰτομασον τὴν ψυχὴν σου εἰς πειρασμόν, εἰ-θυσον τὴν καρδίαν σου, καὶ καρτέρησον" (Σαφ. Σειρ. 2, 1). "Ἄς ἐποδῶμεν λοιπὸν, ἀγαπητοί, ὁπὸ τοὺς ἑαυτοὺς μας τὰς περτῆς αὐτὰς προλήψεες καὶ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ὁρόμου. Διότι, καθὸς λέγει, ἐπίκροτῃ καὶ μεγαλογία καὶ εὐτραπε-λία μὴ ἐσπορευέσθε ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν" (Ἐφεσ. 5, 4). Οὔτε ἡμεῖς λοιπὸν νὰ τὰ λέγωμεν αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἂν ἰδοῦμεν νὰ τὰ λέγουν νὰ τοὺς ἀποστομαζοῦμεν, νὰ θυμωσο-μεν ἄγρηας, νὰ ἀνταρροῦσομεν τὴν δῶάντροπον γλώσσαν.

Εἰπέ μοι λοιπὸν, ἂν ἴδῃς κάποιον λήσταρκα νὰ περι-έρχεται τοὺς ὁρόμους, νὰ παραμονεῖ τὰς περαιοτικῶς, νὰ ἀπῆλῃ, διὰ εὐρίσκει εἰς τὰ χωρῶτα, Β νὰ κροθῆ εἰς σπῆ-λακα καὶ κρυφῶνας κρυσοῦ καὶ ὄσμη καὶ νὰ κατακρατῆ ἐκεῖ πολλὰ κοπάδια, καὶ νὰ ἔχη ἀποκτίσει ἀπὸ κάποιον λιθ-σεσίαν πολλὰ ἐνόματα καὶ λάφυρα, σὲ ἔραπῶ, τὸν καλοτιχι-ζες δι' αὐτὸν τὸν πλοῦτον, ἡ τὸν λυπῶσι διὰ τὴν κατωδίκην ποὺ πρόκειται νὰ ὑποστῆ; Ἀκόμη καὶ δὲν ἔχη συλληφθῆ ἡ δὲν ἔχη παραδοθῆ εἰς τὰ χέρια τοῦ δικαστοῦ, ἡ δὲν ἐνε-κλεισθῆ εἰς τὴν φυλακίαν, οὔτε κατηγορηθῆ, οὔτε εὐρίσκειται ἔν ὄψει ἀποφάσεως, ἀλλὰ διασκεδᾷ ἀκόμη καὶ μεθῆ καὶ καίρεται τὸν παλὸν πλοῦτον, δὲν τὸν καλοτιχιζομεν διὰ τὰ παρόντα καὶ δια βλέπομεν, ἀλλὰ τὸν λυποῦμεθα διὰ τὰ μέλ-λοντα καὶ αὐτὰ ποὺ τὸν περιμένουν.

С Αὐτὸ νὰ σκέπτεται καὶ δι' ὄσοις πλουτίζουν καὶ πλε-ονεκτοῦν. Εἶναι ληστοὶ ποὺ παραμονεῖουν εἰς τοὺς ὁρόμους καὶ λιητοῦσαν τοὺς περαιοτικῶς, ποὺ κροθῶν εἰς τὰς ἀπο-θήκας των, αὐτὰν εἰς τὰ σπῆλακα καὶ τὰς τρώμας, τὰς περιου-σίας των ἄλλων. Μὴ τοὺς καλοτιχιζομεν λοιπὸν διὰ τὸ πα-ρόντα, ἀλλὰ νὰ τοὺς λυποῦμεθα διὰ τὰ μέλλοντα, διὰ τὸ φο-βερόν ἑκείνο δικαστήριον, διὰ τὰς ἀνασπεύκτους τιμωρίας.

διὰ τὸ σκότος τὸ ἐξέτερον, ποῦ πρόκειται νὰ τοὺς ὑποδείξῃ. Καὶ ἐνθ' ἠγωνίζομεν ὅτι καὶ οἱ Ἰσραεὶτες ἔσφερόντων πολλὰς φορὰς ἀπὸ τὰ κέρνα τῶν ἀνθρώπων, ἡμῶς οὕτε διὰ τοὺς ἑαυτοῦς μας, οὕτε διὰ τοὺς ἑσθραῖος μας δὲν θὰ ῥημάξωμεν τὴν ζωὴν ἐκεῖνων καὶ τὸν κατηρμένον πλοῦτον παν. Δ' Ἀπὸ τὴν ἐπέροσιν ἡμῶς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λαβῶμεν ὅτι θὰ ἔσφρηγῃ κανεὶς, διότι ὁμοιωθήσεται ὅλοι οἱ πλεονέκτας καὶ ἁρπαγῆς θὰ προκαλέσων τὴν αἰώνιον των καταδίκην ποῦ δὲν ἔχει τέλος ὅπως θεόςας καὶ ὁ πλοῦτος ἐκεῖνος.

Ἄφου συγκεντρώσωμεν λοιπὸν, ἀγαπητοί, ὅλα αὐτὰ τὰ δοῦγματα, ὅς μὴ καλοτιμώμεν τοὺς πλοῦτους, ἀλλὰ τοὺς ἐναρέτους· ὅς μὴ λυποῖμεθα τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς ὅς μὴ ἀλέπουμεν τὰ παρόντα, ἀλλὰ νὰ σκεπτοῖμεθα τὰ μέλλοντα ὅς μὴ ἐξετάζωμεν τὴν ἐξωτερικὴν περιβολὴν τοῦ καθενός, ἀλλὰ τὴν συνειδήσιν του, καὶ ἐπαύσιωντες τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν καρὰν ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὰ κατορθώματα, Ἐ ὅς ἠγλένωμεν τὸν Λάζαρον καὶ οἱ πλοῦτοι καὶ οἱ πτωχοί. Διότι αὐτὸς ὑπέμεινεν ὅσι μόνον ἓνα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ πέρα πολλοὺς, ἐνόησεν τὴν πτωχείαν, τὴν ἀρρώσταν, τὴν ἄλλειψιν ἀνθρώπων ποῦ θὰ τὸν ἐδοῦν θύσαν, τὸ ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ὑπέφερεν εἰς ἓνα σπῆτι ποῦ ἠμποροῦσε νὰ στήσῃ ὅλα του τὰ θάσωνα καὶ ἡμῶς δὲν τοῦ εἶπον οὕτε ἓνα παρηγορητικὸν λόγον, τὸ ὅτι ἐβλέπεν αὐτὸν ποῦ τὸν ἐπεριφρονοῦσε νὰ παίρται τὴν εὐκαρίστησιν καὶ ὅσι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ ἔκρῖσε καὶ μὲ κακίαν καρδίαν νὰ ὑφίσταται κανένα κακίον. 724 Α Το ὅτι δὲν ἐβλέπε καὶ κανένα ἄλλον Λάζαρον, τὸ ὅτι δὲν ἠμποροῦσε νὰ σκεπθῆ καὶ περὶ ἀναστάσεως, τὸ ὅτι ἐκτός ἀπὸ τὰ ἀναφερθέντα θάσωνα εἶχε καὶ κακὴν σήμερ, ἢ ὅποια προσηκοτε ἀπὸ τὰς συμφορὰς, τὸ ὅτι δὲν ἐβλέπετε μόνον δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν θέσιν αὐτῆν καὶ τὸν πλοῦσιον εἰς τὴν ἀντίθετον, ἀλλ' εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν.

Ποῖον ἀπολογίαν λοιπὸν θὰ ἔκαμεν, ὅταν, ἐνθ' αὐτὸς τὰ ὑπέφερε συγκεντρωμένα ὅλα αὐτὰ τὰ θεινὰ μὲ τὴν τὴν γενναίτητα, ἠμῶς οὕτε εἰς τὰ τὰ μὴ ἐπὶ αὐτὰ ἀντέκαμεν; Β Διότι δὲν ἠμπορεῖς νὰ δεξῆς οὕτε νὰ ἀναφέρῃς ἄλλον ποῦ νὰ ἔχη πάθει τόσα καὶ τέτοια κακά. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ Χριστὸς τὸν ἐπρόβαλεν ὡς παράδειγμα, ὥστε εἰς ὅποια θάσωνα εἰ' ἂν πέσωμεν, νὰ ἀλέπουμεν εἰς αὐτὸν τὴν ὑπερβολικὴν ἄλγησιν καὶ νὰ παίρνωμεν μεγάλην παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν ἀπὸ τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπακομὴν ἐκεῖνου. Ἐἴνα ἐπληθὴς θεὸν κοινὸς διδάσκαλος τῆς αἰκονιῆς ἐπὶ ὅσους ὑπερέρουν ἀποιοθήσεται κακὸν καὶ παρέκα τὴν εὐκαρίστην εἰς ὅλους νὰ προσάλλετον

εἰς αὐτὸν μὲ τὸ νὰ ὑπερβάλῃ ὅλους μὲ τὰ ὑπερβολικὰ παθήματά του.

Γ Ἄφου εὐκαριοτήσωμεν λοιπὸν τὸν φιλόνηρωτον Θεὸν δι' ὅλα αὐτὰ, ὅς κερδοῖωμεν τὴν ἐκ τῆς διαγωγῆς ὑφέλειαν, ἔκαυτες αὐτὸν εἰς παράδειγμα συνεισῶς καὶ εἰς τὰς παρήσας καὶ εἰς τὸ σπῆτι καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ παντοῦ, καὶ ὅς ἐνοήσωμεν ἀκριβῶς ὅσον τὸν πλοῦτον τῆς παραβολῆς αὐτῆς διὰ νὰ ἀντεπεξέλθωμεν εἰς τὰ παρόντα θεινὰ καὶ λύσιν καὶ νὰ ἐπαύσωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ. Αὐτὰ εἶθε νὰ ἀζωοδοῦμεν ὅλοι μας μὲ τὴν κάρην καὶ τὴν φιλονηρωσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅσιον ἀντίκει, ποῦ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἢ δόξα, ἢ τιμὴ, ἢ προσκόνησας, ὦν καὶ ὅσι καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

124 B ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΚΑΙ ΟΤΙ ΑΙ ΨΥΧΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΘΝΗΣΚΟΝΤΩΝ ΜΕ ΒΙΑΙΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΕΝ ΓΙΝΩΝΤΑΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΒΑΡΗΜΟΝΩΣΗΣ.

1. Ἐθαύρασα τὴν ἀγάπην σας ὅταν τὴν προηγουμένην φοράν ἤκουσα τὸν λόγον περὶ τοῦ Λαζάρου, ἐπειδὴ καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ πτωχοῦ παρεδέξασθε καὶ τὴν σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπιάν τοῦ πλουτοῦ καταδικάσατε. Δὲν εἶναι λοιπὸν αὐτὰ μικρὰ δειγμάτων καλῆς διαθέσεως; Διότι καὶ ἂν ἀσώμην δὲν ἐπαρμόζομεν τὴν ἀρετὴν, τὴν ἐπιανοῦμεν ὅμως, Ἐὰν ἠμπορέσομεν ὅπουδήποτε καὶ τὴν ἐφαρμόσομεν· καὶ ἂν δὲν ἠμπορέσομεν τὴν ἀμνηστίν, τὴν κατηγοροῦμεν ὅμως, θὰ ἠμπορέσομεν ὅπουδήποτε καὶ τὴν ἀποφύγομεν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐδέξασθε μὲ πολλὴν εὐκαρίστησιν ἑκεῖνα τὰ λόγια, ἐμπρός νὰ ἀναπτύξωμεν καὶ τὰ ὑπόλοιπα.

Τότε εἶδατε τὸν πτωχὸν εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλουτοῦ, σήμερον τὸν βλέπετε εἰς τοὺς κελίους τοῦ Ἄβραάμ. Τὸν εἶδατε ποὺ τὸν ἔγλυψαν οἱ ἀκούαι, τὸν βλέπετε ποὺ τὸν περιστοιχίζουν οἱ ἄγγελοι. Τὸ εἶδατε τότε εἰς τὴν πτωχείαν, πᾶρα τὸν βλέπετε εἰς τὴν εὐτυχίαν. Τὸν εἶδατε εἰς τὴν πείναν, τὸν βλέπετε εἰς μεγάλην ἀφθονίαν. Τὸν εἶδατε νὰ ἀγωνίζεται, τὸν βλέπετε νὰ στεφανιώνεται. Εἶδατε τοὺς κήπουκ, βλέπετε τὰς ἀροκάς καὶ πλουτοὺς καὶ πτωχοὺς 777 Α οἱ μὲν πλουτοῖσι διὰ νὰ μὴ νομίζετε ὅτι ὁ πλοῦτος καθὼς τὴν ἀρετὴν ἔδειξε· καὶ οἱ δὲ πτωχοὶ διὰ νὰ μὴ νομίζετε ὅτι εἶναι κατὰ κινήσιν ἢ πτωχεῖα. Καὶ εἰς τοὺς δύο ὑπάρχεν αὐτὸς διδασκαλίας. Διότι εἰς τὸν δὲν ἀπηλπίσθη ἑκεῖνος ποὺ ἔζησε εἰς τὴν πτωχείαν, πῶς θὰ συγκληροῦσθαι δοκίμασθαι ἐνθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν πλοῦτον; Ἐὰν ἑκεῖνος, ὅταν ἐπεινοῦσε καὶ ἐθαύραζετο εἰδέναι ἐγνωσμένην, τί θὰ ἀπολαγθῶσθαι δοκίμασθαι ἐνθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἀφθονίαν, δὲν θέλουν νὰ πληρωθῶσιν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀρετὴν; Οἱ πτωχοὶ πάλιν ποὺ ἀγανακτοῦν καὶ παραπονοῦνται διὰ τὴν πτωχείαν πῶς θὰ συγκληροῦσθαι, ὅταν αὐτοὺς ποὺ

ἔζησε εἰς τὴν πείναν καὶ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν καὶ τὴν ἀσώμην ἀρρώστειαν, καὶ μάλιστα εἰς οὐκὶ πλουτοῦ, Ἐ περιφρονούμενος ἀπὸ ἑαυτοῦ, καθὼς νὰ ἤμπορεῖ νὰ ἴδῃ καὶ κάποιον ἄλλον ποὺ νὰ ὑπέφερε τὰ ἴδια, παρ' ὅλα αὐτὰ ἐφαίνετο ὅτι ἐπίστευεν εἰς τὸσον μεγάλον θαῦρον;

Ἄν αὐτὸ λοιπὸν ἂν μὴ ἐπαρμόζομεν νὰ μὴ καλοτιμωθῶμεν ὅσοις ἔχουν πλοῦτη, ὅστε νὰ λυποῦμεθα τοὺς πτωχοὺς. Ἡ καλὴν ἔκδοσιν, διὰ νὰ ἐπιμεν τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶναι πλοῦτος ἑκεῖνος ποὺ περιβάλλεται ἀπὸ πολλὰ πλοῦτη, ἀλλ' αὐτὸς ποὺ δὲν κρείσσεται παλλὰ ὅστε εἶναι πτωχὸς ἑκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει τίποτε, ἀλλ' αὐτὸς ποὺ ἐπιδοκίμα πολλὰ. Τοῦτο πρέπει νὰ θεωρηθῆται ὡς κανὼν τῆς πτωχείας καὶ τοῦ πλοῦτου. Ἄν ἴδῃς λοιπὸν κάποιον νὰ ἐπιδοκίμα πολλὰ, νὰ θεωρῆς ὅτι αὐτὸς εἶναι πτωχότερος ἀπὸ ἑαυτοῦ, καὶ ἂν ἀσώμην κατέχει περισσύτερα κτήματα ἀπὸ ἑαυτοῦ, καὶ ἂν πάλιν ἴδῃς κάποιον ποὺ δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ πολλὰ, νὰ τὸν θεωρῆς ὡς τὸν πλοῦτον σαυτέρου ἀπὸ ἑαυτοῦ, καὶ ἂν ἀσώμην δὲν κατέχει τίποτε. Διότι εἶναι συνήθησιν νὰ κρίνωμεν τῆς πτωχείας καὶ τὸ πλοῦτη ἀπὸ τὴν διαθέσιν τῆς γνῶμης καὶ οὐκ ἀπὸ τὸν ὄγκον τῆς περιουσίας. Ὅσοις λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατοὶ νὰ ἐπιμεν εἰς εἶναι ὄγκος αὐτοῦ ποὺ διαρκῶς, ἔστω καὶ ἂν εἴη τὴν ἀφθονίαν ἢ εὐφροσύνην πληροῦν τῶν νοσημάτων καὶ τὴν πηγὴν ἀφοῦ καίεται ἀλόκληρος (ἵασι ποῖον εἶναι τὸ ὄφελος αὐτῆς τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων ὅταν μὴν ὄφελος τὸ πόθος;), τὸ ἴδιο ἂν λέγωμεν καὶ διὰ τοὺς πλουτοῦς. Αὐτοὺς ποὺ πάντοτε ἐπιθυμοῦν καὶ διαποῦν διὰ τὰ ἔξω οὐδέποτε νὰ τοὺς θεωροῦμεν ὄνεις, ὅστε νὰ πιστεύωμεν ὅτι χαίρονται κάποιον πλοῦτον. Διότι αὐτοὺς ποὺ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του πῶς θὰ εὐφροσύνη μὲ εὐφροσύνην καὶ ἂν ἀσώμην περιβάλλεται ἀπὸ δαίμονες; Αὐτοὶ ὅμως ποὺ ἀρροῦνται εἰς τὰ ἴδια τῶν καὶ περιορίζονται μόνον εἰς ὅσα ἔχουν, καθὼς νὰ ὑπερόλκουν τὰς ἑνάς περιουσίας, καὶ ἂν ἀσώμην εἶναι πτωχότεροι ἀπὸ ἑαυτοῦ, πρέπει νὰ θεωροῦμεν ὅτι εἶναι οἱ πτωχότεροι. Αὐτοὺς δηλοῦσθαι ποὺ δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τὰ ἔξω, ἀλλὰ ἀγαπᾷ νὰ ἀρροῦται εἰς τὰ ἴδια τῶν εἶναι πτωχότερος ἀπὸ ἑαυτοῦ. Ἄλλ' ἂν θέλετε, ἂν ἐπιμεν εἰς τὸ προκείμενον ὅμοιον. Ἐγένετο, λέγει, ἀποθνήσκων τὸν Λαζάρου καὶ ἀπενεχθῆσαν ὑπὸ τῶν ἄγγέλων (Λουκ. 16, 22).

Ἐκεῖ θέλω νὰ ἐπιμεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας μίαν ἀμνηστίν ἀντιληψιν. Ἐ διότι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀπολοιστέρευς νομίζουν ὅτι αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ποὺ ἀποθνήσκουν μὲ θάνατον θάνατον γίνονται δαίμονες, δὲν συμβαίνει ὅμοιον αὐτῶν, ἔστω. Δὲν γίνονται δηλαδὴ δαίμονες αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθνήσκοντων μὲ θάνατον θάνατον, ἀλλ' αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ποὺ ζοῦν εἰς τὰς ἀμνηστίν

τίας και τούτο όχι επειδή μεταβάλλεται ή ουσία των, ἀλλ' επειδή ή διάθεσίς των μωρείας τήν κακίαν τῶν δαιμόνων. Τούτο λοιπόν ἐπανερωσεν ὁ Χριστός εἰς τοὺς Ἰουδαίους ὅταν ἔλεγεν «Ὑμεῖς τοῦ διαβόλου υἱοὶ ὄστε» (Ἰω. 8, 44). 72⁹ Α. Τούς ἀνάμασεν υἱοὺς τοῦ διαβόλου· ὅχι επειδή μετέπεσαν εἰς τήν οὐσίαν ἐκεῖνου, ἀλλ' επειδή ἔκαναν τὰ ἔργα αὐτοῦ· διὰ τούτο και προσθέτει: «Τίς γάρ ἐπιθύμιος τοῦ πατρὸς ὁμῶν θέλετε ποιεῖν» (Ἰω. 8, 44). Καί ὁ Ἰωάννης πάλιν ἔλεγε: «ἐννήματα ἐκιδνόν, τίς ὑπέδειξεν ὁμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; Ποῦσατε οὖν καρπὸν ἔξω τῆς μετανοίας, και μὴ δοῦντε λέγειν, πατέρα ἔκοιμεν τὸν Ἀβραάμ» (Ματθ. 3, 7-9). Ἡ Γραφή δηλαδὴ συνήθειά νά ἀνορθῶν συγγενεῖς σχέσεις, ὅχι τὰς κατὰ φύσιν, ἀλλ' αὐτὰς ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν κακίαν. Κατὰ τὴν Γραφὴν αὐτὸς ποὺ ἀνορθῶν εἰς τὴν συμπεριφορὰν μὲ ἀρτημένους ἄλλους ἀνθρώπους, εἶναι και υἱὸς και ἀδελφὸς αὐτῶν.

§ 2. Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον εἰσήγγαγεν ὁ διάβολος τὴν ἀμαρτανλὴν αὐτὴν ἀντίληπν; Ἐπειδὴ ἐπεχείρησε νά υποστήσῃ τὴν ὁδὸν τῶν μαρτύρων. Ἐπειδὴ δηλαδὴ οἱ μάρτυρες ἀποκρίθηκαν μὲ βίαιον ἔστανον, ἐπεχείρησε τούτο, διὰ νά διαδοῖ κακὴν φήμην δι' αὐτούς. Αὐτὸ ὄθεσα δὲν τὸ καθάρωσε· διότι ἐκεῖνοι ἐξακολουθοῦν νά ἔχουν τὴν λαμπρότητα των, ἐπέτηκεν ὅμως κατὰ ἄλλο χειρότερον, νά πείσῃ δηλαδὴ μὲ αὐτὰς τὰς ἀντιλήψεις τοὺς πλάτους ποὺ τὸν ὑπηρετοῦν νά κατασφάξουν τὰ σῶματα πολλῶν ἀνοσίων νέων μὲ τὴν ἐλπίδα νά γίνουσι δαίμονες και νά τοὺς ὑπηρετοῦν πάλιν. Δὲν συμβαίνει ὅμως αὐτὰ ὅχι. Διὰ τὴν λατῶν οἱ δαίμονες λέγουσι, εἴμεσι τοῦ τάδε μοναχοῦ ἢ ψυχῆ; Καί μόνον δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν τὸ πιστεύουσι επειδὴ τὸ λέγουσι οἱ δαίμονες, διότι ἐξαπατοῦν αὐτούς ποὺ τοὺς ἀκούουσιν.

Διὰ τούτο και ὁ Παῦλος, ἂν και ἔλεγον τὴν ἀλήθειαν, ὅμως τοὺς ἀπεστόμωσε, διὰ νά μὴ λάθουν ἀφορμὴν και ἀνακατέψουν πάλιν τὰ ψεύδη μὲ τὰς ἀληθείας και γίνουσι ἔτσι πιστευτοί. Ὅταν λοιπὸν ἔλεγον οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὄψιατου εἶσι, καταγγέλλοντες ὁμῖν ὁδὸν σωτηρίας (Πρόφ. 16, 17), ἐπαρτήθη τὸ πνεῦμα του και ἐπέπληξε τὸν Πόθωνα⁴ και τὸν διέταξε νά ἐξέλθῃ. Καί ὅμως ἔλεγον κανένα κακόν; οὐταί οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὄψιατου εἶσιν. Ἀλλ' επειδὴ πολλοὶ ἀπολοῖκοι δὲν ἔξερουν πάντως νά ξεχωρίζουν Δ αὐτὰ ποὺ λέγουσι οἱ δαίμονες, ἀπαῖ διὰ παντὸς ἀπέκλεισε νά τοὺς πιστεύουσιν. Ἐλαί ἀπὸ τοὺς ἀτι-

4. Πόθων ἦσαν προκέρξ ἄρκανοι τῆς ἀλληγνικῆς μυθολογίας, υἱὸς τῆς γῆς. Ἔσο εἶναι ἡ προσηγορία τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος.

μως, λέγει, δὲν ἔκασι παρηγορίαν, σῶμα, κλείσε τὸ στόμα σου, δὲν εἶναι δικαίωμά σου νά κροῦντες, τούτο εἶναι ὄχιμα τῶν ἀποστόλων. Σῶμα, δὲν ἔκασι τμήν, διότι ἀρτηίκασι αὐτὸ ποὺ δὲν εἶναι ἰδιὸν σου.

Τὸ ἔκα ἔκασι και ὁ Χριστός. Τοῦ εἶπαν οἱ δαίμονες· οὐ γνωρίζομεν ποῖος εἶσαι, και αὐτὸς τοὺς ἐπέπληξε μὲ μεγάλην σφοδρότητα και μὲς ἐδέδαξεν ἔτσι, νά μὴ πιστεύομεν εἰς τίποτε τῶν δαιμόνων, ἀκόμη κα' ἂν λέγη κατὰ σπαστόν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔξομασεν ἔτσι αὐτὰ, νά μὴ πιστεύομεν ποτὲ εἰς τὸν δαίμονα, ἀλλὰ κα' ἂν ἀκόμη λέγη κατὰ ἀληθινὸν, νά τὸν ἀποφεύγομεν και νά τὸν περιφρονοῦμεν. Ἐ διότι τὰ ἀληθῆ και σωτήρια δόγματα ἡμποροῦ κανεῖς νά τὰ πληροφορηθῆς μὲ ἀκρίβειαν ὅχι ἀπὸ τοὺς δαίμονες, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θέσαν Γραφῶν. Διὰ τὸ ὅτι λοιπὸν δὲν εἶναι δυνατόν ἢ ψυχῆ ποὺ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ σῶμα νά καταντήσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δαιμόνων, ἔκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος· «Ὁ γάρ ὁσποσίων δεικνύσεται ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας» (Ρωμ. 8, 7), δηλαδὴ δὲν ἀμαρτάνει πλέον. Ἐάν λοιπὸν ὁ διάβολος δὲν ἡμπορεῖ νά ἐκδοῖσῃ τὴν ψυχὴν ὅταν κατοική εἰς τὸ σῶμα, εἶναι ὀλοσφάντερον ὅτι δὲν θά ἡμπορέσῃ οὔτε ὅταν θά ἀποκαωρήσῃ. Πῶς ὅμως ἀμαρτάνουσι, θά εἴσῃ κάποιος, ἀφοῦ δὲν ἐκδοῖσονται; 73⁹ Α. Ἐκουσίως και μὲ τὴν θέλησὴν των, και μὲ τὸ νά παραδίδονται μόνι των, χωρίς νά ἐξαναγκάζονται ἢ νά θοσανκῶνται. Καί τούτο τὸ ἐβεδαίωσαν ὅλοι, ὅσοι κατενῆσαν τὸ πνευροματὸ του. Τῶν ἰαθῶ λοιπὸν ἂν και τὸν ὑπέβαλεν εἰς τῶσος ταλαωπρίας, ὅμως δὲν κατάρθωσε νά τὸν πείσῃ νά εἴσῃ οὔτε ἔνα βλάωρημον λόγον.

Ἀπ' αὐτὰ εἶναι φανερόν ὅτι και τὸ νά ὑπακούομεν και τὸ νά μὴ ὑπακούομεν εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ διαβόλου ἐξαρτῶται ἀπὸ ὁμῆς και δὲν ἐξαναγκάζεθα οὔτε ὑπακροῦμεθα ἀπ' αὐτὸν. Καί ὅχι μόνον ἀπὸ ὅσα ἐλέχθησαν, ἀλλὰ και ἀπὸ τὴν παρουσία παραβολῆν εἶναι ὀλοσφάντερον, ὅτι, ὅταν αἱ ψυχὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὸ σῶμα, δὲν παραμένουν ἐδῶ, ἀλλ' ἀμέσως μεταφέρονται ἔκει. Καί ἔκουσε πῶς· «Ἐγένετο γάρ αὐτόν», λέγει, ἀποθανεῖν και ἀνεκροθῆναι ἀπὸ τῶν ἀγγέλων (Λουκ. 16, 22). Ὅχι δὲ μόνον Β αἱ ψυχὰ τῶν δικαίων, ἀλλὰ και τῶν ἀμαρτανλῶν αἱ ψυχὰ μεταφέρονται ἔκει. Καί τούτο πάλιν εἶναι φανερόν ἀπὸ τὴν περίπτωση ἀλλοῦ πλουσίου, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἡ περιουσία του παρήγαγε πολλὰ ἀγαθά, ἐπέκρηθη «Τι ποιῶσι; κοβελοῦ μου τὰς ἀποθήκας, και μέγανος οὐκαὶ οὐκαὶ οὐκαὶ» (Λουκ. 12, 18). Δὲν ὑπόρχει τὰ ὄθλια ἀπ' αὐτὴν τὴν σκέψιν. Πράγματι ἐγκρέμισε τὰς ἀποθήκας του· διότι ἀποθήκαι ὀσφαλεῖς δὲν εἶναι οἱ τοῖκος, ἀλλ' αἱ καλῶσι

τῶν πτωχῶν αὐτοῦ ὅπως ἄρῃεν ἐκείνας τὰς ἀποθήκας καὶ ἠραροῦτο μετ' αὐτοῦ. Τί εἶπε λοιπὸν εἰς αὐτὸν ὁ Θεός; « Ἄφρον, τοῦτη γῆ νικηὶ ἀπαγορεύει τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ σοῦν (Λουκ. 12, 20).

Καὶ προσέειπεν διὰ τὸν Ἀδάρον λέγει ὅτι ἡ ψυχὴ του μετεφέρθη ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, τοῦ πλουτοῦ τὴν ψυχὴν τὴν ἀπαυτοῦν. Καὶ τὸν μὲν πλούσιον τὸν μετέφεραν ὡσὺν κατὰ δισκόν, τὸν Ἀδάρον δὲ τὸν συνάδευσαν ὡς νικητὴν. C Καὶ ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸ γράδιον αὐτὸν ποῦ κατετραυματίσθη καὶ ἔκει καταματωθὴ τὸν στεφανάνουον κατόπιν καὶ τὸν ὑποδέκονται μετὰ πολλὰς ἐπεφυγμῶς αὐτὰ ποῦ εὐρίσκονται πρὸ τοῦ σκάμματος καὶ τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὸ σπῆτι του μετὰ χειροκροτήματα καὶ ζητωκραυγὰς καὶ θαυμασμών, ἔτσι καὶ τὸν Ἀδάρον τότε τὸν μετέφεραν ἀγγέλοι. Ἐκείνου ὅπως τοῦ πλουτοῦ τὴν ψυχὴν τὴν ἀπαυτοῦσαν φοβεραὶ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἴσως εἶχαν σταλῆ δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν. Διότι ἡ ψυχὴ δὲν ἀνακαρπεῖ μόνη πρὸς ἐκείνην τὴν ζωὴν, ἀπεκθὴ δὲν εἶναι καὶ δυνατὴν. Ἐάν δηλαδὴ διὰ τὸ μεταθίμην ἀπὸ πύλεως εἰς πόλιν ἔκομεν ἀνάγκην ὀδηγοῦ, πολλὸ περισσότερον ἢ ψυχὴν ἔσαν ἀποκαρτωθῆ ἀπὸ τὸ σῶμα, διὰ τὸ μεταθίμην εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἔκει ἀνάγκην ὀδηγῶν. Διὰ τοῦτο πολλὰς φορές ἀναβαίνει εἰς τὴν ἐπαρόντιαν, D καὶ ἔπειτα ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὸ βῆθος, καὶ φροῦται καὶ τρέμει, ὅταν πρόκειται νὰ περῆ ἀπὸ τὴν σάρκα.

Πάντοτε δηλαδὴ μὲς κεντρίζει ἡ συνείδησίς μας διὰ τὸ ἀμαρτημάτος μας, καὶ ἔδεικνεν ὅπως ἐκείνην τὴν ἕραν ποῦ πρόκειται νὰ μεταθίμην ἀπ' ἐδῶ διὰ τὸ ἀναιματωμένον ἐκεῖ τὰς ἐσθῆνας καὶ τὸ φοβερόν* δικαστήριον. Τότε, ἐάν κανεὶς ἐκλεγεῖν, ἐάν ἐπιλεονέκτομεν, ἐάν ἐξεμεταλλεύθῃ κάποιον, ἐάν ἔγινεν ἀδικίαν ἐκθὸς κάποιου, ἐάν ἔκομεν ἀπιστοδίητοτε ἄλλο κακόν, ἔσαν τὸ πλῆθος τῶν ἀμαρτημάτων ἐναζυνταντοῦ καὶ στέκεται ἕμπρὸς εἰς τὰ μέτρα καὶ κεντρίζει τὴν σέσην. Καὶ ὅπως οἱ φυλακισμένοι ζῶν βέβαια πάντοτε E μετὰφρασαν καὶ στενοχωρίαν, ἰδιαίτερος ὅμως κατὰ τὴν ἡμέραν ποῦ πρόκειται νὰ ἐξέλθουν καὶ νὰ ὀδηγηθοῦν εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἰσχυμένον ἕμπρὸς εἰς τὸ κελύμα ἀκούουν τὴν φωνὴν τοῦ δικαστοῦ ἀπὸ μέσῃ καὶ παγίνουον ἀπὸ τὸν φόδον, καὶ δὲν εὐρίσκονται εἰς καλύτεραν κατάστασιν ἀπὸ τοῦ νεκροῦ, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ στενοχωρεῖται βέβαια τότε ποῦ ἀμαρτάνει, πολλὸ περισσότερον ὅμως ἔσαν ἀποκαρτωθῆ ἀπ' ἐδῶ καὶ πρόκειται νὰ μεταφερθῆ ἐκεῖ.

790 A 3. Σκεπῆτε ποῦ ὄκοθετε αὐτὰ; Περισσότερον κάρην ὡς ἀρεῖω δι' αὐτὴν τὴν σωτηρίαν παρὰ διὰ τὸ χειρο-

κροτήματα. Διότι τὰ μὲν χειροκροτήματα καὶ οἱ ἔσανοι ποῦ προξενοῦν μεγαλυτέραν ὑπερηφάνειαν, ἢ σωπὴ ὡς δὲ αὐτὴ ὡς κάνει φρονιμότερους. Ἐρῶ ὅτι ὡς στενοχωροῦν αὐτὰ ποῦ λέγει, ἀλλ' ἔκομεν μεγάλο καὶ ἀπεριγρίωτον κέρδος. Ἐκεῖνος ὁ πλούσιος ἐάν εἶχε κάποιον ποῦ νὰ τὸν νουθεῖ δι' αὐτὰ καὶ διὰ κἀλλας, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐσυμαδόλευον πάντοτε δι' ἐκάριστα πράγματα καὶ τὸν παρέσυραν εἰς τὴν ὁσπῆν, δὲν θὰ κατέλγειν εἰς αὐτὴν τὴν κόλασιν, δὲν θὰ ὑπέφερε τὰ ἄνυπόφερα βασάνα, δὲν θὰ ἐμετανοοῦσε μετὰ ἀπ' αὐτὰ καρῆς νὰ εὐρίσκη ἀνακούφιαν. Ἐπειδὴ ὅμως εἶλο τοῦ ὀμιλοῦσαν πάντοτε δι' ἐκάριστα, τὸν παρέδωκαν εἰς τὴν φωστῆν. B Μακάρι νὰ ἦταν δυνατὸν νὰ φιλοσοφοῦμεν συνεχῶς καὶ ἀδικόπως δι' αὐτὰ καὶ νὰ ὀμιλοῦμεν περὶ τῆς κόλασεως. Διότι λέγει: « Ἐν πῆσι τοῖς λόγοις σου μνήσκου τὸ ἔσκατὸν σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἀμαρτῆς » (Σαφ. Σερ. 7, 36). Καὶ πάλιν « Ἐτοίμαζε εἰς τὴν ἔξοδόν τὰ ἔργα σου, καὶ παρασκευάζου πρὸς τὴν ὀδόν » (Παροιμ. 24, 27). Ἐάν ἐκλεγεῖς ἀπὸ κάποιον κάτι, ὅσοε τοῦ πῆσος καὶ εἶπε ὅπως ὁ Ζακαρίας ἀδύνη τετρατάσιονα τὰ ἀπαγονένια (Λουκ. 18, 8). Ἐάν ἐνακορύντηρος κάποιον, ἐάν ἔγινεν ἐκθὸς κάποιον, συμφελούσου πρὶν ἀπὸ τὸ δικαστήριον. Ὅλα ἔκαθερίσθη τα ἐδῶ διὰ τὸ ἀντιμετωπίσθη ἐκεῖνο τὸ ἔθνη καρῆς δυσκολίας.

Μέτρος ὅταν εὐνοκοῦμεθα ἐδῶ ἔκομεν καλὰς ἐπιτίδας. Ὅταν ὅμως φύγαμεν δι' ἐκεῖ, δὲν ἔκομεν πλέον τὴν δυναμῆτα C νὰ μετανοήσωμεν, ὅτι νὰ καθαρῶθῃμεν ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν συνεχῶς πρέπει νὰ παρασκευάζομεθα διὰ τὴν ἀπ' ἐδῶ ἀνακάρτην. Τί θὰ γίνῃ λοιπὸν, ἂν θέλησῃ ὁ Κύριος νὰ μὲς καλέσῃ ἀπάρη. Τί ἂν αἰρήν; Τὸ μέλλον δηλαδὴ εἶναι ἄγνωστον, διὰ τὸ ὡς ἔκομεν ἀσπῆς με ἀγωνίαν καὶ νὰ ἐτοιμαζόμεθα διὰ τὸ ταξείδι ἐκεῖνο, ὅπως ἀκριβῶς καὶ αὐτὸς ὁ Ἀδάρος πάντοτε ἔξοσε με ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν. Δι' αὐτὸ καὶ μετεφέρητο με τὸσην τιμῆν. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη, ὡσὺν νὰ ἦταν ἡ ψυχὴ θαρμένη εἰς τὸ σῶμα, ὡς εἰς τὸ μνηρεῖον, καὶ περιέφερε τὸν τάφον τῆς, δηλαδὴ τὴν σάρκα. Διότι ὡσὺν νὰ ἦταν ὀνόμενος μετὰ κάποιαν ἀλυσίδα εἰς τὴν μέθην καὶ τὴν λαμπρινάν, B ἔτσι κατέστημεν ἀπρακτοῦ τὴν ψυχὴν του καὶ νεκρὸν.

Μὴ προσπεράσῃς, ἀγαπητέ, καρῆς προσοκίην τὸ ἐτάφη, ἀλλὰ φωντάσου ἐδῶ τὰ ὁσπῆνια τραπέζια, τὰς κλίνας, τὰ καλὰ, τὰ καλῆματα, ὅλα ὅσα εὐρίσκοντο εἰς τὸ σπῆτι, τὰ μῆρα, τὰ ἀρέματα, τὰ ἄρθρονον καρῆς, τὰς ποικιλίας τῶν φωνγῆτων, τὰ μυρωδικὰ, τοὺς μαγεύτους, τοὺς κἀλλας, τοὺς ὀ-

6. E': τὸ σημεῖον αὐτὸ αἱ παροιμίαι γράφουσι τῆρας τὸν ἔγρηον.

ουφόρους, τὰς δούλους καὶ ἄλλην τὴν ὑπόλοιπον πολιτέ-
λειαν ποὺ ἐδόθη καὶ ἐπαράνευ. Ὅλα ἔγιναν στάσι, διὰ
κατὰ καὶ σάββα, θρήνη καὶ ἔδωρα, χωρὶς πλέον νὰ ἡμ-
πορή κανεὶς νὰ βοηθήσῃ, οὔτε τὴν ψυχὴν ποὺ ἀνεπαύρησεν νὰ
ἐπιναφέρῃ. Ἐ τότε ἐφάνη ἡ δόξα τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς μεγά-
λης περιουσίας. Διότι ὕστερα ἀπὸ τῶσιν καλοτέρων ἀνα-
καρούσε γυμνὸς καὶ μόνος, χωρὶς νὰ ἡμπορή νὰ πάρῃ μαζί
του ἀπὸ ἐδῶ τίποτε ἀπὸ τὰ τόσα πλοῦτι, ἀλλ' ἔφωγεν ἄρ-
μος καὶ ἀπροστάτευτος. Καὶ δὲν εὐρέθη ἐκεῖ κανεὶς ἀπ' αὐ-
τοῦ ποὺ τὸν ὑπερέπαιον διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ, νὰ τὸν λι-
τρώσῃ ἀπὸ τὴν καταδίκην καὶ τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ἀπεκαρτί-
σθη ἀπὸ ἔλους καὶ ἐγκατελείφθη ἐκεῖ διὰ νὰ ὑπομένῃ μόνος
τοῦ τὰς ἀφορήτους τιμωρίας. Πράγματι ἐπῆσα σὰρξ ὡς κόρ-
τας, καὶ πῶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος κάρτου. 791 Ἄ Ἐπι-
ράνεθ ὁ κόρτος καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἔξέπεσε· τὸ δὲ ῥήμα Κυ-
ρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα (Ψα. 40, 6-8).

Ἦλθεν ὁ θάνατος καὶ τὸ ἐδόθηεν διὰ καὶ ὡπὸν ἀκρέ-
λιτον ἀκυμμένον κάτω εἶται τὸν μετέφερον, ἐντροπισμένον,
χωρὶς θάρρος, τρέμοντι, φοβισμένον, ὡπὸν νὰ ἀπῆλυσεν
ἄλλῃ ἐκείνην τὴν εὐτυχίαν ὅπως εἰς τὰ ἔσθια. Καὶ τώρα ὁ
πλοῦσιος ἔγινε δοῦλος τοῦ πτωχοῦ, καὶ εἶπεν ἀνάγκην ἀπὸ
τὸ τραπέζι ἐκείνου, ποὺ κάποτε ἀπέθνησκον ἀπὸ τὴν πείναν
καὶ ἦταν Ἐ ἀκτεθεμένος ἕμπρός εἰς τὰ στόματα τῶν σκύλων.
Τὰ πρόγματα ἡλλαζόν καὶ ἐβιάσαν διὰ ποῖος ἦταν ὁ πλοῦ-
σιος καὶ ποῖος ὁ πτωχὸς καὶ ὅτι ὁ μὲν Ἀάζωρος ἦταν πλου-
σιώτερος ἀπὸ διους, αὐτὸς δὲ ὁ πλοῦσιος ὁ πτωχότερος διων.
Ὅπως δηλαδὴ ἀκρεβῆς εἰς τὰ θέατρα, ὅπου ἐμφανίζονται με-
ρικὸι εἰς τὴν σκηνὴν μὲ προσκεῖται βασιλέων καὶ στρατηγῶν
καὶ ῥητόρων καὶ σοφιστῶν καὶ στρατιωτῶν, χωρὶς θεοαίας
κανεὶς ἀπ' αὐτοῦ νὰ εἶναι πράγματι κῆρ τίποτος, ἔτσι καὶ εἰς
τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ ἡ πτωχεία καὶ ὁ πλοῦτος εἶναι προ-
σκεῖται μόνον. Ὅπως λοιπὸν εἶπεν κάποιος εἰς τὸ θέατρον καὶ
ἰδὲς κάποιον ἀπὸ διους παίζον εἰς τὴν σκηνὴν νὰ εἶη προ-
σκεῖται βασιλέως, δὲν τὸν καλοτυχεῖς οὔτε πιστεύεις ὅτι
εἶναι βασιλεὺς οὔτε καὶ θὰ εὐχόσων νὰ γίνῃς ὡπὸν αὐτόν·
C ἀλλ' ἐπειδὴ γνωρίζεις ὅτι εἶναι κάποιος ἀπὸ τὸ πλῆθος,
ποὺ ἴσως πλέκει σπασινά, ἢ ποὺ εἶναι καλουργός, ἢ καὶ
ἄλλο παρόμοιον, δὲν τὸν καλοτυχεῖς διὰ τὸ προσκεῖται καὶ
τὴν στολήν, οὔτε κρίνεις ἀπ' αὐτὰ τὴν ζωὴν του, ἀλλὰ τὸν
κεραιφρονεῖς διὰ τὴν ἄλλην μηδμονότητά του. Ἐτσι καὶ ἐδῶ,
ὡπὸν νὰ κάθεται εἰς τὸ θέατρον; δηλαδὴ τὸν κόσμον, καὶ ἰδέ-
σεις νὰ παίζον εἰς τὴν σκηνὴν, διὰν ἰδῆς πολλοὺς πλου-
σιους, μὴ πιστεύεις ὅτι εἶναι πράγματι πλοῦσιος, ἀλλ' ὅτι φο-
ροῦν τὰ προσκεῖται πλοῦσιων.

Ὅπως ἀκρεβῆς δηλαδὴ ἐκείνος ποὺ ἐπῆναι εἰς τὴν σκην-
νὴν παριστῆναι τὸν βασιλέα καὶ τὸν στρατηγόν, πολλὰς φο-
ρὰς συμβαίνει νὰ εἶναι δοῦλος, ἢ κάποιος ἀπ' αὐτοῦ ποὺ πλο-
λοῦν εἰς τὰς ἀγορὰς σῖκα ἢ σταφύλια. B εἶται καὶ αὐτὸς ὁ
πλοῦσιος πολλὰς φορές συμβαίνει νὰ εἶναι ὁ πτωχότερος ἀπὸ
διους. Διότι ἂν ποὺ ἀφαιρέσῃ τὸ προσκεῖται καὶ ἐξουλιώ-
σῃ τὴν συνειδήσιν του καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν του, θὲ
εὐρῆς ἐκεῖ μεγάλην πτωχείαν ἀπὸ ἀρετὴν καὶ ὅτι εἶναι ὁ πῶ
ἀνάγκης τῶν ἀνθρώπων. Ὅπως λοιπὸν εἰς τὰ θέατρα διὰν
ἀφαιρέσῃ καὶ ἀπεκαρτίσων αἱ θεαταὶ αὐταὶ ποὺ ἐφαίνοντο
εἰς τὴν σκηνὴν ὡς βασιλεῖς καὶ στρατηγῆ, ἔξερκονται χωρὶς
προσκεῖται καὶ φαίνονται τί εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα,
ἔτσι καὶ τώρα, διὰν ἔρκεται ὁ θάνατος καὶ τελειώνει τὸ θέα-
τρον, θγάξουν ἅλοι τὸ προσκεῖται τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς πτω-
χείας καὶ φεύγουν διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν. Καὶ τώρα ποὺ ἐκεῖ
κρίνονται μόνον ἀπὸ τὰ ἔργα των, B φαίνονται ποῖος εἶναι
εἰς τὴν πραγματικότητα πλοῦσιος, ποῖος πτωχός, ποῖος ἐπι-
μο, ποῖος δὲ ἀσχηματιστός.

4. Πολλὰς φορές λοιπὸν συμβαίνει κάποιος ἀπὸ τοῦς
ἐδῶ πλοῦσιους νὰ ἀποδειχθῇ ἐκεῖ ὁ πτωχότερος διων, ὅπως
ἀκρεβῆς καὶ αὐτὸς ὁ πλοῦσιος. Διότι διὰν ἦλθε τὸ ἔρδου, δη-
λαδὴ ὁ θάνατος, καὶ ἀνεπαύρησεν ἀπὸ τὸ θέατρον τῆς παρού-
σης ζωῆς, καὶ ἔθγαλε τὸ προσκεῖται, ἐφάνη ἐκεῖ ὡς ὁ πτω-
χότερος ἀπὸ διους, καὶ τῶσιν πτωχός, ὅποτε δὲν εἶχε οὔτε
μῖαν σταγόνα νερῶ, ἀλλὰ ἐπαρκαλοῦσε δι' αὐτὴν, καὶ οὔτε
αὐτὴ ἢ παρὰκλήσῃ του ἰκανοποιήθῃ. Τί θὰ ἡμπορούσε νὰ
ὑπάρξῃ πτωχότερον ἀπ' αὐτὴν τὴν πτωχείαν; Καὶ ἄκουε πῶς
Ἐσάρκουε λοιπὸν τὰ μάτια του καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ἀβραάμ
ἐπίταρ, ἔλεπόν με, καὶ πέμψον 792 Ἄ Λάζωρον, ἵνα δάψῃ τὸ
ἄκρον τοῦ σακτοῦ αὐτοῦ ὄσους, καὶ ἐπιστάξῃ τῷ στόματι
μου (Λουκ. 16, 24). Βλέπεις πῶς εἶναι ἡ θλίψις; Ὅταν
ἦταν ἐπίσῃ του τὸν ἀπέφωγε, καὶ τώρα ποὺ εἶναι μακρὸν
τὸν φωνάζει. Αὐτὸν ποὺ διὰν εἰσῆρκετο καὶ ἔξερκετο δὲν
ἔθλαπεν, τὸν ἴδιον βλέπει τώρα πολὺ καθαρό, ἂν καὶ εὐρίσκε-
ται μακρὸν. Διὰτὶ λοιπὸν τὸν βλέπεις;

Ἴσως αὐτὸς ὁ πλοῦσιος νὰ εἶπεν πολλὰς φορές καθ'
ἑαυτὸν· τί ἀνάγκην ἔχει ἀπὸ εὐλόβου καὶ ἀρετῆν; Ὅλα
μου τρέχουν ὡπὸν ἀπὸ πηγῆς ἀπαλόφρονων μεγάλων πλοῦ-
των καὶ καλοτέρων, τίποτε ἀνεπίντεγον δὲν μου ἔρκεται,
δικαὶ νὰ ἀκολουθῆ τὴν ἀρετὴν. Αὐτὸς ὁ πτωχὸς ποὺ ζῆ μὲ
ἐκπαισύνῃ καὶ εὐσέβειαν ὑποφέρει πλάσσει ὄσους. Αὐτὸν
λοιπὸν καὶ τώρα τὰ λέγον B πολλοὶ ἐπιναληφμένους. Διὰ
νὰ ἐρριζωθῶν λοιπὸν τελείως αὐταὶ αἱ ἀμαρτανὶ δασκα-
μαί, τοῦ ἀποδεικνύει ὅτι καὶ διὰ τὴν ἀμαρτανὴν ὑπάρκει πτω-
χός.

ρία, και διά τους υπέρ της ευσθεσίας κόπους της και στέφανος. Δέν τόν ειδεν όμως ο πλούσιος μόνον δι' αυτό, αλλά διά να πώθη και αυτός τώρα ότι έπαιθεν ο πτωχός, και μάλιστα εις πολύ μεγαλύτερον βαθμόν. "Όπως ακριβώς δηλαδή τό να κόβεται εκείνος εις τήν πύρταν του πλουσίου και να βλέψη τά ζένα αγαθά του έκανε θαρύτερα τά θάνατα, έτσι έγινετο και εις αυτόν σκληρότερα ή τιμωρία τώρα που εδρίσκατο εις τήν κόλασιν και έδωλε τήν εστυχίαν του Λαζάρου. Καί' αυτόν τόν τρόπον ή τιμωρία ήταν και ανυπόφορος δια λόγω της φύσεως των βασάνων, αλλά και με τήν σύγκρισιν προς τήν τιμην εκείνου. C και όπως όταν εδιδωκεν ο Θεός τόν 'Αδάμ από τόν παράδεισον τόν θάλα να κατοικήση ακριβώς απέναντι από τόν παράδεισον, θα να τού ανανεήνη τήν λίτταν ή διαρκής θέα του και να τού καθιστή έτσι ζωηρότερον τήν αίσθησιν των αγαθών που έλασε, έτσι και τούτον τόν έποσθετήριο απέναντι από τόν Λάζαρον, διά να βλέπη από ποια αγαθά επτέρησεν ο Ψιας τόν εαυτόν του. Σοβ έκειλα, λέγει, εις τήν πύρταν σου τών πτωχών Λάζαρον, διά να σοι χρησιμεύη ως διδάσκαλος άρετης και εδκαιρία διά φιλανθρωπίαν: σό όμως επεσπρόνησες τό κέρδος και δέν ήθέλησες να εκμεταλλευθής όπως έπρεπε τήν άσφαρήν της σωτηρίας: χρησιμοποίησέ τον λοιπόν τώρα ως άφορμήν μεγαλύτερας καταδίκης και τιμωρίας.

Η Αντιλαμβάνομεθα λοιπόν ότι αυτά τα δύο, όσοι περιφρονούνται και άδικοούνται από ήμάς, θα σταθούν τότε ακριβώς εμπρός μας. Και όμως αυτός δέν ήδίκηθη καθόλου από τόν πλούσιον, διότι ο πλούσιος δέν τού έπήρε τά χρήματά του: δέν τού έδωσεν όμως από τά ίδια του. Έάν λοιπόν, επειδή δέν τού έδωσεν από τά ίδια του τόν έχει τώρα κατηγορον ως μη ελεηθέντα, αυτός που έλεψε τό ζένο ποιόν συγγνώμην θα όξωθή, άφοσ θα τόν έχουν από παντός περικυκλωμένον οι δδικασμένοι: Διότι εκεί δέν υπάρχει ανάγκη μαρτύρων, ούτε κατηγορών, ούτε αποδείξεων, ούτε τεκμηρίων, αλλά αι Ψιας αι πράξεις μας, όπως ακριβώς τός διεπράξαμεν, θα παρουσιασθούν εμπρός εις τά μάτια μας.

Ίσοσ λοιπόν, λέγει, ο άνθρωπος και τό έργω E αυτού: διά και τό να μη όδής από σου έκεις και αυτό είναι άρπαγή. Και ώσων να σός φαίνεται πορόζενον αυτό που λέγω μη άπορίστε όμως, διότι έχω θα σός προσκομίω μαρτυρίαν από τός θείας Γραφάς που λέγει, ότι έχει μόνον τό να άρπάξής τά ζένα, αλλά και τό να μη όδής από σου έκεις εις τός άλλους, και αυτό είναι κλοπή και τολονεία και άποστήρησις. Ποία λοιπόν είναι αυτή ή μαρτυρία; Ο Θεός κατηγορεί τός 'Ιουδαίους διά τού προσήμου και λέγει: 'Εξήνεγκεν ή γη

τά άπόφορα αυτής, και ούκ εισηγήσατε τά έπαδέκατα: άλλ' ή άρπαγή του 793 A πτωχού έν τός οικίος ήμών (Ματ. 23, 10). Έπειδή, λέγει, δέν έδούσατε τός συνηθισμένους προσφορές, εκλέψατε τό του πτωχού. Αυτό τό λέγει διά να δείξη εις τός πλουσίους ότι κατέβαρον τός περιουσίας των πτωχών, άκόμη και' έν αυτοί είναι πατρική κληρονομία, ή έχουν συγκεντρώσει τά χρήματα από άλλος πατέρας.

Εις άλλο πάλεν σημείον λέγει: αμή άποστήρησες τήν ζωήν του πτωχού (Σοφ. Σερ. 4, 1). Αυτός θέσται που άποσπερεί, άποσπερεί τό ζένα: διατι άποσπέρησις είναι τό να πόρωμεν τό ζένα και να τά έξουσιάζωμεν. Και άπό αυτό λοιπόν διδοσκόμεθα, ότι, όταν δέν δώσωμεν ελεημοσύνην θα τιμωρηθώμεν τό ίδιο, όπως και οι άποσπερούντες. Τά χρήματα δηλαδή άνήκουν εις τόν Κύριον, από όπου όδύναται και έν τά συλλέζωμεν, και όταν τά B δώσωμεν εις όσους έχουν ανάγκην, θα επτύχωμεν μεγάλο κέρδος. Και δι' αυτόν τόν σκοπόν επέτρεψεν εις έσένα ο Θεός να έχής περισσότερα, δια και να τά έξοδεύής εις τήν πορείαν και τήν μέτρη και τήν πολυπραγίαν και τήν πολυτέλειαν των ρούκων ή εις άλλην άνουσίαν, αλλά διά να τά κατανεμήής εις αυτούς που τά έχουν ανάγκην. Όπως ακριβώς δηλαδή ένα ταμίος, εάν πάρη τά χρήματα του βασιλέως, και άγκαταλείψη αυτούς εις τός όποιους διετέθη να τά μοιράση, και τά καταναλώση διά ίδικήν του άνουσίαν, θα λογοδοτήση και θα καταστραφή, έτσι και κάθε πλούσιος είναι ένας ταμίος των χρημάτων που πρέπει να διανεμηθών εις τός πτωχούς και έχει έντολήν να τά μοιράση εις τός πτωχούς εκ των συνανθρώπων του. Αν λοιπόν καταναλώση διά τάς άνάγκας του περισσότερα C από σου πρέπει, θα λογοδοτήση βορότατα εκεί. Διότι σου έχει δέν είναι ίδικά του, αλλά των συνανθρώπων του.

3. Να τά προσέχωμεν λοιπόν αυτά τών ζένα διά να γίνουν ίδικά μας. Πώς όμως θα τά προσέχωμεν ως ζένα; Όταν δέν τό έξοδεύωμεν εις περιττάς άνάγκας, ούτε μόνον εις ίδικάς μας άνάγκας, αλλά τά διαμοιράζωμεν εις τά κέρια των πτωχών. Και έν είσαι πλούσιος και έξοδεύής κάτι περισσότερο από τός άνάγκας σου θα λογοδοτήής διά τά κρήματα που σοι έχουν άρπαστηθή. Αυτό σημαίνει και εις τό μεγάλο άρκενικά. Πολλά δηλαδή έμποστέονται τά ταμεία των εις τός δούλους των. Οι διακερισταί όμως αυτοί φυλάσσουν D αυτά που τός έμποστέονται και δέν κάνουν κατάκλησιν αυτών, αλλά τά διαμοιράζωμεν εις εκείνους που θα διατάξη ο κύριος των και όταν διατάξη, Αυτό κάμει και σό. Διότι επήρξες περισσότερο από άλλους και τά έδέχθης δια διά

να τὸ ἐξοδεύσῃ μόνος, ἀλλὰ διὰ τὴν γίνῃς κολὸς οἰκονόμος διὰ τοὺς ἄλλους.

Πρέπει ὅμως νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τοῦτο. Διὰ τί βλέπει τὸν Ἀβραὰμ ὡς δύνῃα ἐπὶ κάποιον ἄλλον δίκαιον, ἀλλ' εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ; Ὁ Ἀβραάμ ἦτο φιλόθεος, διὰ τὸν γίνῃ λαὸν καὶ αὐτὸς ὁ ἄλεγκος διὰ τὴν ἀφιλοξενίαν του, διὰ τοῦτον τὸν βλέπει μὲ ἄκείνον. Ὁ Ἀβραάμ δηλοῦν ἀπροσκαλοῦσε καὶ τοὺς περαστικούς εἰς τὸ σπιτιόν του, Ἐ αὐτὸς ὅμως ἐπεριφρονεῖτο καὶ αὐτὸν ποὺ εὐρίσκατο μέσα εἰς αὐτό, καί, ἐνῷ εἶχε τόσον θεσαυρὸν καὶ εὐκαρίων οὐαρίας, καθημερινῶς τὸν ἐπροσπερνοῦσε καὶ δὲν ἐκρητισμοποιῖτο ὅπως ἐπρεπε τὴν προστασίαν τοῦ πτωχοῦ. Ὁ πατριάρχης ὅμως δὲν ἦταν τέτοιος, ἀλλὰ τὸ τελείως ἀντίθετος. Ἐκάθητο ἐπιπρὸς εἰς τὴν πόρταν καὶ ἐκάρειεν ἄλλους τοὺς διεσκαμμένους καὶ ὅπως ἀκριβῶς ὁ ψαριὸς ποὺ ρίχνει τὸ ἄετιον εἰς τὴν θάλασσαν συνήθως ἀναστέρι ψάρια, κάποτε ὅμως ἀναστέρι καὶ κρουσάρια καὶ μαργαριτάρια, ἔτσι καὶ αὐτὸς, ἐνῷ ἐκάρειε ἀνθρώπους, ⁷³⁴ Ἄ κάποτε ἐπέτιχε καὶ ἀγγέλους. Καὶ τὸ ἀξιοθαύμαστον εἶναι ὅτι τὸ ἐπέτιχε κυρίως νὰ τὸ γνωρίσῃ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος συμβουλεύει μὲ ἐπιπληξὴν καὶ λέγει: «Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε: διὰ γὰρ ταύτης ἔλασθον πνευ ἐνίοσιντες ἀγγέλους» (Ἐβρ. 13, 2). Καὶ ὁρθῶς εἶπεν «ἔλασθον» διότι ἐὰν τοὺς ἐγνώριζε καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ὑπεδέχετο μὲ τὴν εὐκαρίστησιν, δὲν ἦταν καὶ τὸ σπουδαῖον καὶ ἀξιοθαύμαστον. Ὅλος ὅμως ὁ ἔπιανος τοῦ ἄξιου, διότι ἐνῷ δὲν ἤξερε ποῖα ἦσαν οἱ περαστικοί, ἀλλὰ τοὺς ἀεπροῦσε ὡς ἀπλοῦς ὁδοπόρους, μὲ τὴν προθυμίαν τοὺς ἐκάλειε μέσα. Καὶ σὺ θεθαίως, ἐν ὑποδέκῃς κάποιον σπουδαῖον καὶ ἐπίσημον καὶ ἐπιδείξῃ πολλὴν προθυμίαν, δὲν κάνεις τίποτε τὸ ἀξιοθαύμαστον, διότι ἡ ἀξία τοῦ φιλοξενουμένου ἢ ἐξαναγκάζει πολλὰς φορές καὶ τὸν ἀφιλοξενεῖν νὰ δεῖκῃ κάθε εὐκαρίστησιν. Τὸ πολὺ σπουδαῖον ὅμως καὶ ἀξιοθαύμαστον εἶναι τὸ νὰ δεκαμάθῃ μὲ μεγάλῃν εὐκαρίστησιν καὶ τοὺς πτωχόντας καὶ τοὺς παραπεταγμένους καὶ τοὺς ἀσιμάντους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ὑπεδέκετο αὐτοὺς ποὺ ἔκαναν αὐτὰ καὶ ἔλεγεν «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐπιποιήσατε» (Ματθ. 25, 45). Καὶ πάλιν «Ὅπως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς ὑμῶν ἵνα ἀπολέηται εἰς τῶν μικρῶν τούτων» (Ματθ. 18, 14). Καὶ πάλιν «Ὅς ἐὰν σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν τούτων, σκωπεῖται αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὄνικος περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ραφῇ ἐν τῇ θαλάσσῃ» (Ματθ. 18, 6). Καὶ παντοῦ κάνει ὁ Χριστὸς πολλὴν λόγον διὰ τοὺς μικροὺς καὶ ἐλαχίστους. Ἐ

πειθὴ λατῶν ἐγνώριζε καὶ ὁ Ἀβραάμ τοῦτο δὲν ἐρωτοῦσε τοὺς περαστικούς ποῖοι ἦσαν, καὶ ἀπὸ ποῦ, ὅπως κἀνορον ἡμεῖς τώρα, ἀλλὰ κυρίως ἐχαιρέτων ὑπεδέκετο τοὺς πάντας. Διότι ὁ φιλόφρων δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζῃ τὴν ζωὴν, ἀλλὰ μόνον νὰ θεωρήσῃ τὴν πτωχείαν καὶ νὰ ἱκανοποιῇ τὰς ἀνάγκας.

Ὁ πτωχὸς ἔχει ἓνα συνήγορον, τὴν ἀνάγκαν καὶ τὴν ἀνάγκην. Μὴ ζητῆς λατῶν τίποτε περισσότερον ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ὁ πνηρότερος ἄλλω, στερεῖται ὅμως τῆς ἀπαραίτητου τροφῆς, πρέπει νὰ τὸν ἀπολλύσωμεν ἀπὸ τὴν πείναν. Ἐτοῖ ἐδέταξε καὶ ὁ Χριστὸς νὰ κἀνωμεν στῆν Ἐ λέγει: «Γίνεσθε δικαιοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦ καὶ ἀγαθοῦ καὶ ὀρέσκει ἐπὶ δικαίου καὶ ἀδίκου» (Ματθ. 5, 45). Ἐ Ὁ ἔλεξιμων εἶναι λιμῆν διὰ τοὺς ἔκοντας ἀνάγκην, καὶ τὸ λιμῆν δέσεται ἄλλους ὅσους ἔτεσον εἰς ναύαγον καὶ τοὺς σάει ἀπὸ τοὺς κινδύνους, καὶ ἂν ἀκόμη αὐτοὶ ποὺ κινδυνεύουν εἶναι πονηροὶ ἢ ἀγαθοὶ ἢ ἀπόδητοι ἄλλω, ἄλλω τοὺς ἀδηγεῖ εἰς τοὺς κόλπους του. Καὶ σὺ λοιπὸν στῆν βλέπεις εἰς τὴν γῆν ἀνθρώπων ποὺ ἔτεσον εἰς τὸ ναύαγιον τῆς πτωχείας μὴ κρινῆς αὐτὸν οὔτε νὰ τοῦ ζητῆς τὸν λόγον, ἀλλὰ σταμάτησε τὴν συμφορὰν του.

Διὰ τὴν δημιουργεῖς εἰς τὸν ἐουαῖν σου προβλήματα; Ὁ Θεὸς σὲ ἀπέλλαξεν ἀπὸ κάθε περιέργειαν καὶ πολυπραγμοσύνην. Πόσα θὰ ἔλεγαν καὶ πόσον θὰ ἐβουκόλευαν πολλὰ τὰ πράγματα, ἐὰν ὁ Θεὸς ἔβδεν ἐντολήν νὰ ἐξετάζωμεν πρῶτον μὲ προσοκῆν τὴν ζωὴν καὶ τὴν συμπαροσρῶν Ἐ καὶ νὰ ἐρευνοῦμεν τὰς πρόξες τοῦ καθ' ἑνὸς καὶ μετὰ νὰ ἐλεῶμεν; Τώρα ὅμως ἔχομεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ κάθε τέτοιον δυσκόλιαν. Διὰ τὴν ἀνακαταβάνομεν περὶ τὰς φροντίδας; Ἄλλω εἶναι ὁ δικαστῆς καὶ ἄλλο ὁ ἐλεξιμων. Διὰ τοῦτο λέγεται ἐλεξιμοσύνη, διότι δίδομεν καὶ εἰς τοὺς ἀνάξιους. Ἀπὸ συμβουλεύει καὶ ὁ Παῦλος νὰ κἀνωμεν μὲ τὸ νὰ λέγῃ: «Τρεῖς δὲ τὸ κἀλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκακῆτε, πρὸς πάντας μὲν, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς ἀδίκους τῆς πότεως» (Γαλ. 8, 9-10). Ἄν διερευνοῦμεν μῆπως κάποιος δὲν ὀξέει ἐλεξιμοσύνην καὶ πολυσυζητοῦμεν, δὲν θὰ μῆς τίχουν ἐνκοლა ποτὲ οὔτε δεῖοι. Ἄν ὅμως δίδωμεν καὶ εἰς τοὺς ἀνάξιους, ὁπωσδήποτε θὰ μῆς τίχουν καὶ οἱ δεῖοι ⁷³⁵ Ἄ καὶ θὰ πέσουν εἰς τὰ χεῖρα μας ἄνθρωποι ἀνάξιοι δὲ δεῖα. Ὅπως ἀκριβῶς δηλαδὴ συνῆδη καὶ μὲ τὸν μακάριον Ἀβραάμ, ὁ ὁποῖος, ἐπειδὴ δὲν ἐξήταξε οὔτε διερευνοῦσε τοὺς περαστικούς ποῖοι ἦσαν, ἤμφορεσε νὰ φιλοξενήσῃ κάποτε καὶ ἀγγέλους. Αὐτὸν νὰ μνησθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐκτεθε αὐτοῦ καὶ τὸν ἀπαγοῖνον του τὸν ἴαδ. Διὰ

και αυτός ἐπιμήθη τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ προγόνου του εἰς ἄρα τῆς τὰς λεπτομερείας και διὰ τοῦτο ἔλεγεν· «Ἡ θύρα μου παντὶ ἄλλῳτι ἀνεῳγέτω» (Ἰωβ 31, 32). Δὲν ἦταν δηλαδὴ εἰς ἄλλον ἀνεῳκτὴ και εἰς ἄλλον κλειστὴ, ἀλλὰ καιρὸς ἐξείρισαν ἦταν εἰς ἄλλον ἀνεῳκτὴ.

Β θ. Ἔτσι νὰ κινήσῃτε και ἡμεῖς, παρακαλῶ, νὰ μὴ πολεμετάζωμεν, οὔτε παραπάνω ἀπὸ ὅσα πρέπει. Διότι ἀπὸ τὸν πτωχὸν σημασιὸν ἔχει κίνησιν ἡ ἀνάγκη. Καὶ ἢν κανεὶς ποῦ ἔχει ἀνάγκην εἰσὶν εἰς ἡμᾶς, νὰ μὴ τὸν ἐξετάζωμεν περισσότερο, διότι δὲν δίδομεν εἰς τὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον. Δὲν ἐλεοῦμεν τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν ἀρετὴν του, ἀλλὰ διὰ τὴν συμφορὰν, ἵνατε νὰ ἡμετέρωσαν και ἡμεῖς νὰ κερδίσωμεν τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου, και νὰ ἀξιώσωμεν, ἢν και ἀνάγκη, τῆς φιλανθρωπίας του. Ἐάν λοιπὸν ζητήσωμεν ἄξιαν διὰ τοὺς συνανθρώπους μας και ἔάν ἐξετάζωμεν μὲ λεπτομέρειαν, θὰ κινή τὸ ἴδιον και εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός. Καὶ καιρὸς θὰ ἐπιδικάσωμεν νὰ ἀξιῶσωμεν λόγον ἀπὸ τοὺς συνανθρώπων μας, C θὰ κάσωμεν οἱ ἴδιοι τὴν ἀνάγκην φιλανθρωπίας. «Ἐν ᾧ γὰρ κρῖματι κρίνετε, κριθήσεσθε», λέγει (Ματθ. 7, 2). Ἄλλ' ἄς σπρώξωμεν πάλιν τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ θέματος. Ὅταν εἶδε λοιπὸν ὁ πλοῦσιος τὸν πτωχὸν εἰς τοὺς κάλπους τοῦ Ἀβραάμ λέγει· «Πότερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, και πέμψον Ἀβραάμ» (Λουκ. 16, 24).

Διὰ ποῖον λόγον δὲν ἀπημύνηθη πρὸς τὸν Ἀβραάμ; Ἐγὼ νομίζω ὅτι ἐνιργήσας και ἐκακώσας, και ἐπειδὴ ἔκρινε σύμφωνα μὲ τὴν ἰδιάν του νοσοτροπία, ἐνόμηκεν ὅτι ὁ πτωχὸς ἀσφαλὲς θὰ τοῦ εἶχε κρατήσει κοκκίαν. Ἐάν δηλαδὴ θὰ ἐσκεπθῆ, ἐγὼ ἦταν ἐκαρπύων τόσο πλοῦτον, και καιρὸς νὰ ἔχω ἀδικητῆς κοθῶλου ἐπὶ αὐτόν, ἐπεκρίνωμα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ποῦ ἔχουσε μὲ ὅσα βάσινα και δὲν τοῦ προσέφερα οὔτε τὰ ψίχουλα, καὶ περισσότερο αὐτός, D ποῦ τόσο ἐπεκρίνωσήθη, δὲν θὰ δεχθῆ τὴν παρακαλιάν μου. Δὲν λέγομεν αὐτὰ διὰ νὰ κατηγορήσωμεν τὸν Ἀβραάμ, διότι ἐκεῖνος δὲν ἐσκέπτετο ἔτσι, μὴ γένουσι, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πλοῦσιος μὲ τὴν σκέψιν αὐτὴν δὲν ἐνόμησε τὸν Ἀβραάμ, ἀλλὰ τὸν Ἀβραάμ, ἢν τὸν ἄποσον ἐνόμηκεν ὅτι ἀγνοοῦσε τὰ συμβάντα. Ἐξήγησεν ὁμοῦ τὸν δάκτυλον ἐκεῖνον, ποῦ πολλὰς φορὰς ἄφρονε νὰ γλύφεται ἀπὸ τοὺς σκύλους. Καὶ τὶ ἀπῆγγισεν ὁ Ἀβραάμ; «Ἦέκνον, ἀπέλασθε τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου» (Λουκ. 16, 25).⁸

8. Περὶ τὸ θέμα αὐτὸ ἀρχαίως ὁ Χριστοστόμος ἐπιειληφμένως και εἰς τοὺς ἐπιλοπίους λόγους. Τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅποια ἀπαλάμβανεν ὁ πλοῦσιος ἔταν ἔξωτος, τὰ ἕκαστα εἰς πληροῦν δι' ἐνδοχόμενα ἔργα, ποῦ εἶχε πρᾶ-

Πρόσεξε σκέψιν, πρόσεξε φιλοστοργίαν δικαίαν δὲν εἶπεν ἀπάνθρωπον και ἀπὲ και ταμπόνησε, οὐ ποῦ ἐγκατέλειπε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἄσωνα, τὴν ἐνδομύθησιν τὴν φιλανθρωπίαν E και τὸ ἔλεος και τὴν συγγνώμην. Δὲν κοκκίσεις, δὲν ἐντρέψουσι; Ἄλλὰ τί εἶπε; «Ἦέκνον ἀπέλασθε τὰ ἀγαθὰ σου». Διότι λέγει· «Φοβῶν κακωκαμένην μὴ προσταρῆς» (Σοφ. Σειρ. 4, 8). Φθόνουσι εἰς αὐτὸν αἱ πτωχία, μὴ προσυκάνωμεν τὸς συμφορὰς του. Ἐξ ἄλλου, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι ἀπὸ μνησκακίαν διὰ τὰ περαιομένα ἡμετέρισε τὸν Ἀβραάμ, τὸν ἄνομησε τῶνον, σκεδὸν αἰσὼν νὰ ἀπαλογῆται διὰ τὸν ἑαυτὸν του μὲ τὴν ἀνομασίαν αὐτὴν. Ὅτι ἐξουσιάζω, λέγει, σοῦ παρῶσι. Τὸ νὰ ἐπιστρέψω ὁμοῦ εἰς αὐτὸν νὰ μεταθῆ ἀπ' ἐδῶ ἐκεῖ, δὲν ἐξαρτῶται πλέον ἀπὸ ἡμᾶς. Ἐπέλασθε τὰ ἀγαθὰ σου.⁹ A Καὶ διατὶ δὲν εἶπεν «ἀπέλασθε», ἀλλὰ ἀπέλασθε; Ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ θέλωσι ὅτι ἀνοίγεται ἕνα μεγάλο πέλγος νοσημάτων.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν πρέπει νὰ τηρήσῃτε τὰ λόγια αὐτὰ μὲ ἀκρίβειαν, και νὰ καταθέσῃτε εἰς τὸν νοῦν σας μὲ κάθε ἀσφάλειαν και αὐτὰ ποῦ πᾶρα ἐλέηθησαν, ἀλλὰ και τὸ πρῆγομένον, και μὲ ὅσα ἡκούσατε νὰ προετοιμασθῆτε καλύτερα διὰ νὰ δεσφῆτε αὐτὰ ποῦ πρόκειται νὰ λεχθῶν. Καὶ ἢν μὲν οὐκ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνδομηθῆτε ὅλα ὅσα εἶπα ἢν ὁμοῦ δὲν ἡμπαρῆτε ὅλα, νὰ ἐνδομηθῆτε διαρκῶς, παρακαλῶ, πρῶτόν ἂν ὅλα τοῦτο, ὅτι τὸ νὰ μὴ δίδησῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ τὰ κρῖματα ποῦ ἔχετε εἶναι κλοπὴ τῶν πτωχῶν και ἀποστέρησις τῆς ζωῆς τῶν και ὅτι ἔτσι δὲν κατακρατοῦμεν τὰ ἰδικὰ μας, ἀλλὰ τὰ τῶν πτωχῶν. Ἐάν λοιπὸν σκεπθῆσθε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ περικορνήσωμεν τὰ κρῖματα και ὁμοῦ θρήνησωμεν ἐδῶ τὸν Χριστὸν, ποῦ πεινᾷ. B θὰ ἔχωμεν ἀποταμιέσεια δι' ἐκεῖ μεγάλο κέρδος, και θὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, μὲ τὴν χάριν και τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ἄποσον ἀνάγει, μαζί μὲ τὸν Πατέρα ὡσαύτως ὅς και τὸ ἅγιον Πνεῦμα, δόξα, τιμὴ και δόναμα, νῦν και ἀεὶ και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

9. Ὅπως ἔσπερι και τὰ ἔξωτα τοῦ πτωχοῦ τιμητῆς δι' ἐνδοχόμενα ἔμμερησά του.

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΟΙΩΝ ΛΟΓΩΝ ΔΕΝ ΕΠΗΝΕ, ΕΛΑΒΕΣ ΤΑ ΑΓΑΘΑ ΣΟΥ ΕΝ ΤΗ ΖΩΗ ΣΟΥ, ΑΛΛΑ 'ΑΠΗΛΑΒΕΣ' ΚΑΙ ΔΙΑΤΙ ΟΙ ΜΕΝ ΔΙΚΑΙΟΙ ΠΡΟΒΗΡΟΝΤΑΙ ΣΤΙΧΑ ΕΙΣ ΚΙΝΗΣΟΥΣ, ΟΙ ΔΕ ΑΔΙΚΑΙΤΑΙ ΤΟΥΣ ΑΝΟΦΕΤΟΥΣ.

1. Δὲν ἀφέλθουν ἄλλῃν ἢ περὶ τοῦ Ἀαζάρου παραβολὴ καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς. Διότι εἰς τοὺς πτωχοὺς μὲν ἐδίδαξε νὰ ὑποφέρουν εὐκόλα τὴν πτωχείαν των, τοὺς πλουσίους δὲ δὲν ἔβησε νὰ ὑπερβραβεύωνται διὰ τὸν πλοῦτον, ἀλλ' ἐδίδαξεν ἐμπράκτως, ὅτι αὐτοὺς ποῦ εἶς εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ δὲν δίδει σὲ κανένα ἀπὸ ὅσα ἔχει εἶναι ὁ ποῦ ἐλεεινός, Ἐμφορὸς λοιπὸν καὶ σήμερον νὰ ἐπιλήσμεν διὰ τὸ ἴδιον θέμα. Διότι καὶ οἱ μεταλλοκόμοι, Ὡς οἱ ἀνοκαλιώσων πολλὰ ἔχον ἀπὸ κρυφῆς, ἐκεῖ ἔλασσεύοντο καὶ δὲν σταματοῦν μέχρι νὰ ἐξαντλήσουν ὅλον τὸ εἶρημα. Ἄς ἐπανέλθωμεν λοιπὸν εἰς τὸ σημεῖον ποῦ ἐσταματήσαμεν τὸν λόγον τὴν προηγουμένην φορὰν διὰ νὰ τὸν συνεκίσωμεν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα.

Ἡμπαροῦσα θέσσα εἰς μίαν ἡμέραν νὰ ἀναπτέξῃ δὴν τὴν παραβολὴν. Δὲν ἐπεδίδαξε ὅμως νὰ εἶναι ἄπλως πολλὰ καὶ νὰ φράγμεν, ἀλλὰ ἀφοῦ ἀκούσατε μὲ προσοχὴν τὰ λεχθέντα καὶ τὰ ἐκαταλάβετε, νὰ ἀποκορίσατε ἀπὸ τὴν ὄραν ποῦ ἀπεριείσατε ἐδῶ κόσμων ἀσθησὴν πνευματικῆς ἀρελείας. Ὅπως καὶ ἡ στοργικὴ μητέρα ἔταν πρόκειται νὰ ἀντικατοστήσῃ μὲ στερῆν τροφὴν Ε' τὸ γάλα μὲ τὸ ὅποιον τρέφεται τὸ παιδί της, ἂν μὲν θύλῃ εἰς τὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ μαζόμενον τὸ μίγμα, δὲν ἀφελεῖ εἰς τίποτε, διότι τὸ παιδί θύλῃ αὐτὸ ποῦ τοῦ προσφέρει καὶ λερώνει τὴν μικρὴν ποδιὸν γύρω ἀπὸ τὸ στήθος του, ἂν ὅμως τοῦ τὸ δίδῃ μὲ ἡρεμίαν καὶ σιγῇ-σιγῇ, τὸ καταπίνει χωρὶς ἀντίδρασιν. Διὰ νὰ μὴ ἀποβάλετε λοιπὸν καὶ σὲς τὸ προσφερόμενον, δὲν οὐκ προσέφερα διὰ μίαν τὸν πατήριον τῆς διδασκαλίαις, ἀλλὰ τὸ διήρεσα εἰς πολλὰς ἡμέρας καὶ οὐκ ὅμως 737 Α' νὰ ἀνακίσετε εἰς

τὰς ἐνδομύσεις, διὰ νὰ κινεῖσατε ἔτσι εἰς τὸ μυαλό σας αὐτὰ ποῦ ἤκούσατε καὶ νὰ δεχθῆτε αὐτὰ ποῦ πρόκειται νὰ λεχθῶν μὲ προθυμίαν καὶ ἐκασούστον ψυχῆν.

Διὰ τοῦτο καὶ τὸ θέμα αὐτῶν ποῦ πρόκειται νὰ λεχθῶν οὐκ τὸ πρόλεγμα πολλὰς ἡμέρας πρὶν, διὰ νὰ ἴναίτε εἰς τὰς ἐνδομύσεις ἡμέρας τὸ θεῶλον καὶ ἀφοῦ ἀναγνώσατε δὴν τὴν περικοπὴν καὶ ἴδῆτε καλὰ τί ἔχει λεχθῆ καὶ τί ὑπολείπεται ἐτοιμάσατε ἔτσι τὴν σκέψιν σας διὰ τὴν ἀκρόασιν αὐτῶν ποῦ θὰ λεχθῶν κατόπιν διὰ νὰ τὰ κατανοήσατε ἔτσι εὐκολότερα.

Καὶ τοῦτο οὐκ παρακαλῶ πάντοτε καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ οὐκ παρακαλῶ, ὅσα μόνον ἐδῶ νὰ προσέκατε εἰς ὅσα λέγονται, ἀλλὰ καὶ ὅταν εὐλόγησατε εἰς τὸ στίχι Β' νὰ δοκίμηθε πάντοτε μὲ τὴν ἀνάγκασιν τῶν θεῶλων Γραφῶν. Αὐτὸ δὲν ἔπαυσα ποτὲ νὰ συνιστῶ καὶ εἰς ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι μὲ συναναστρέφονται ἰσαίτηρας. Ἀλλὰ μὴ μοῦ εἴη κανεὶς αὐτὰ τὰ ψυχρὰ καὶ παλὸ ἀξιοκατάκριτα λόγια, ὅτι θεολογῶ ἀπιστολοῦμαι εἰς τὸ δικαστήριον, ἀσκολοῦμαι μὲ τὰ πολιτικά, ἐξασκῶ τέχνην, ἔσο γυναικα, τρέφω παιδιὰ, διακονῶν τὸ στίχι μου, εἶμαι ἄνθρωπος ποῦ ἔσο ἀνάγκας εἰς τὴν ζωὴν δὲν εἶναι δι' ἐμένα ἡ ἀνάγκασιν τῶν Γραφῶν, ἀλλὰ δι' ἐκεῖνους ποῦ ἀπεκαρτίσθησαν ἀπὸ τὰ ἔγκόσμα καὶ κατοικοῦν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, ποῦ ἔχουν αὐτὸ πάντοτε ὡς σκοπὸν εἰς τὴν ζωὴν των. Τί λέγετε, ἄνθρωπε, δὲν εἶναι δουλειὰ σου νὰ μελετῆς τὰς Γραφὰς, ἐπειδὴ σὲ ἀποσοῦν μῦρια φροντίδες, C Περισσότερον δι' ἐσένα εἶναι αὐτὴ ἡ δουλειὰ παρὰ δι' ἐκεῖνους. Διότι αὐτὰ δὲν ἔχουν ὅσον μεγάλην ἀνάγκην τῆς βοήθειαις ποῦ προσέρχεται ἀπὸ τὰς θεῶν Γραφῶν, ὅσον αὐτοὶ ποῦ πολιορκοῦνται ἀπὸ πολλὰς ἀνάγκας.

Οἱ μοναχοὶ θεολογῶ ἔχουν ἀπλλαγῆ ἀπὸ τῶν θορόβων τῆς ἀγορῆς καὶ ἔχουν στήσει τὰς καλύδας των εἰς τὴν ἔρημον καὶ δὲν ἔχουν καρμῖαν οὐκ ἔσιν μὲ τὸν κόσμον, ἀλλὰ φιλοσοφοῦν μὲ μεγάλην ἀνεσιν εἰς τὴν γαλήνην ἐκείνην τῆς ἡσυχίας καὶ ὡσὺν νὰ κἀθωνται εἰς λημένα ζῶν μὲ μεγάλην ἀσφάλειαν. Ἡμεῖς ὅμως ποῦ κληρονομήθημε ὡσὺν εἰς ἀνοκτὸν πέλαιος καὶ ἔχομεν μυριάδας ἀνάγκας λόγῃ τῶν ἀμαρτημάτων μας, κρειαζόμεθα συνεχῆ καὶ διδάσκων ἀνακούρ-

7. Ὁ θεολογῶς ἀνοήθηε νὰ πρόλεξη τὸ θέμα τοῦ ἐπομένου λόγου εἰς τοὺς ἀκουατοὺς του διὰ νὰ προσηγορευθῶνται νὰ κατανοήσουν καλύτερα ὅσα ἀπρόσμετο νὰ εἶη.

8. Ὁ κατὰ θεὸν εἶς τὰν μοναχῶν εἶναι ἀσκολότερος ἀπὸ τὸν εἶον τὴν λαϊκῶν, διότι οἱ λαϊκοὶ καθημερινῶς σκεντῶν τὸν πνευματῶν, ἀπὸ οἱ μοναχοὶ ζῶν νὰ μεγαλύτερον μέρος τῆς ζωῆς των ἀσκολοῦμαι μὲ τὴν ἀκρόασιν τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο, ἂν καὶ οἱ ἐπιπέτας τοῦ διδασκῶν εἶναι ἀγροῦται, ὅμως αὐτοὶ τὰς ἀντιμετακίτῶν ἀσκολότερον.

σιν διὰ τῶν θείων Γραφῶν. Ἐκείνη κἀθόντα μακρὰ D ἀπὸ τὴν μάχην, διὰ τοῦτο καὶ δὲν δέκονται πολλὰ πρῶτα· σὺ δὲμος εἶσαι διαρκῶς εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν καὶ πληγνέσαι συνεχῶς, διὰ τοῦτο χρειάζεσαι καὶ περισσότερα φάρμακα. Διότι καὶ ἡ γυναῖκα σὲ ἐκνευρίζει καὶ ὁ υἱὸς σὲ στενοχωρεῖ καὶ ὁ δοῦλος σὲ ἐξοργίζει καὶ ὁ ἐκθρὸς προσπαθεῖ νὰ σὲ βλάψῃ καὶ ὁ φίλος σὲ ζηλεύει καὶ ὁ γείτων σὲ διαβάλλει καὶ ὁ δικαστὴς ἐνίοτε σὲ ἀπειλεῖ καὶ ἡ πτωχεία σὲ δυσκολεύει καὶ ὁ θάνατος τῶν συγγενῶν σου προξενεῖ πένθος καὶ ἡ εὐημερία σου προκαλεῖ θυσιασίων καὶ ἡ δυστυχία σὲ ἐντροπάζει καὶ ὑπάρχουν πολλοὶ ἄφοροι ποὺ προκαλοῦν ὀργὴν, φροντίδας καὶ στενοχωρίας, λύπην, ματαιοδοξίαν καὶ ἀπελπισίαν. Εἰ Αἰ ἀνάγκαι μὲς περιστοιχίζουσι καὶ ἀναρότητα θέλει μὲς κτυποῦν ἀπὸ παντοῦ. Διὰ τοῦτο χρειάζεσθε πάντοτε τὴν παντοφλίαν τῶν Γραφῶν. Διότι, λέγετε μᾶλλον καλὰ, ὅτι διαρκῶς διέρχεσαι μέσα ἀπὸ παγίδας καὶ περματαίς ἐπάνω εἰς τὰ φρούρια τῆς πόλεως (Σοφ. Σειρ. 9, 13).

Αἱ ἐπιθυμίαι δηλαδὴ τῆς σαρκὸς αὐτῶν ποὺ ζοῦν ἐντὸς τῆς κοινωνίας ἀπαναστατοῦν ἀγριότερα, ἐπειδὴ καὶ τὸ φρεῖον πρόσωπον καὶ τὸ θαυμάσιον ὄμμα ἐπιτίθεται μέσῃ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ὁ αἰσχροὺς λόγος εἰσέρχεται διὰ τῆς ἀκοῆς καὶ ταρασσάει τὸν λογισμὸν καὶ πολλὰς φορὰς μὴ κακῆ μελωδία καλαμώνει τὴν ἀντίστασιν τῆς ψυχῆς. Αὐτὰ τὰ λόγια ὅτι πολλὰς φορὰς καὶ αὐτὸ ποῦ φαίνεται ὡς τὸ ποὺ ὀφθαλμοῦν, ἢ μιροειδῆ δηλαδὴ τοῦ μέρους 73^α Α ποὺ χρησιμοποιοῦν αἱ παῖροι· πᾶν παρόδω, ὅταν σὲ εὖρη κάποιον περνῆ καὶ σὲ παίρνει ἀκατάλαστον, καὶ αὐτὸ ἐντελὲς τοκαίαι.

3. Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα πολιορκοῦν τὴν ψυχὴν μας. Ἐχομεν λοιπὸν ἀνάγκην ἀπὸ τὰ θεῖα φάρμακα, διὰ νὰ θεραπεύσωμεν τὴς πληγὰς ποὺ προκαλοῦνται καὶ νὰ προλάβωμεν ὅσας δὲν ἔχουν ἀκόμη προκληθῆ, ἀλλὰ πρόκειται νὰ προκληθοῦν.⁹ Τοῦτο θὰ γίνῃ μὲ τὸ νὰ σθεῖνωμεν καὶ ἀποκρατοῦμεν ἀπὸ μακρὰ τὰ θέλη τοῦ διεδδῶλου διὰ τῆς συνεχοῦς ἀναγνώσεως τῶν θείων Γραφῶν. Διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ σωθῆ κανεὶς ἐὰν δὲν ἀπολαμβάνῃ συνεχῶς πνευματικὴν ἀνάγνωσιν. Καὶ εἶναι πράγματι ἐπιθυμητὸν σὺτὰ, Β ἀφοῦ μόνον μὲ τὴν διαρκῆ ἀπόλαυσιν αὐτῆς τῆς πνευματικῆς θεραπείας θὰ ἠμποροῦμεν κάποτε νὰ σωθῶμεν. Ὅταν δὲμος πληγνυῖτο μὲτα κάθε ἡμέραν καὶ δὲν τυγχάνωμεν καμμιᾶς θεραπείας, ποῖα ἐλπίς σωτηρίας ὑπάρχει; Δὲν βλέπετε ὅτι τοὺς καλαμάδες, τοὺς χρυσοκόους, τοὺς ἀργυρακόους, αὐτοὺς ποὺ ἀσκολοῦνται μὲ κάθε εἶδος τέχνης; Αὐτοὶ ἔχουν συμπληρωμένα

9. Τὸ ἀποτελεσματικώτερον φάρμακον κατὰ τὸν διεδδῶλον εἶναι ἡ ἀνάγνωσις φοκαρμένων βιβλίων, ἰσχυρότερος δὲμος τῆς βίας Γραφῆς.

ἄλλα τὰ ἐργαλεῖα τῆς τέχνης των, καὶ ἀκόμη κι' ἐν πᾶσι ἀπὸ τὴν πείναν, ἢ στενοχωροῦνται ἀπὸ τὴν πτωχείαν προτιμοῦν νὰ ὑποφέρουσι τὰ πάντα παρὰ νὰ πωλήσουσι κάποιον ἀπ' αὐτὰ διὰ νὰ συντηρηθοῦν. Πολλοὶ λοιπὸν ἐπιροτήθησαν πολλὰς φορὰς νὰ θανατοῦσιν διὰ νὰ συντηρηθοῦν τὸ αὐτὶ καὶ τὰ παιδιὰ των, παρὰ νὰ πωλήσουσι τὰ ἐργαλεῖα τῆς τέχνης των ὅσπερ καὶ τὸ μικρότερον· καὶ τοῦτο εἶναι πολὺ φουσκῶν νὰ συμβαίη.

С Γνωρίζουσι δηλαδὴ ὅτι ἐν ἐκείνῃ πωλήσουσι, εἶναι ἀκρηστοὶ διαίαι αἱ τεχνικαὶ των γνώσεις καὶ κἀνεται κάθε εὐκαιρία διὰ νὰ ἐπιπορήσουσι. Διότι ἐὰν παραμείνουσι ἐκεῖνα, εἶναι δυνατόν μὲ τὸν χρόνον νὰ ἐπιστρέψουσι τὰ θανατὰ, ὅρῶσαι ἄσκητον συνεχῶς τὴν τέχνην· ἐὰν δὲμος καταλήξουσι νὰ τὰ πωλήσουσι εἰς ἄλλους, δὲν θὰ ἠμποροῦσιν ποτὲ πλέον νὰ εὗρουσι κάποιον παρηγοριᾶν εἰς τὴν πτωχείαν καὶ τὴν πείναν των. Ἐτοῖ πρέπει νὰ κἀνωμεν καὶ ἡμεῖς διότι ὅσας δι' ἐκείνους ἐργαλεῖα τῆς τέχνης εἶναι τὸ σφῆρι καὶ τὸ ὄριον καὶ ἡ λατὴ τῆς φωτιᾶς, ἔτσι καὶ δι' ἡμᾶς ἐργαλεῖα τῆς τέχνης εἶναι τὰ ἀποστολικὰ καὶ D προφητικὰ θεῖα καὶ κάθε θεογνωστὸς καὶ ἀφελῆτος Γραφῆ. Καὶ ὅσας ἀκρίτους ἐκεῖνοι διαροφῶνται μὲ τὰ ἐργαλεῖα των ἄλλα τὰ σκευὰ ποὺ θὰ πῶσουσι, ἔτσι καὶ ἡμεῖς δι' αὐτῶν διαροφῶμεν τὴν ψυχὴν μας· ἐν δηλαδὴ εἶναι διεσφαρμένη τὴν διορθῶμεν, ἢ τὴν ἀνακαίνισον ἐν Ἐκῇ πάλαιωθῆ.

Καὶ αἱ μὲν τεχνίται δεικνύουσι τὴν τέχνην των μόνον εἰς τὴν διαμῶρφοσιν των σκευμάτων, διότι δὲν ἠμποροῦν νὰ μεταβάλλουσι τὴν ὄλην των σκευῶν, ὅσπερ νὰ μετατρέψουσι τὸ ἄσχημ εἰς χρυσάφι, ἀλλὰ μόνον τὴν μορφήν μεταβάλλουσι. Σὺ δὲμος κἀνεὶς κατὰ περισσότερο ἀπ' αὐτούς; Εἰ ἐνῆ δηλαδὴ παίρνεις καμμιὰ φορὰ εὐλίανον ἀκεῖος, κατορθῶνεις καὶ τὸ μετατρέπεις εἰς χρυσόν. Καὶ αὐτὸ τὸ θεθακῶναι ὁ Παῦλος διαν λέγει τοῦτο· ἐν μεγάλῃ δὲ οὐκῶ οὐκ ἔστι μόνον σκευὴ χρυσοῦ καὶ ὄργυρῆ, ἀλλὰ καὶ εὐλίνα καὶ ὀστράκινα. Ἐὰν τις σὺν ἐκκοθάρῃ ἑαυτὸν ἐκ τούτων, ἔστι σκευὸς εἰς τὴν, ἡγιασμένον καὶ εὐχρηστον τῷ δεσποτῇ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν ἡτομοσμένον (Β' Τιμ. 2, 20-21). Ἄς μὴ ἀμελοῦμεν λοιπὸν νὰ ἀποκοτῶμεν θεῖα, διὰ νὰ μὴ πληγωθῶμεν ἐπικινδῶνως, ὅσπερ νὰ κρόθωμεν τὸ χρυσάφι, ἀλλὰ νὰ θησαυρίζωμεν δι' αὐτοῦς 73^α Α πνευματικὰ θεῖα. Διότι τὸ χρυσάφι διαν πωλαπλισσοσθῆ ποτὲ προξενεῖ εὐκόλα κακῶν εἰς ὅσους τὸ ἔχουν ἀποκτήσει. Τὰ θεῖα δὲμος διαν ὑπάρχουν παρέχουν μεγάλην ἀφέλειαν εἰς αὐτοὺς ποὺ τὰ ἔχουν.

Ὅσας δηλαδὴ ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχουν βασιλικὰ ὄπλα, κι' ἐν ἀκόμῃ δὲν τὰ χρησιμοποιεῖ κανεὶς, παρέχουν μεγάλην ἀσφά-

λειαν εις βουαυ κατοκοθον εκει μέσα, διότι δέν τομψ κανει, ούτε λιοτήσ ούτε διαρρήκτησ ούτε άλλος κακοόργος νά ει- σέλη εις τό σπύτι εκείνο, έτοι και όπου ύπαρχουν θεώλια, άπομακρύνεται από εκει κάθε είδους διαβολική ένέργεια και θίδεται μεγάλη ώθησας προς την άρετήν εις βουαυ κατοκοθόν εκει. Δάδοι και μόνον μέ τό νά βλέπωμεν τά θεώλια γινόμεθα Ε πώ άπόρροια προς την άραριαν. Καί άν άκόμη τομψωμεν κάπυ τό άπαγορευμένον και άμαρτησόμεν, μόλις επανέλ- θωμεν εις τό σπύτι και έσοόμεν τά θεώλια, καταδικάζομεν πε- ρασότερον την συνειδήσιον μας και διατάζομεν νά επανάλα- θωμεν τά έβια αφάλλατα. "Αν πάλιν ζώμεν μέ εισέθειαν, παίρνομεν άκόμη μεγαλυτέραν ώφέλειαν από τά θεώλια. Δά- οί μόλις έγγιση κανεις εις τό ευαγγέλιον, άμέσως διαρθώνει την σκέψιν του και άπαλλάσσεται από τά θιαστικά, και μόνον μέ τό νά τό βλέπη. "Αν όμως γίνη και προσεκτική άνάγνω- σίς του τότε καθαρίζεται ή ψυχή έτοι, ώσόν νά αγιάζεται, διότι ήμλει εις αυτήν ό Θεός δι' εκείνων των γραμμάτων.

Άλλά ήμπορει νά έρωτήσ κάποιος: άν δέν κατονοού- μεν τά γραφόμενα; Ο Βεβαίως, και χωρίς άκόμη νά καταλα- βήτης τά γραφόμενα και μόνον μέ την άνάγνωσιν επυτυ- χάνεται μεγάλος έξαιγιασμός. "Άλλωστε είναι αδύνατον νά σοϋ είναι όλα τό έβια άκατανόητα, δι' αυτόν άκριθώς τον λό- γον ή χάρις τοϋ Πνεύματος τά έρρόθησεν έτοι, ώστε αυτό τά θεώλια νά γραφοϋν από τελείους, άλιείς, σκηνοποιοός, ποιήνοας, αϊαδοσχοός, άμορφότους και άγραμμάτους, διά νά μή ήμπορή κανεις άμόρφωτος νά καταφύγη εις αυτήν την πρόσφασιν, άλλα νά είναι τό λεγόμενα εύκολονόητα εις έλωας. "Έτοι εκει κέρδος και ώφέλειαν μέ τό νά τό άκούη και ό κειροτέκνης και ό δουλος και ή χήρα γυνώκα και ό πώ άμόρφωτος από τοϋς άνθρώπους. Δάδοι δέν τά έγραψαν όλα αυτά από ματαοδοσίαν, όπως οι Έθνικοί, Δ άλλα διά την σωτηριαν αυτών πώ τό άκούσων, εκεινοι πώ από την άρετήν έβαν έδιάθη της χάριτος τοϋ Πνεύματος.

3. Διότι οι Έθνικοί φιλόσοφοι και ρήτορες και συγγρα- φείς δέν επεδίωκαν τό καινόν συμφρον, άλλα τό πός οι έβιοι θά θουμασοϋν. "Έτοι, κι' άν άκόμη είπαν κάπυ κρησμον, κι' αυτό τό απέκρυψαν μέ την συνηθισμένη άσφαείαν των, ώσόν εις θαθ σκατόδι. Οι άπίστολοι όμως και οι προφηται έκαμαν τό τελείως αντίθετον. Δάδοι όλα όσα έγραψαν τά κα- τέστησαν εις έλωας σαφή, διότι ήταν διδασκαλοί όλης της οικουμένης, διά νά ήμπορή κάθε άνθρώπος και μόνος του νά κατανοή τά λεγόμενα μέ μόνην την άνάγνωσιν. Καί αυτό Ε τό προείπεν ό προφήτης όταν έλεγεν: "Έσοται πάντες δι- δασκoi Θεοϋ: και οι μώ είπη έκατος τψ πλησιον αυτού, γνώ-

θι τον Κόριον, δι πάντες εδύησοϋσι σε από μικροϋ έως με- γάλου αυτών" (Ίερ. 31, 34 και Ίσα. 6, 45). Καί ό Παύλος λέγει: εκλόγη, άδελφοί, ήλθον προς ήμιάς, οϋ καθ' ύπεροχήν λόγου ή σοφίας, καταγγέλλων ήμίν τό μυστήριον τοϋ Θεοϋ (Α' Κορ. 2, 1). 748 Α Καί πάλιν: "Ο λόγος μου και τό κή- ρυγμά μου οϋκ έν πειθοίς άνθρωπινης σοφίας λόγος, άλλ' έν άποδείξει πνεύματος και δυνάμεως" (Α' Κορ. 2, 4). Καί πάλιν λέγει: "Αλαστόμεν γάρ σοφίαν οϋ τοϋ αϊώνος τούτου, οϋδέ των άρχόντων τοϋ αϊώνος τούτου των καταργουμέ- νων" (Α' Κορ. 2, 6). Είς ποίον λοιπόν δέν είναι φανερά όλα όσα γραφοϋν τό Ευαγγέλιον; Ποίος όταν άκούη δι εμπόριον οι πραείες, εμπόριοι οι έλεήρονας, εμπόριοι οι κοθηροί τη καρδίη και τό θωρα, εκει άνάγκην διδασκαλίου διά νά κατα- νοήσ όσα λέγονται; Μήπως δέν είναι γνωστά και σαφή και εις τον τυκόντα τά γραφόμενα περί των σημείων και θαυμά- των και ιστοριών; Αύτά είναι δικαιολογία και πρόσφασις και ουραλίωσις της άκηρίας.

Ε δέν κατανοεί τά γραφόμενα. Μά πώς θά ήμπορέτης ποτέ νά τά κατανοήσ, αφού δέν θέλεις ούτε άπλόος νά ό- σκοληθής; Πάρε εις τά κείνα σοϋ τό θεώλιον, διόσεις όλην την ιστοριαν, κρήτες όσα καταλαβήνης, και όσα κρημά σοφά είναι δοσκαλα και άσαση άρρη τα: κι' άν δέν ήμπο- ρήτης μέ την συνέκασιν της άνάγνωσεως νά εβρησ τί λέγει, πήγαινε προς τον σοφότερον ή προς τον διδασκαλον, συζη- τησε δι' αύτά, δείξε πολλήν προθυμιαν, και άν οϋ έβή ό Θεός δι εκεις τόσην προθυμιαν δέν θά περιφρονήσ την άγρυ- πνιαν και την φροντίδα σοϋ, άλλα και άν άκόμη δέν ήμπο- ρήσ κάποιος άνθρώπος νά σοϋ έξηγήσιν αυτό πώ ζητάς, αυ- τός θά σοϋ τό φανερώσ άποκοθήσ.

Ο Θωμάσ του είνουσκον της βασίλειος των Αϊθίοπων ό άσολος, άν και ήταν άνθρώπος άμόρφωτος και άπιστολη- μένος μέ κλιόδες φροντίδες και περιτριγυρισμένος από παν- τοϋ μέ πολλά προβλήματα, ένθ δέν κατενοεί αυτά πώ έδιά- θαζεν, έν τούτοις έδιάβαζε και όταν άκόμη εκάθητο επάνω εις την έμαζαν. Αφού λοιπόν έδεικνε τόσην προθυμιαν εις τον ήρόνον, φαντάσοϋ τί έκανε όταν εβρίσκετο εις τό σπύτι. "Εάν δέν ήμπορούσε ούτε την ύραν του τοζιδίου νά άψησιν νά κανεται καρίς νά διαβάσιν, πώλο περισσότερο όταν εκά- θητο εις τό σπύτι. "Εάν καρίς νά καταλαβήσιν τίποτε από όσα έδιάθαζεν, όμως δέν έσταματοϋσε την άνάγνωσιν, πώλο πε- ρισσότερον μετά πώ τό κατενόσεν. "Οτι δέ δέν κατένειε αυτά πώ έδιάθαζεν, Δ άκουσε τί λέγει προς αυτόν ό Φίλιπ- πος: "Από γε γινώσκεας ή άναγινώσκεας;" (Πράξ. 8, 30). Καί εκεινος όταν ήκασεν αυτά ούτε εκποκνίσεν ούτε έν-

τράπηκε, αλλά παρέδεχθη ότι δεν εγνώριζε, και λέγει: «Πώς γάρ ἂν δυναίμην, ἂν μὴ τις ἀδηγήσῃ με;» (Πράξ. 8, 31). Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐβίβαζεν ἔτσι, ἂν και δὲν εἶχε ποτὲ κάποιον νὰ τὸν καθοδηγήσῃ, διὰ τοῦτο τόσο γρήγορα εἶπεν αὐτὸν ποὺ θὰ τὸν ἐβοήθησεν. Ὁ Θεὸς εἶδε τὴν προθυμίαν του και ἐβέβηκε τὸ ἐνδιαφέρον του και τοῦ ἐπέλεξε νὰ ἀποστείλῃ τὸν Φίλιππον. Ἄλλὰ θὰ εἴπῃς ὅτι ὁ Φίλιππος δὲν εὐρίσκειται τώρα ἐδῶ. Ναι, ἀλλὰ εὐρίσκειται τὸ Πνεῦμα ποὺ παρεκίνησε τὸν Φίλιππον. Μὴ ἀμελοῦμεν λοιπὸν, ἀγαπητοί, τὴν ἀσπληρίαν μας. Ὅλα αὐτὰ ἐγνώρισαν δι' ἡμᾶς πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς ὅς τε τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατηύθυνται (Α' Κορ. 10, 11).

Ἡ ἀνάγκη τῶν Γραφῶν παρέχει μεγάλην προστασίαν εἰς τὸ νὰ μὴ ἀμαρτάνῃ κανεὶς. Ἐ ἡ ἄνοσι αὐτῶν εἶναι μεγάλος κτηνὸς και βαθὺ ὄραρον. Τὸ νὰ μὴ γνωρίζῃ κανεὶς τίποτε ἀπὸ τοὺς θελοὺς νόμους ἀποτελεῖ μεγάλην προδοσίαν τῆς σωτηρίας. Αὐτὸ προσκάλεισεν ἀρῆσεις, αὐτὸ ἐπέφερε τὸν ἀνίσθητον θῶν, αὐτὸ ἔκαμε τὰ ἄνω κάτω. Διότι εἶναι ἀδύνατον πραγματικὰ νὰ μείνῃ κανεὶς χωρὶς κέρδος, ἂν διαβάσῃ συνεχῶς μὲ προσοχήν. Νὰ λοιπὸν μὴ παραβῆτε τὸ ποὺ μὴς ὑπέσχετο. Πῶσο καλυτέραν ἔκαμε τὴν ψυχὴν μας. Διὸ ὅτι γνωρίζω πολὺ καλά ὅτι πολλοὶ ἔφυγαν ἀπὸ τοῦ εἶδαν ὅτι τὴν ἀκρίβειαν ἀπέλειπον ποὺ διασκεύει. 741 Α Ἐὰν δὲ εἶναι μερικοί ποὺ δὲν ἐκέρχονταν τόσο πολλὰ, ὅμως τὴν ἡμέραν αὐτὴν ποὺ ἤκουσαν ἔγιναν ἀπωσπότε καλυτέροι. Καὶ δὲν εἶναι μικρὸν πρῶγμα, ὅπου και μὴν ἡμέραν νὰ ἴσῃ κανεὶς λυποῦμενος διὰ τὰ ἀμαρτήματα του και νὰ διασλέβῃ τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν και νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν ψυχὴν, ἔτσι και ἐπ' ὀλίγον, νὰ ἀνασῆν ἀπὸ τὰς φροντίδας τῆς ζωῆς. Ἄν ὅμως τὸ κάναμεν αὐτὸ εἰς κάθε συγκέντρωσιν, χωρὶς παράλειψιν, τότε ἡ συνέκεια τῆς ἀκροάσεως θὰ ὀφθῇ εἰς ἡμᾶς κάπως μεγάλῃ και σπουδαίῳ καλόν.

4. Ἐμπρὸς λοιπὸν νὰ οὖς δέσω πάλιν και τὴν συνέκειαν τῆς παραβολῆς. Ποῖα δὲ εἶναι ἡ συνέκεια; Ὅταν εἶπεν Β ὁ πλοῦσιος «Ἐίμην Λάζαρον, ἵνα ἐπιστάξῃ τὸ ἄκρω τοῦ δαστύλου αὐτοῦ, και καταψύξῃ τὴν μου γλῶσσαν» (Λουκ. 16, 24), ἀκούσατε τί ἀπαντᾷ ὁ Ἄβ. «... Ἐτέκνον, μνήσθητι, ὅτι ἀπέλαβες οὐ τὰ ἀγαθὰ οὐ ἐν τῇ ζωῇ σου, και Λάζαρος δὲ κακὰ και νῦν οὗτος παρακαλεῖται, οὐ δὲ δυνάσκει. Καὶ ἐπ' αὐτὸν δὲ τοῦτος χάμα μέγα μεταξὺ ἡμῶν τε και ἡμῶν ἐστήριται, ὅπως οἱ θέλοντες ἐκείθεν διαστῆναι πρὸς ἡμᾶς, μὴ δύνανται, μήτε οἱ ἐντεσθὲν ἐκεῖ διαπερθεῖν» (Λουκ. 16, 25-26). Εἶναι λυπηρὰ τὰ λεχθέντα, δι' αὐτὸ μὴς ἐγέμισον μὲ πόνον. Τὸ ἔβρω και ἐπὶ ἄλλα σοὺ πληγῶναι ἡ συνειδήσις τόσο περισσότερο ἀρτελεῖ τὴν σκέψιν αὐτῶν ποὺ πληγώ-

νοῦνται ἀπὸ τὰς τύψεις. Διότι ἂν μὴς ἐλέγοντο αὐτὰ ἐκεῖ, C ὅπως εἰς τὸν πλοῦσιον, πράγματι θὰ ἔπρεπε νὰ θρηνηθῶν και νὰ ἰσχυρίζεσθε και νὰ πενθοῦμεν, ἐπειδὴ δὲν θὰ μὴς ἔμενε πλέον κερδὸς διὰ νὰ μετανοήσωμεν. Ἐπειδὴ ὅμως ἀκούμεν αὐτὰ τώρα, ποὺ ζοῦμεν, ποὺ εἶναι ἀκόμη δυνατόν νὰ μετανοήσωμεν και νὰ ἐπιπύνομεν τὰ ἀμαρτήματα μας και νὰ ἀπακηθώμεν μεγάλην παρηγορίαν και μὲ τὸν φόβον διὰ τὰ κακὰ ποὺ συνέβησαν εἰς ἄλλους νὰ ἀλλάξωμεν, πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν τιμιότητα τῶν ἄλλων μὴς κεντρίζει τὴν ἀσυνήριαν και μὴς ζητῶν ἀπὸ τὸν θῶνον ποὺ κοιμοῦμεθα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν προελέχθησαν αὐτὰ, διὰ νὰ μὴ τὰ πάθωμεν. Διότι ἂν ἤθελε νὰ μὴς τιμωρήσῃ B δὲν θὰ τὰ προέλεγεν. Ἄλλὰ ἐπειδὴ δὲν θέλει νὰ μὴς εἴσῃ εἰς τὴν τιμιότητα διὰ τοῦτο προειδοποιεῖ δι' αὐτὴν, διὰ νὰ φρονιμασθώμεν μὲ τὴν προειδοποίησιν και ἀποφύγωμεν τὴν πραγματικὴν δοκιμασίαν.

Ἄλλὰ διὰ ποῖον λόγον δὲν εἶπεν, Ἐλαθε τὸ ἀγαθὸ σου, ἀλλ' ἀπέλαβες; Γνωρίζω καλάς πως ἐνθυμήσθε διὰν εἶπα ὅτι ἐπ' ἐδῶ ἀνοίγεται εἰς ἡμᾶς μεγάλῃ και ἀκονὲς πέλαγον ἀπὸ νοήματα διότι τὸ ἀπέλαβες φανερώμεν και σημαίνει κάποιαν ὀφειλὴν. Ἀπαλομῶνται δηλαδὴ κανεὶς αὐτὰ ποὺ τοῦ ὀφείλου. Ἀπὸ τοῦ λοιπὸν αὐτοῦ ὁ πλοῦσιος ἦταν συκαμερὸς και μολυμμένος και σκληρὸς και ἀπάνθρωπος, διὰ τὸ δὲν εἶπεν Ἐ Ἐλαθε τὸ ἀγαθὸ σου, ἀλλ' ἀπέλαβες, ὡς ἂν τοῦ τὸ ἐκρωστοῦσαν και τοῦ τὸ ὑπέλειαν; Τὴν διδοσάμεθα λοιπὸν ἐπ' αὐτό; Ὅτι και ἂν ἀκόμη περσοὶ εἶναι συκαμεροὶ και ἔκουν φρέσκει εἰς τὰ ἄκρα τῆς κοικίας, πολλὰς φορές ἔχουν κάνει και ἕνα ἢ δύο ἢ τρία καλά. Καὶ ὅτι αὐτὰ δὲν νὰ λέγωι τώρα μὲ τὴν ἰδυσὴν μου σέμην φαίνεται ἐπ' αὐτό. Διότι τί ποὺ ἀκόθαρτον ἵσχυρεν ἀπὸ τὸν κρητὴν ἐκείνον τῆς ἀδικίας; 742 Πὸ ἀπανθρωπότερον και ἄσεβέστερον; Αὐτὸς ὅτε τὸν Θεόν ἐφοβέτο, ὅτε τοὺς ἀνθρώπους ἐντρέπετο. Ἄλλ' ὅμως ἐνῶ ἔζῳσε μὲ τὴν παρηγορίαν, ἐπρότε και κάποι καλόν 743 Α Ἐλυπήθη τὴν κήραν ποὺ τὸν ἐνοχλοῦσε συνεχῶς και ἐνέδωσε εἰς τὴν κήραν και ἐβέβηκε τὴν παράκλησιν και τὴν ἐπρωσπάτευσιν ἐπ' αὐτόν ποὺ τὴν ἀκούουσαν. Ἐτσι συμπαίσις νὰ εἶναι κάπως ἀνήθικος ἀλλὰ και φιλόανθρωπος πολλὰς φορές, ἢ ἀπάνθρωπος ἀλλὰ και φρόνιμος. Καὶ ἂν και εἶναι ἀνήθικος και σκληρὸς ὅμως πράττει πολλὰς φορές και κάποι καλόν εἰς τὴν ζωὴν. Τὸ ἴδιον θεοδικαίς πρέπει νὰ ὑποφραζάμεθα πάντοτε και διὰ τοὺς καλοὺς. Ὅπως ἀκροάσῃς δι-

10. Πράττειται κατὰ τῆς περιπτώσεως ποὺ ἐπαρῆθη εἰς τὸ σφάλμα ὅτι ἔβρω 3.

λαβή οὐ πῶς κακοὶ κίνουσι πολλὰς φάρμακας καὶ κάποιον καλόν, ἔτσι καὶ οἱ σκουδαῖοι καὶ ἐνύρετοι σφάλλουσι ἐπίστε εἰς κάποιον. Ἐπεὶ γὰρ καυχῆσθαι, λέγει, ἀγνήν ἔχειν τὴν καρδίαν, ἢ τίς παρρησιάζεται καθαρὸς εἶναι ἀπὸ ἀμαρτίας; (Παροιμ. 20, 9).

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσαν φυσικὸν καὶ ὁ πλοῦσιος, ἔν καὶ εἶπε **B** φθάσει εἰς τὰ ἔσχατα τῆς κακίας, νὰ ἔχη πράξει καὶ κάποιον καλόν, καὶ ὁ Ἀδάμος, ἄν καὶ εἶχε φθάσει εἰς πάλιν ἀρετὴν νὰ ἔχη κάποιον καὶ κάποιον μικρὸν σφάλμα, πρόσθετος πῶς καὶ τὰ δύο τὰ ὑπερηβῆναι ὁ πατριάρχης μὲ τὸ νὰ εἴπῃ, ἔτι καὶ σὺ ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ ὁ Ἀδάμος ὁμοίως τὰ κακά. Καὶ αὐτὸ ποῦ λέγει σημαίνει τοῦτο. Ἐάν εἶχες πράξει καὶ σὺ κάποιον καλόν, καὶ σὺ ἀπέλειτο δι' αὐτὸ ἀγαθόν, ὅλα τὰ ἔσχατα εἰς ἐκείνον τὸν κόσμον ὅταν διεσκέδαζες, ἐπλουτούσας, ἐκαθάρουν μεγάλην καλοπέρασιν καὶ εὐτυχίαν. Καὶ αὐτὸς ἔην ἕκαμε κάποιον κακόν, ὅλα τὰ ἐπύλωσε μὲ τὴν πτωχείαν, τὴν πένιν, τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὰ χειρότερα θάνατον. Καὶ ὁ κάθε ἕνας ἐφάσκειν ἑαυτὸν γυνός, ἐκείνος μὲν ἀπὸ ἀμαρτήματα, **C** σὺ δὲ ἀπὸ ἐπιτεύγματα δικαιοσύνης. Διὰ τοῦτο αὐτὰς μὲν ἔχει καθαρὰν τὴν εὐκαρίστησαν, σὺ δὲ ὑπομένεις ἀπαρηγόρητον τὴν τιμωρίαν.

Ἐάν λοιπὸν τὰ ἐπιτεύγματά μας εἶναι μικρὰ καὶ ἀνάστα λόγου, ὁ δὲ ἄριστος τῶν ἀμαρτημάτων μας μέγας καὶ ἀπεργραπτός, ἔπειτα δὲ ἐδῶ εὐτυχεύμεν καὶ δὲν ὑποφέρομεν καὶ κανένα κακόν, τότε θὰ φύγωμεν ὀσμωδύστε ἔρημος καὶ γνησιὸν ἀπὸ τὴν ἀμοιβὴν τῶν καλῶν, ὅπου ὅλα τὰ ἔκαμεν πόρρι ἐδῶ. Ἐάν ὅμως τὰ μὲν ἐπιτεύγματά μας εἶναι μεγάλα καὶ πολλὰ, μικρὰ δὲ καὶ ἀνάστα λόγου τὰ ἀμαρτήματα, ἔπειτα πύθωμεν καὶ κάποιον κακόν, ἀφίνομεν **D** καὶ αὐτὰ τὰ μικρὰ ἐδῶ καὶ ἀπολαμβάνομεν ἐκεῖ καθαρὰν καὶ ὀλόκληρον τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὰ καλὰ. Ὅταν λοιπὸν ἴδῃς κάποιον νὰ ζῆ μὲν εἰς τὴν πονηρίαν νὰ μὴν ὑποφέρει δὲ τίποτε ἐδῶ, μὴ τὴν μακαρίαν ἀλλὰ δάκρυα καὶ κλάυσις, δίκαια ὅλα τὰ θάνατα θὰ τὰ ὑποστῆ ἐκεῖ ὅπως ἀκριβῶς καὶ αὐτὸς ὁ πλοῦσιος. Ὅταν πάλιν ἴδῃς κάποιον νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ ὑποφέρει κλιμάκος δοκιμασίας, καλοτύχας καὶ μνησίου του, διότι καὶ τὰ ἀμαρτηματὰ του διαλύονται ἐδῶ καὶ ἐτοιμαίνονται μεγάλα ἀμοιβῆσαι ἐκεῖ διὰ τὴν ὑπομονὴν του, ὅπως ἔγινε καὶ μὲ τὸν Ἀδάμον τοῦτον.

Σ. Ε. Ἄλλοι λοιπὸν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τιμωροῦνται ἐδῶ, ἄλλοι δὲν παθαίνουν ἐδῶ κανένα κακόν, ἀλλὰ ὅλην τὴν τιμωρίαν τὴν ὑφίστανται ἐκεῖ, ἄλλοι πάλιν καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τιμωροῦνται. Ποίους λοιπὸν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς τρεῖς καλοτυχεύετε; Ἐγὼ πολλὰ καλὰ εἶπα πρώτους αὐτοὺς ποὺ τιμωροῦνται ἐδῶ καὶ ἀφίνομεν ἔτσι τὰ ἀμαρτήματα. Μετὰ ὅμως ἀπ' αὐτοὺς

ποίους θεωρεῖτε ὡς δευτέρους; Σεις ἴσως αὐτοὺς ποὺ δὲν ὑποφέρουσι τίποτε ἐδῶ, **748** Ἀλλὰ ὑφίστανται ἐκεῖ ὀλόκληρον τὴν τιμωρίαν ἐγὼ ὅμως δὲν θέτω δευτέρους αὐτοὺς, ἀλλὰ ἐκείνους ποὺ τιμωροῦνται καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Διότι αὐτοὺς ποὺ ἐτιμωρήθη ἐδῶ θὰ αἰσθανῆθαι ἑλαφροτέρων τὴν ἐκεῖ τιμωρίαν. Αὐτοὺς ὅμως ποὺ ὑποκροῦσθαι νὰ ὑποστῆ ἐκεῖ τὴν τιμωρίαν, θὰ ὑποφέρει ἀμελλικτὸν τὴν πονίαν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ αὐτὸς ὁ πλοῦσιος, ἐπειδὴ δὲν ἐξήφαλσε κανένα ἀπὸ τὰ ἀμαρτηματὰ του, ἐταπαιρεῖτο τόσο σκληρὰ, ὥστε δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἔχη ὅτε μίαν μωρὴν σταγόνα ὕδατος. Καὶ ὅσοι ἐκείνους ποὺ ἀμαρτάνουσι χωρὶς νὰ ὑποφέρουσι κανένα κακόν λυποῦμαι περισσότερο αὐτοὺς, ποὺ ἐκτός τοῦ ὅτι δὲν τιμωροῦνται ἐδῶ, ζῶσι καὶ μὲ πολυτέλειαν καὶ ἡσυχίαν. Ὅπως δηλαδὴ τὸ νὰ μὴ τιμωρηθῆ κανεὶς ἐδῶ διὰ τὰ ἀμαρτηματὰ του προκαλεῖ ἐκεῖ σκληροτέρων τιμωρίαν, ἔτσι καὶ τὸ νὰ καλεῖται οἱ ἀμαρτωλοὶ μεγάλην **B** ἄνεσιν καὶ πολυτέλειαν καὶ πλοῦτον, εἶναι δι' αὐτοὺς ὀφρῶν καὶ αἰτία μεγαλυτέρας καταδίκης καὶ τιμωρίας ἐκεῖ. Διότι ὅταν ἀμαρτάνωμεν καὶ παρὰ ταῦτα δεκόμεθα θάνατον τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ εἶναι ποῦ ἠμπορεῖ νὰ μὴς πῆναι εὐκολώτερα εἰς μεγαλυτέραν φωτιάν.

Ἐάν λοιπὸν κάποιος τυγχάνῃ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν τὴν ἀξιοποιῆ ὅπως πρέπει θὰ τιμωρηθῆ σκληρότερα. Ὅταν ὅμως ἐκτός τῆς μακροθυμίας ἔχη καὶ μεγάλαν πρῶς, καὶ παρὰ ταῦτα ἐξακαλοῦσθαι νὰ ζῆ εἰς τὴν πονηρίαν, πῶς θὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ ἐκείνην τὴν τιμωρίαν; Ὅτι δὲ αὐτοὶ ποὺ τυγχάνουσι ἐδῶ μακροθυμίας συγκεντρῶσιν διὰ τοὺς ἐσπόμενους τῶν ἐκεῖ ὀλόκληρον τὸ κακόν ἐν δὲν μετανοήσουσι, ἔκαυσε τί λέγει ὁ Παῦλος ἐλογίζῃ δὲ τοῦτο, ἢ ἀνθρώπου, ὁ κρίνων τοὺς τὰ **C** ταῦτα πράσσοντας καὶ ποιών αὐτὰ, ὅτι σὺ ἐκφερέθαι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ. Ἡ τοῦ πλοῦτου τῆς κεραιότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοκῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῖν ὅτι τὸ κριμένον τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιαν σε ἔγει; Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόησιν καρδίαν ἠκουσῆσαι σεαυτῷ ὄργην ἐν ἡμέρᾳ ὄργης καὶ ὀσκαλοῦσθαι καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. 2, 3-5).

Ὅταν λοιπὸν βλέπωμεν μερικούς ποὺ πλουτίζουσι, διασκεδάζουσι, μυρίζουσι ἄρωματα, μεθοῦν ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀσποῖν μεγάλην ἔξωσιν καὶ ἔχουσι μεγάλην δόξαν καὶ πολλὴν ἐπίδειξιν καὶ ὑπερηφάνειαν, ποὺ ἀμαρτάνουσι χωρὶς νὰ ὑφίστανται κακόν, νὰ τοὺς κλαίωμεν καὶ νὰ τοὺς θρηνοῦμεν, διότι ἂν καὶ ἀμαρτάνουσι δὲν **D** τιμωροῦνται. Διότι ὅπως ὅταν ἀλέτης κάποιον ποὺ ὑποφέρει ἀπὸ ὑδροπικασίαν ἢ τὴν σιλιβνῆν ἢ ποῦ ἔχει κάποιον σπῆν, ἢ κλιμάκος πληγῶν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ὅμως παρ' ὅλα αὐτὰ τὸν βλέπει νὰ

μεθ', να διασκεδάσῃ καὶ νὰ ἐπιδεινώνῃ τὴν ἀσθενείαν του, οὐ μόνον δὲν τὸν θαυμάζει οὐδὲ τὸν καλοτιχίει διὰ τὴν διασκέδασιν, ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸν λυποῖται, ἔτσι νὰ ἀπέπεισαι καὶ δὴ τὴν ψυχὴν. Ὅταν ἴδῃς ἄνθρωπον ποῦ ζῆ εἰς τὴν πορνείαν καὶ ἀπολαμβάνει μεγάλην καλοπέρασιν κυριᾶς νὰ ὑφίσταται κανένα κακὸν νὰ τὸν κλάσῃ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν περισσότερο, καθ' ἕνα ἐνψὺ καίεται ἀπὸ ἰσθένειαν καὶ θαυμαστῶν σφην, ἐπιδεινώνει τὴν ἀρρώστιαν καὶ τὴν χειροτερεῖ μετὰ τὴν διασκέδασιν καὶ τὴν ἀμέλειαν. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ τιμωρία τὸ κακόν, ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία. Διότι ἡ μὲν ἁμαρτία μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεόν, ἡ δὲ τιμωρία μᾶς ἐπαναφέρει πρὸς τὸν Θεόν καὶ καταπαθεῖ τὴν ὀργὴν. Ἄπὸ ποῦ φαίνεται αὐτὸ. Εἴ ἄκουσε τὸν προφήτην ποῦ λέγει: «Παρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, ἱερεῖς, λαλήσατε ἐπὶ τὴν καρδίαν Ἰερουσαλὴμ, ὅτι ἐδέξατο ἐκ χειρὸς Κυρίου διὰ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς» (Ἠσ. 40, 1-2). Καὶ πάλιν «Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην ὁς ἡμῖν πάντα γὰρ ἀπέδωκε ἡμῖν» (Ἠσ. 26, 12).

744 Α Καὶ διὰ νὰ πληροφορηθῆτε ὅτι ἄλλοι μὲν τιμωροῦνται ἐδῶ, ἄλλοι δὲ ἐκεῖ, ἀκούσατε τί λέγει ὁ Παῦλος ὅταν κατηγορεῖ αὐτοὺς ποῦ κοινωνοῦν ἀναξίως τὰ μυστήρια. Ὅταν εἴπῃ δηλαδὴ ὅτι «ὁ ὄσθιον καὶ πῖνον τὸ σῶμα καὶ σῆμα ἀναξίως τοῦ Κυρίου ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 11, 27), ὁμοίως προσέθεσε: ἐὰν τοῦτο ἐν ἡμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοπιῶντα ἰκανοί. Εἰ γὰρ αὐτοὺς ἐκρίνομεν, ὅςκ' ἂν ἐκρινόμεθα: νῦν δὲ κρινόμενοι ὑπὸ τοῦ Κυρίου, παιδεύομεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακρηθῶμεν» (Α' Κορ. 11, 30-32). Βλέπειας πῶς ἡ ἐδῶ τιμωρία μᾶς γλυτώνει ἀπὸ τῆς ἐκεῖ: Β Δι' ἐκείνων πάλιν ποῦ εἶπε πορνείας λέγει: «Παράδοτε τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ» εἰς ἐλεῶσθον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα οὐδὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 5, 5). Καὶ ἀπὸ τὸν Διάκονον εἶναι τοῦτο φανερόν, ὅτι ἂν ἐπροξέ κάποιον κακόν, τὸ ἐξέπλυνε ἐδῶ, καὶ ἔτσι ἔργως δι' ἐκεῖ καθαρός. Καὶ ἀπὸ τὴν περὶ τὴν παραλυτικὸν πάλιν φαίνεται τὸ ἴδιον, ὁ σπῆκος ἐπὶ κρένται ὁκτὸς ἔτη ἦταν ἀσθενής καὶ μετὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρρώστιας ἐξέπλυνε καὶ τὰ ἁμαρτήματα. Διὰ τὸ οὗτι δὲ ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτημάτων του ἦταν παράλυτος ἴκωσε τί λέγει ὁ Χριστὸς: «16ε, ὕγιης γέγονας μὲν ἐπὶ ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ χεῖρόν τι σοὶ γένηται» (Ἰω. 5, 14). Γ Ἄπὸ ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ἔγινε φανερόν ὅτι μερικοὶ τιμωροῦνται ἐδῶ καὶ ἄπαλ-

11. Ἐὰν ἀποκρίθῃ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸς τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς θὰ πικισθῆναι τὴν τιμωρίαν του καὶ θὰ μετανιώσῃ.

λάσσονται ἔτσι ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα.

8. Ὅτι δὲ μερικοὶ τιμωροῦνται καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἂν δὲν λάβουν τὴν ἀνάλογον πρὸς τὰ ἁμαρτήματά των τιμωρίαν ἐδῶ, ἄκουσε τί λέγει ὁ Χριστὸς περὶ τῶν Σοδομιτῶν. Ὅταν δηλαδὴ εἴπῃ ὅτι «ὅς ἂν μὴ θέλῃται ὑμεῖς, ἀποτινάξατε τὸν κοινοῖόν των ποδῶν ὑμῶν» (Λουκ. 9, 5), προσέθεσε καὶ αὐτὰ τὰ λόγια: «ἀνεκτίτερον ἔσται γὰρ Σοδόμων καὶ Γομόρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῆ πόλει ἐκείνης» (Λουκ. 9, 10-12). Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ δηλαδὴ «ἀνεκτίτερον» ἐννοοῦσε τοῦτο, ὅτι καὶ ἐκεῖνοι θεοδικῶς θὰ τιμωρηθῶν, ἀλλ' ὅμως ἐλαφρότερον, ἐπειδὴ ὑπέστησαν καὶ ἐδῶ ποινήν. Ὅτι ὅμως ὑπάρκουν μερικοὶ ποῦ δὲν ὑφίστανται ἐδῶ κανένα κακόν, ἀλλὰ ὑποφέρουν ἐκεῖ ὀλέθριον τὴν τιμωρίαν, τὸ ἐφανέρωσεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς ὁ πλοῦσιος, D ποῦ ὑπέφερεν ἐκεῖ συγκεντρωμένην τὴν τιμωρίαν, χωρίς νὰ ἔχη κομιάν κατηγόριαν, ἐπειδὴ τοῦ εἴεν ἐπιφυλακτικῶς δι' ἐκεῖ ὀλέθριον ἡ τιμωρία. Ὅπως λοιπὸν μετὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς αὐτοὺς ποῦ δὲν ὑποφέρουν ἐδῶ κανένα κακόν, ὑφίστανται ἐκεῖ μεγαλύτεραν τιμωρίαν, ἔτσι καὶ μετὰ τοὺς δικαίους, αὐτοὺς ποῦ ὑποφέρουν ἐδῶ πολλὰ θάνατα, θὰ ἔκουν ἐκεῖ μεγάλην τιμὴν. Καὶ ὅπως συμβαίνει ἂν εἶναι δύο ἁμαρτωλοὶ, καὶ ὁ μὲν ἕνος τιμωρηθῆ ἐδῶ, ὁ δὲ ἄλλος δὲν τιμωρηθῆ, θὰ εἶναι εὐτυχέστερος αὐτὸς ποῦ ἐτιμωρήθη παρὰ ἑκαίνας ποῦ δὲν ἐτιμωρήθη, ἔτσι καὶ ἂν εἶναι δύο δικαίους ἐδῶ καὶ ὁ μὲν ἕνος ὑποφέρει ἐδῶ περισσότερας ὀλιμπίας, ὁ δὲ ἄλλος E ὀλιγωτέρας, θὰ εἶναι εὐτυχέστερος αὐτὸς ποῦ ὑπέφερε περισσότερας, ἐπειδὴ ἀποδώσει ἐκείσῃ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ματθ. 10, 27).

Ἄλλῃ θὰ εἴπῃ κάποιος δὲν ὑπάρκει κανεὶς ποῦ νὰ ἀπολαβῆναι ἄνεσιν καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Δάσκαλον εἶναι αὐτὸ, ἀνθρώπος, καὶ ἔνα ἀπὸ τὰ ὄντα. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν αὐτὸς ποῦ ζῆ ἐδῶ μετὰ ὀκνηρίαν καὶ ἡσυχίαν, καὶ διασκεδάζει συνεχῶς μετὰ ὅλα καὶ ποῦ ζῆ μάταιον καὶ ἄσκοπον βίον νὰ ἀπολαύσῃ ἐκεῖ τιμὴν. Διότι καὶ ἂν ἀκάμῃ δὲν ἐνακλεῖται ἀπὸ πτωχείαν, ὅπως τὸν ἐνοκλεῖ καὶ τὸν κυριεῖται ἡ ἐπιθυμία, καὶ δὲν εἶναι μικρὴ ἡ στενοχωρία δι' αὐτὸ. Καὶ ἂν δὲν τὸν ἀπειλῇ ἀρρώστια, τὸν κατακταίει ὁ θυμὸς, καὶ δὲν εἶναι μικρὸς ὁ κόπος διὰ τὸ νὰ 745 Α διαμάχῃ τὴν ὀργὴν. Καὶ ἂν δὲν ἔλθουν αἱ δοκιμασίαι, ὅμως οἱ πονηροὶ λογισμαὶ συνεχῶς ἐπαναστατοῦν. Καὶ δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ συγκρατηθῇ ἡ ἀνήθικος ἐπιθυμία, νὰ σταματήσῃ ἡ ματαιοδοξία, νὰ περιορισθῇ ἡ ἀπειθεία, νὰ ἀποφευχθῇ ἡ ἄσωτια, νὰ ζῆ κανεὶς μετὰ σκληραγωγίας.

12. Τὸ πρόβλημα τῆς θεοδικίας, δηλαδὴ τοῦ ὅτι ἐὰν πάσχουν οἱ ἐκείσε, ἐνθ' ἄλλοι μὴ πασχόντες οἱ ἐδῶ, λέγεται θαυμασίαν ἀπάντησιν.

γίαν. Αὐτὸς λοιπὸν ποῦ δὲν πρότερος αὐτὴ καὶ τὸ ὄμοιον δὲν εἶναι εὐκόλῳ νὰ σωθῆ ποτὶ. Καὶ οἱ αἰ διασεβάζοντες δὲν αἰσθάνονται, ἄκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος διὰ μίαν κήραν γυναῖκα: «Ἡ δὲ σπαταλίαια, ἕως τέθνηκεν» (Α' Τιμ. 5, 6). Ἐάν τοῦτο ἐλάσθῃ διὰ γυναῖκα, πολλὴ περισσότερον ἰσχύει διὰ τὸν ἄνδρα. Τὸ οὐκ εἶναι δυνατὸν νὰ κερδίῃ κανεὶς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ζῆ ἕνεκα τῆς κήρας, τὸ φανερώσει καὶ ὁ Χριστὸς ὅταν εἴπῃ Β «Ἰτενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν» (Ματθ. 7, 14).

Πῶς λοιπὸν λέγει: «Ὁ ζυγὸς μου κρηστός ἐστι, καὶ τὸ φορτίον μου εὐλαφρὸν» (Ματθ. 11, 30); Ἐάν δηλαδὴ ἡ ὁδὸς εἶναι στενὴ καὶ γεράτη θλίψεις, πῶς πάλιν τὴν λέγει εὐλαφρὴν καὶ εὐκόλῳ; Τὸ ἓνα τὸ λέγει διὰ τὸ εἶδος τῶν δοξαμασιῶν, τὸ ἄλλο διὰ τὴν θέλησιν τῶν δοξαζομένων. Δίωτα καὶ αὐτὸ ποῦ ἐκ φύσεως εἶναι ἄσφακτον, ἢ πορεὶ νὰ γίνῃ εὐλαφρὸν ὅταν τὸ δεκόμεθα μὲ προθυμίαν ὅπως δεδαίκατο καὶ οἱ ἀπόστολοι ὅταν ἐμαρτυρήσαν ἀνεκάρησαν καροῦμενοι, ἐπειδὴ ἠκωότησαν νὰ πτωρῆσθον κατὰ προσδλητικὸν τρόπον διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Ἄν καὶ τὸ εἶδος τῶν θεοάνων συνήθως C προκαλεῖ θλίψιν καὶ πόνον, ὅμως ἡ διάθεσις τῶν μαρτυροῦντων ἐνίσχυσε ἀκόμη καὶ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει «Πάντες δὲ αἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διακωθήσονται» (Β' Τιμ. 3, 12). Ὡστε καὶ ἂν δὲν ᾗς καταδικασθῆ ἄνθρωπος, ὅμως ὁ διάβολος μᾶς πολεμεῖ· καὶ ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ μεγάλης πίστεως καὶ ἀντοχῆς, διὰ νὰ ἐπιρνησώμεν εἰς τὸς προσευχὰς καὶ νὰ ἀγρυπνώμεν, διὰ νὰ μὴ ἐπιθυροῦμεν τὰ ξένα, διὰ νὰ διανέμωμεν τὰ ὑπάρχοντά μας εἰς ὅσους ἔχουν ἀνάγκην, διὰ νὰ καταργήσωμεν κάθε πολυτέλειαν καὶ νὰ κλαίωμεν καὶ νὰ στενάζωμεν διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν ἐνδρυμάτων καὶ τῆς τροφῆς, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν πλεονεξίαν, τὴν μέθην, τὴν κακολογίαν, διὰ νὰ συγκρατοῦμεν τὴν γλώσσαν, D διὰ νὰ μὴ φηνασκοῦμεν («Ἰδοὺ γὰρ μακρία καὶ θυμὸς καὶ ὄργη καὶ κραυγὴ καὶ θλασφωμία ἀρθήτω ἅψ' ἡμῶν» [Ἐφεσ. 4, 31]). Διὰ νὰ μὴ αἰσχρολογώμεν, διὰ νὰ μὴ λέγωμεν ἄπειστητας. Καὶ δὲν χρειάζεται ὀλίγος κόπος διὰ νὰ τὴν ῥησώμεν αὐτὰ μὲ ἀκριβεῖαν.

Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς πόσον δύσκολον εἶναι νὰ ζῆ κανεὶς μὲ πίστην, καὶ οἱ δὲν εἶναι εὐκόλῳ τὸ κερῆρια, ἄκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος: «Ἵπποκρίτως μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ» (Α' Κορ. 9, 27). Ὅταν δηλαδὴ εἴπῃ τοῦτο ἐννοοῦσε τὴν ὄψιν καὶ τὸν πάλιν κόπον ποῦ πρέπει νὰ ὑπομένουσιν αὐτὰ ποῦ θέλουσιν E νὰ καταστήσουν τὸ σῶμα ὑπάκουον εἰς ἐλά.

Καὶ ὁ Χριστὸς πάλιν ἐλέγεν εἰς τοὺς μαθητάς: «Ἐν τῷ κόπῳ θλίψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσείτε, ἅγι γενήσεται τὸν κόπον» (Ἰακ. 1, 3). Αὐτὴ ἡ θλίψις, λέγει, προξενεῖ ἀνάπαυσιν. Αὐτὴ ἡ ζῆσι εἶναι σπῆδος εἰς τὸν σπῆδον δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας δὲν ἢ πορεὶ νὰ κἀταί μὲ ἰουκίαν αὐτὸς ποῦ πρόκειται νὰ στεφανωθῆ. Ὡστε ὅποιος θέλει νὰ στεφανωθῆ, νὰ ἐπιλάβῃ τὸν σκληρὸν καὶ ἐπίπονον ὄτιον, ὥστε ἀφοῦ κατασῆ ἐξά ἄλλων χρόνον, νὰ ἀπαλαύσῃ ἐκεῖ διαραφὴ τμήν.

7. 748 A Πόσα μακρία τυχαῖονον κάθε ἡμέραν; Καὶ πόσο μεγάλη ψυχὴ χρειάζεται διὰ νὰ μὴ ἀπελπισθῆ κανεὶς, νὰ μὴ γογγύσῃ, ἀλλὰ νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ δοξάσῃ καὶ νὰ προσκυνήσῃ αὐτὸν ποῦ ἐπιτρέπει νὰ εἴθουν αὐτὰ οἱ δοκμασῆται; Πόσα κακὰ ποῦ δὲν τὰ περιμένομεν, πόσα στενοκαρδία; Καὶ πρέπει νὰ ἀποκροῦμεν τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπωμεν εἰς τὴν γλώσσαν νὰ λέγῃ κάτι ποῦ δὲν πρέπει. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ μακάριος Ἰωὴ ἂν καὶ ἔποθε χιλιάδες κακὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ εὐχαριστῆ τὸν Θεόν.

Εἶναι ὅμως μερικοὶ οἱ ἄποιοι, ἂν πταίσουν εἰς κάτι ἢ τοὺς ὕβριση κανεὶς, ἢ ἀρρωστήσουν εἴτε μὲ κεφαλαγίαν ἢ μὲ ὀποιοδήποτε ἑλλην ὁσθένειαν, ἄμεσος θλασφωμῶν. B Καὶ εἶσι καὶ τὸν πόνον ὑφιστάονται ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν καὶ τὸ κέρδος χάνουν. Τί κερδίζεις, ἄνθρωπε, μὲ τὸ νὰ θλασφωμῆς τὸν εὐεργέτην καὶ σωτήρα καὶ προστάτην καὶ κερδεμόνα; Ἡ δὲν καταλαβαίνεις ὅτι τρέχεις εἶσι πρὸς τὸν κρηρῶν καὶ ρίπτεις τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὸ βάραθρον τῆς μεγαλύτερας καταστροφῆς; Μήπως δηλαδὴ, εἰς θλασφωμῆς εὐλαφρῶνεις τὸν πόνον; Καὶ τὸ πῶθος χειροτερεῖς καὶ τὸν πόνον κάνεις θαρπίτερον. Διὸ διὰ τοῦτο ὁ διάβολος προκαλεῖ κτλ. βασάνα, διὰ νὰ σὲ ρίξῃ εἰς αὐτὸ τὸ βάραθρον. Κι' ἂν σὲ ἴδῃ καὶ θλασφωμῆς, εὐκόλα σοῦ ἐπαυξάνει τὸν πόνον καὶ τὸν κάνει μεγαλύτερον, διὰ νὰ ἀπελπισθῆς πάλιν ἀπὸ τὰ κεντρύματα. Ἄν ὅμως σὲ ἴδῃ ὅτι ὑποφέρει μὲ γενναῖότητα C καὶ ὅσο χειροτερεῖ τὸ πῶθος σὺ εὐχαριστεῖς τὸν Θεόν, ἄμεσος ἀπομακρύνεται, διὸ ἀκόπως καὶ ματῆως σὲ πολιορκεῖ. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ὁ σκύλος ποῦ στέκει δίπλα ἀπὸ τὴν τροπέκῃ, ἂν μὲν ἴδῃ τὸν ἄνθρωπον ποῦ τρέχει νὰ τοῦ ρίπῃ σκευῆς καὶ ἀπὸ τὴν τροπέκῃ, παραμένει διαρκῶς, ἂν ὅμως μίαν ἢ δύο φορὰς εἴδῃ πληροῦν καὶ δὲν παίρνει τίποτε διὰ νὰ φύγῃ ἀπομακρύνεται πλέον ἀφοῦ ἔρχεται ἀκόπως καὶ ματῆως. Ἔτσι καὶ ὁ διάβολος ἐκεῖ ἀνοικτὸ τὸ σῶμα τοῦ πρὸς ἡμᾶς συνεχῶς, καὶ ἂν μὲν, ὅπως εἰς τὸν σκύλον, τοῦ πετῆξῃς κάποιον θλασφωμῶν λόγον, τὸν παίρνει καὶ πάλιν ἐπιτίθεται, ἂν ὅμως ἐξακολουθῆς νὰ εὐχαριστῆς τὸν Θεόν, τὸν πνίγεις μὲ τὴν πείναν καὶ τὸν διασυνεῖς γρήγορα, καὶ τὸν

ἐξοφανίζεις. Ἄλλα θὰ μοῦ εἴπης ὅτι δὲν ἠμπορεῖς νὰ σωθῆς ἢ ὅταν κεντρίξῃς ἀπὸ τὸν πόνον. Οὕτε καὶ ἐγὼ ὄμωσὸς ἐμποδίζω νὰ ἀμῆλῃς, ἀλλ' ἀντὶ τῆς βλασφημίας νὰ λέγῃς εὐχαριστίαν, ἀντὶ τῆς ἀτελείας νὰ δοξολογῆς. Εὐχαριστῆσαι τὸν Κύριον προσευκόμενός σου τὰ φρονεῖς δυνατὰ δοξολογῶν τὸν Θεόν. Ἔτσι καὶ ἡ ἀσθένεια ἀνακουφίζεται, ἐπειδὴ ἀπομακρύνεται ὁ διάβολος μετὰ τὴν εὐχαριστίαν, καὶ ἐπειδὴ ἐρχεται ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἄν ὄμωσὸς βλασφημῆς, θὰ ἀποκρούσῃς καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν διάβολον θὰ κἀνῃς σκληρότερον ἐναντίον σου, καὶ τὸν ἑαυτὸν σου θὰ πληγώσῃς βαρύτερα Ἐ μετὰ τοὺς πόνους. Ἄν πάλιν εὐχαριστήσῃς, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ πονηροῦ δαίμονος θὰ ἀποκρούσῃς καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ προστάτου Θεοῦ θὰ κερδίσῃς διὰ τὸν ἑαυτὸν σου.

Ὅμωσὸς ἀπὸ συνήθειαν ὄμωσὸς πολλὰς φορές ἡ γλῶσσα νὰ προφέρῃ τὸν πονηρὸν ἐκεῖνον λόγον. Ναί, ἀλλὰ ὅταν ὀρμήσῃ, πρὶν νὰ εἴπῃ τὸν λόγον, νὰ τὴν διακρίσῃ σκληρὰ μετὰ τὰ δόντια ἀπ' ὅλα τὰ σημεῖα. Εἶναι καλύτερα νὰ τρέξῃ τώρα σίμα, παρὰ νὰ ἐπιθῆμι τότε μίαν σταγόνα βλασφημίας καὶ νὰ μὴ ἠμπορῇ νὰ τὴν εὐρῇ. Εἶναι καλύτερον νὰ ὑπομῆνῃ ἓνα πρόσκαιρον πόνον, 747 Ἀ παρὰ νὰ ὑποφέρῃ τότε τιμωρίαν αἰωνίας καταδίκης, ὅπως ἀκριβὲς καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ πλουτοῦ τότε ποὺ ἀφῆλκεν δὲν εἴρε καμμίαν παρηγορίαν. Ὁ Θεὸς ἔδωκε ἐντολὴν νὰ ἀγαπᾷς τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ οὐ ἀποστρέφῃς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ποὺ σὲ ἀγαπᾷ. Ἐπιρότατε νὰ εὐχαριστῆς αὐτοὺς ποὺ σὲ ὄφρῃσκον, νὰ εὐλογῆς αὐτοὺς ποὺ σὲ καταγοροῦν καὶ σὲ καταλογίζουσιν τὸν εὐεργέτην καὶ προστάτην σου, ποὺ δὲν σὲ ἀδικεῖ; Μήπως δὲν ἠμποροῦσε νὰ σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν δοκιμασίαν; Τὴν ἐπέτρεπεν ὄμωσὸς διὰ νὰ γίνῃς καλύτερος. Ἄλλὰ ἰδοὺ, λέγει, πῆγναι κάτω καὶ κἀνομαί. Ὅσι διὰ τὸ εἶδος τῆς δοκιμασίας, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδιάν σου ἀνηριαν. Ἐπὶ μου λοιπὸν τί εἶναι εὐκολότερον ἢ βλασφημία ἢ ἡ εὐχαριστία; Μήπως ἢ μὲν βλασφημία δὲν καθιστᾷ αὐτοὺς ποὺ σὲ ἀκούουσιν ἐχθρούς καὶ ἀντιπάλους, καὶ σὲ ρίπτει εἰς στενοχωρίαν καὶ μεγαλύνει τὸν πόνον, ἢ ἢ δὲ εὐχαριστία σου φέρνει κιλίους στεφάνους πίστεως καὶ κιλίους ἐπαίνους ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ μεγάλας ἀμοιβὰς ἀπὸ τὸν Θεόν; Διατί λοιπὸν ἀφήνεις τὸ ὀφελίμον καὶ εὐκαλὸν καὶ εὐχάριστον καὶ ἀντὶ αὐτοῦ ἐπιδοκίμας τὸ θλαδερὸν καὶ λυπηρὸν καὶ καταστροφικόν; Ἐξ ἄλλου ἐάν ἡ θλιψὴ τῆς δοκιμασίας καὶ τῆς πτωχείας ἐγίνετο αἰτία διὰ τὰς βλασφημίας, ἔπρεπε ὅσοι ὀπτωκαὶ νὰ βλασφημοῦν. Τώρα ὄμωσὸς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πτωχότερους εὐχαριστοῦν διαρκῶς ἐνῆι ἄλλοι ποὺ ἀπολαμβάνουν πλοῦτον καὶ πολυτέλειαν C δὲν παραλείπουν νὰ βλα-

σφημοῦν. Ὅστε οὐα ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἡ ἰδιότης μας θέλωσιν προκαλεῖ καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐδιδάξαμεν καὶ αὐτὴν τὴν παραβολὴν διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι τὸν μὲν ἀδιάφορον οὕτε ὁ πλοῦτος ὠφέλει, τὸν δὲ προσεκτικὸν οὕτε ἡ πτωχεία ἠμπορεῖ νὰ βλάψῃ. Καὶ τί λέγω ἡ πτωχεία; Ἀκόμη καὶ ἐν ὅλα τὰ κακά τῶν ἀνθρώπων συγκεντρωθῶν δὲν θὰ κυριεύουσιν τὴν ψυχὴν τοῦ ποτοῦ, οὕτε θὰ τὴν πείσουν νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἀρετὴν (καὶ δὲ ὅλα αὐτὰ ἀπόδειξις ὁ Δάδαρος). Ὅπως θεοσιῶς τὸν ἐκρηστον καὶ ἢ παραλιμένον οὕτε ὁ πλοῦτος, οὕτε ἡ ὑγεία, οὕτε ἡ ἀδίκωσι καλοτέρως δὲ ἠμποροῦσιν ποτὲ νὰ τὸν ὠφελήσουν.

8. Μὴ λέγομεν λοιπὸν ὅτι ἡ πτωχεία καὶ ἡ ἀσθένεια καὶ αἱ ἐπιβόσεις τῶν κινδύνων μὲς ἀναγκάζουν νὰ βλασφημῶμεν. Ὅχι ἡ πτωχεία, ἀλλ' ἡ ἀνομοία, ὅχι ἡ ἀρρώστεια ἀλλὰ ἡ περιφρόνησις, ὅχι αἱ ἐπιβόσεις τῶν κινδύνων, ἀλλὰ ἡ ἑλλειψις εὐλοβείας ὀδηγεῖ καὶ εἰς τὴν βλασφημίαν καὶ εἰς κάθε ἄλλην ἀμαρτίαν ὅπως ὀδηγοῦσιν.

Ἄλλο διὰ ποῖον λόγον, θὰ ἔλεγε κανεὶς, ἄλλοι μὲν τιμωροῦνται ἐδοῦ, ἄλλοι δὲ ἐκεῖ, καὶ ὅτι ὅσοι ἐδοῦ, διὰ ποῖον λόγον; Διότι ἐάν συνέβαινε τοῦτο θὰ ἐκινδυνεύει Ἐ ὅσοι, διότι ὅσοι ὑποκείμεθα εἰς τιμωρίαν. Ἐάν πάλιν οὐδεὶς ἐπιμωρεῖτο ἐδοῦ, οἱ περισσότεροι θὰ γίνοντο ἀνηριτότεροι, καὶ πολλοὶ θὰ ἔλεγαν ὅτι δὲν ὑπάρχει πρόνοια. Τώρα λοιπὸν ποὺ βλέπουν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πονηροὺς τιμωροῦνται πάλιν βλασφημοῦν ἔτσι. Ἐάν ὄμωσὸς καὶ τοῦτο συνέβαινε, τί δὲν θὰ ἔλεγαν; εἰς ποῖαν ἀμαρτίαν δὲν θὰ ἐβάναν; Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἄλλοι μὲν τιμωρεῖ ἐδοῦ, ἄλλοι δὲ ἐκεῖ. Τιμωρεῖ λοιπὸν μερικὸς καὶ μετρίαιε τὴν κακίαν τῶν καὶ κἀνει ἐλαφροτέραν τὴν ἐκεῖ τιμωρίαν τῶν, ἢ καὶ τοὺς ἀπαλλάσσει τελείως ἀπ' αὐτὴν, καὶ σωφρονίζει αὐτοὺς ποὺ ζοῦν μετὰ πονηρίαν διὰ τῆς τιμωρίας ἐκεῖνων. Ἄλλοις πάλιν δὲν τοὺς τιμωρεῖ, 748 Ἀ διὰ νὰ προσέξουν τὸν ἑαυτῶν τοὺς καὶ νὰ μετανοήσουν ἀφοῦ σεβασθῶν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ νὰ ἀπαλλαγῶν ἔτσι καὶ ἀπὸ τὴν ἐδοῦ καὶ ἀπὸ τὴν ἐκεῖ καταδίωξιν καὶ τιμωρίαν. Ἐάν ὄμωσὸς ἐξακολουθήσουν νὰ μὴ ὠφελῶνται καθόλου ἀπὸ τὴν ἀνεξικακίαν τοῦ Θεοῦ, νὰ ὑποστοῦν σκληρότερον τὴν τιμωρίαν διὰ τὴν ὑπερμετρον περιφρόνησιν. Ἐάν ὄμωσὸς θὰ ἔλεγε κανεὶς ἀπὸ ὅσους γνωρίζουν καλὰ τὰ ζητήματα, ὅτι αὐτοὶ ποὺ τιμωροῦνται ἐμποδίζονται (διότι θὰ ἠμποροῦσαν νὰ μετανοήσουν) αὐτοὶ θὰ τοὺς ἐλέγημεν, ὅτι ἐάν προέβλεπεν ὁ Θεὸς πῶς θὰ μετανοήσουν, δὲν θὰ τοὺς ἐπιμωροῦσε. Διότι ἐάν ἀφήνει αὐτοὺς ποὺ γνωρίζει πῶς παραμένουν ἀδιόρθωτοι, πολὺ περισσότερο θὰ ἀφῆμεν ἴσους θὰ

ἐγνώριζεν ὅτι θά κερδίσουν ἀπὸ τὴν μακροθυμίαν του εἰς τὴν παρουσίαν ζωῆν, ὥστε νὰ ἐπωφεληθῶν ἀπὸ τὴν προθεσίαν πρὸς μετάνοιαν. Τώρα ὅμως τοὺς προλαβέντες ἔπει Β καὶ δι' ἐκείνους μὲν καθιστῶ ἐλαφρότερον τὴν καταδίκην, αὐτοὺς δὲ τοὺς φρονιματικῆς περισσότερο μὲ τὰς τιμαρίας ἐκείνων. Καὶ διατὶ δὲν κάνει τὸ ἴδιον δι' ἄλλους τοὺς πονηροὺς; Διὰ νὰ γίνωνται φρονιμώτεροι, ὅταν μόνον μὲ τὸν φόβον καὶ ἀλέπουν τὰς τιμαρίας τῶν ἄλλων καὶ νὰ ἀπακρακνυθῶν ἀπὸ τὴν πονηρίαν καθὼς θὰ ἐπαινέσουν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ καὶ σεβασθῶν τὴν καλοσύνην του.

Δὲν κάνουν ὅμως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, θὰ εἴπῃ. Ἄλλὰ δὲν εἶναι πλῆθον αἴσιος ὁ Θεός, ἀλλ' ἡ ὀδίαφορία ἐκείνων, ποὺ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπωφεληθῶν τὰς φάρμακα διὰ τὴν σωτηρίαν των. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὸ κάνει αὐτὰ, πρόσχε. Κάποτε ὁ Πιλάτος ἀνέμειρε C τὸ αἶμα τῶν Γαλιλαίων μὲ τὸ αἶμα τῶν θουσιῶν, καὶ μερικὸι ἦλθαν καὶ τὸ εἶπον αὐτὸ εἰς τὸν Χριστόν· καὶ τοὺς λέγει· «Τί δοκεῖτε ὅτι ἐκείνοι οἱ Γαλιλαῖοι ἁμαρτωλοὶ μόνον ἦσαν; Οὐκί, λέγω ὑμῖν· ἀλλὰ ἐάν μὴ μετανοήσητε, καὶ ὑμεῖς ὅμοιος ἀπολείσθητε» (Λουκ. 13, 2). Καὶ ἄλλην φοράν, δεῖκα δικτῶ ἄλλοι καταπλακίσθησαν ἀπὸ κάποιον πύργον· καὶ δι' αὐτοὺς εἶπε τὰ ἴδια. Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ δηλαδὴ «Τί δοκεῖτε ὅτι ἐκείνοι ἁμαρτωλοὶ ἦσαν μόνον; οὐκί λέγω ὑμῖν» εἰδείξεν ὅτι καὶ οὗτοι ἔσδοσαν ἦσαν ἐπιπέθονοι διὰ τὰ ἴδια. Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ δὲ, ὅτι «Ἐάν μὴ μετανοήσητε, καὶ ὑμεῖς ὁμοίως ἀπολείσθητε» εἰδείξεν ὅτι ἐπέτρεπε νὰ πάθουν ἐκείνοι διὰ τὸν λόγον τοῦτον, D διὰ νὰ φοβηθῶν δηλαδὴ οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ μετανοήσουν, ὥστε νὰ κληρονομήσουν τὴν βασιλείαν. Τὶ λοιπὸν, λέγει, διὰ νὰ γίνω ἐγὼ καλύτερος τιμωρεῖται ἐκείνος; «Οὐκί δι' αὐτὸ, ἀλλὰ τιμωρεῖται θεοδικῶς διὰ τὴν ἰδικίαν του ἁμαρτίαν, ἔπει δὲ ὡς ἐκ περισσοῦ γίνεται καὶ ἀφορμὴ σωτηρίας εἰς ἄλλους προσέξουν, διότι κῶναι καλύτερους αὐτοὺς μὲ τὸν φόβον δι' ἔσα συνέβησαν εἰς αὐτὸν.

Ἔτσι κάνουν καὶ οἱ κῆρσοι ποὺ ἔχουν δούλους. Παλλὰς φορὰς μαστιγώνουν δια δούλων καὶ γίνονται ἔπει οἱ ἄλλοι φρονιμώτεροι λόγῳ τοῦ φόβου. Ὅταν λοιπὸν εἶς μερικὸς εἴτε νὰ ναυαγῶν, εἴτε νὰ καταπλακωνῶνται ἰσθμὸ τὸ σπῆτι, εἴτε νὰ ἐξοφανθῶνται ἀπὸ παρκαίαν, E εἴτε νὰ παρσιόρῶνται ἀπὸ παταροῦς, εἴτε νὰ ἀποθνήσκουν μὲ ὁποιοδήποτε ἄλλον θύσιον τρόπον, καὶ ἔπειτα ἀλέπει ἄλλους ποὺ κάνουν τὰ ἴδια ἁμαρτήματα ἢ καὶ χειρότερα χωρὶς νὰ πάθουν κῶν τὸ θῶσον, νὰ μὴ ἀνηκουσῆς καὶ εἴπῃς, διατὶ λοιπὸν ἀφορμὴ κῶνουν τὰ ἴδια ἁμαρτήματα δὲν ἔπαθαν τὰ ἴδια; Ἄλλὰ νὰ σκεῖται τοῦτο, ὅτι τὸν μὲν ἔνα ἄφησε νὰ σκοταθῆ καὶ νὰ πνι-

γὰ καὶ ἐλάφρυνε ἔπει τὴν ἐκεῖ τιμωρίαν ἢ καὶ τὸν ἀπῆλλαξε τελείως, τὸν ἄλλον δὲ δὲν ἔφησε νὰ πάθῃ κῶν τέτοιον διὰ νὰ σωφρονισθῆ μὲ τὴν τιμωρίαν τοῦ πρώτου 749 A καὶ νὰ γίνῃ καλύτερος. Ἄν ὅμως ἐξωκολοθῆ νὰ κῶν τὰ ἴδια θὰ συσσωσεθῆ ἀπαρρηγόρητον τιμωρίαν λόγῳ τῆς ὀδίαφορίας του. Καὶ ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ὁ αἴσιος διὰ τὴν ἀφορμὴν τιμωρίας. Ἄν πάλιν εἶς δικαῖον νὰ ὑποφέρῃ ἢ νὰ ὑφίσταται ὅλα τὰ προναφερθέντα κακὰ, μὴ ἀπελοιπθῆς, διότι καὶ δι' αὐτὸν τὰ δέσσανα καθιστῶν λαμπρότερος τοὺς στεφάνους. Καὶ γενικῶς κῶν τιμωρία, ἂν μὲν συμδαίνῃ εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἐλαφρύνει τὸ φορτίον τῆς ἁμαρτίας, ἂν δὲ εἰς τοὺς δικαίους, κῶνει τὴν ψυχὴν των περισσότερο χαρούμενην, καὶ εἶναι πολὺ μεγάλον τὸ κέρδος καὶ εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς δέ, μόνον ὅμως ὅταν ὑποφέρωμεν ὅλα μὲ εὐχαρίστησιν. Πράγματι αὐτὸ εἶναι τὸ ζητούμενον.

9. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἱστορία τῆς θείας Γραφῆς B εἶναι γεμάτη ἀπὸ κλιμάκας τέτοια παραδείγματα, καὶ μὲς παρρουσιάζει καὶ δικαίους καὶ πονηροὺς νὰ ὑποφέρουν, ὥστε εἴτε δικαῖος εἶναι κανεὶς εἴτε ἁμαρτωλὸς νὰ ἄλλῃ αὐτὰ τὰ παραδείγματα καὶ νὰ ὑποφέρῃ μὲ γενναιοῦρα. Κ' ἔπει μόνον πονηροὺς ποὺ ὑποφέρουν, ἀλλὰ καὶ πονηροὺς ποὺ εὐτυχιοῦν μὲς παρρουσιάζει, διὰ νὰ μὴ ἀνηκουσῆς ἀπὸ τὰς εὐτυχίας ἐκείνων, μὲ τὸ νὰ μαθαίνῃ ἀπὸ δεσ συνέβησαν εἰς τὸν πλοῦσιον τοῦτον, ἰε εἶδους φρενὰ τοὺς περιμένει κατόπιν, ἐάν δὲν ἀλλάξουν. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν λοιπὸν νὰ ἀπολαύσῃ κανεὶς καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἄνεαν; Ὅκί.

Διὰ τοῦτο οἱ δικαῖοι ἔχουν ἐδῶ τὴν δύσκολον ζωὴν. Καὶ ὁ Ἄβραμν λοιπὸν, λέγουσιν; Καὶ ποῖος ἔπαθε ἴσα βάσανα; C Μήπως δὲν ἔκασε τὴν πατρίδα του; Μήπως δὲν ἀνεκπαρίσθη ἀπὸ ἄλλου τοὺς συγγενεῖς; Μήπως δὲν ὑπέφερε πείναν εἰς τὴν ἔξην κῶνραν; Μήπως, ὡσὸν πλάνας, δὲν ἐμετοκοῦσε συνεχῶς ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα εἰς Μεσοποταμίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Αἴγυπτον; Καὶ τί θὰ εἶλεγε κανεὶς διὰ τὰς πολέμους, διὰ τὴν γυναῖκα του, διὰ τοὺς πολέμους καὶ τὰς σφαγὰς τῶν θαρράρων, τὴν ἀικραλωσίαν τῆς συγγενικῆς του οικογενείας καὶ διὰ κλιμάκας ἄλλα ὅμοια; Καὶ ἔταν ἀπέκτισε τὸν υἱόν, δὲν ὑπέφερε τὰ φοβερώτερα ἀπὸ ὅλα, ὅταν ἔλαθεν ἐνταλὴν νὰ τὸν σφάξῃ μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια; Κ' αὐτὸς πάλιν ὁ Ἰσακ ποὺ ἐπρόκειτο νὰ σφαρισθῆ; Μήπως δὲν τὸν ἐξεδίωκαν πάντοτε οἱ γείτονες του, D καὶ δὲν τοῦ ἐπῆραν τὴν γυναῖκα του, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ πατέρας του, καὶ ἔμεινε τόσον καιρὸν ἀπεκνός; Καὶ ὁ Ἰσακ ποὺ ἀνετρέφῃ εἰς τὸ σπῆτι, μήπως δὲν ἔπαθε χειρότερα ἀπὸ τὸν παππὸν του; Καὶ διὰ νὰ μὴ μακρο-

λογοῦμεν ἀπαρθυρόντες δια αὐτά, ἔκουσε τί λέγει δι' ἑλὴν του τὴν ζωὴν. «Μικροὶ καὶ πονηροὶ αἱ ἡμέραι μου, καὶ οὐκ ἀρέσκοντα εἰς τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μου» (Γεν. 47, 9). Καὶ ὅμως ποῖος δὲν ἐληρομόνησε τὰς προηγουμένης συμφορὰς, ὅταν εἶδε τὸν υἱὸν του νὰ κάθεται εἰς βασιλικὸν θρόνον καὶ νὰ δοξάζεται τόσο πολὺ; Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖνος εἶχε τόσο πολὺ ταλαιπωρηθῆ ἀπὸ τὰ θάνατα, ἴσως καὶ Ε' ὅταν εὐτυχοῦσε, δὲν ἐληρομόνησε τὰ περασμένα.

Καὶ ὁ Δαβὶδ; Πόσος τραγῳδῖος ὑπέφερε; Μήπως καὶ αὐτὸς δὲν ἐννοεῖ τὰ ἔσχα μὲ αὐτὸν ὅταν λέγῃ «Αἱ ἡμέραι τῶν ἐπῶν ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἐδοξάμεκοντα ἔτη ἔδν δὲ ἐν δυναστείας, ὀδυρόμεκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος» (Ψαλμ. 89, 10). Καὶ ὁ Ἰερειμίας; Μήπως δὲν καταρῖται τὴν ἡμέραν ποὺ ἐγεννήθη διὰ τὰ θάνατα ποὺ ἤρξαντο τὸ ἔσχα μετὰ τὸ ἄλλο. Καὶ ὁ Μωϋσῆς; Μήπως καὶ αὐτὸς δὲν ἀποτρέπει ὅταν λέγῃ «Ἀπόκτείνον με, εἰ ὅστω μοι μέλλεις ποιεῖν» (Ἀριθμ. 11, 15). Καὶ ὁ Ἥλιος, ἡ μεγάλη ψυχὴ, 799 Α' αὐτὸς ποὺ ἐκλείσει τὸν οὐρανόν, μήπως δὲν ἐθρησῶσε συνεχῶς πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ ἀπὸ τόσα θαύματα μὲ τὸ νὰ λέγῃ, «Ἄρον τὴν ψυχὴν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἐστὶ θελήτων τῶν πατέρων μου» (Γ' Βασίλ. 19, 4); Καὶ διατὶ νὰ λέγωμεν διὰ καθένα ἀπὸ αὐτοὺς χωριστὰ, ἀφοῦ ὁ Παῦλος ἀσχολεῖται μὲ δλοὺς αὐτοὺς μαζί ὅταν λέγῃ «Περιήλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν ἀγέσις δέρμασιν, ὀστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακοκοιούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος» (Ἐβρ. 11, 37); Ἄλλ' αὐτοὺς αὐτοὺς ποὺ θέλει νὰ εἶναι εὐάρεστοι εἰς τὸν Θεὸν καὶ τιμημένους καὶ καθαροὺς δὲν πρέπει νὰ ἐπιδοῦναι τὸν θυμὸν καὶ τρυφήν καὶ γλοῦναι θίον, ἀλλὰ τὸν δύσκολον καὶ γεμῆτον κόπους καὶ πολλοὺς ἰθῶτας. Διότι λέγει «Οὐδεὶς στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμῳ ὀβλήσῃ» (Β' Τιμ. 2, 5). Καὶ Β' ἄλλου λέγει «Ἐπίς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεῖται, καὶ ἀπὸ ῥήματος, καὶ ἀπὸ ἐλέμματος, καὶ ἀπὸ φωνῆς ἀσκήρα, καὶ ἀπὸ λοιδορίας, καὶ ἀπὸ θλασφηνίας, καὶ ἀπὸ αἰσχρολογίας» (Α' Κορ. 9, 25). Ἀπ' ἐδῶ πληροφοροῦμεθα διὰ τί ἂν δὲν μᾶς ἔλθῃ δοκιμασία ἀπὸ κάτου ἔσω, πρέπει νὰ γυμνάζωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας καθημερινῶς μὲ νηστείας, μὲ σκληραγωγίας, μὲ ἀπλήν τρωφὴν καὶ πτωχὸ τραπέζι, καὶ μὲ τὸ νὰ ἀποφεύγωμεν ὀπουδῆσαν τὰς πολυτελείας. Ἄλλοιως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμμεθ εὐάρεστοι λόγον, διὰ ὅ τὰδε ἔχει καὶ τὰ ἐδῶ καὶ τὰ ἐκεῖ. Εἶναι ρεστοὶ εἰς τὸν Θεόν. Μὴ μοῦ εἴπῃ λοιπὸν κανεὶς αὐτῶν τὸν δόξαναν νὰ συμῆ τούτω εἰς αὐτοὺς ποὺ πλουτίζουν καὶ

13. Εἰς τὰ Γ' Βασιλειῶν κεφ. 18 ἐπιτοραῖται τὸ συμβῆν τῆς ἀνοήτου, ἡ ἑστία ἐξέσθῃ διὰ τῆς προσοχῆς τοῦ ἤλιου.

δυσσεβάζουν καὶ ἀμαρτάνουν. Ἐ' Ἄλλ' ἐδν πρέπει νὰ τὸ εἴπαμεν αὐτῶ, μόνον διὰ τοὺς καταπειρομένους εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῇ καὶ δι' αὐτοὺς ποὺ στενωκαρῶνται, ὅτι αὐτοὶ καὶ τὰ ἐδῶ καὶ τὰ ἐκεῖ ἔχουν. Διότι τὰ ἐκεῖ μὲν τὰ ἔχουν, ἀφοῦ θὰ ἀπολασοῦν ἀμοιβήν, τὰ ἐδῶ πάλιν τὰ ἔχουν, διότι ζοῦν μὲ τὰς ἐλπίδας ἐκεῖνων, καὶ δὲν ἀισθάνονται τὰ παρόντα θάνατα λόγῳ τῆς ἀναμνήσεως τῶν μελλόντων αγαθῶν. Ἄς ἀκούσωμεν ὅμως καὶ τὴν συνέκειαν. «Ἐὰν πῶσι δὲ τούτοις χάσμα μέγα ἐστῆρικται, λέγει, ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν» (Λουκ. 16, 28). Ὅρθως λοιπὸν εἶπεν ὁ Δαβὶδ ὅτι «Ἀδελφὸς οὐ λυτρωταί» οὐ δώσει τῷ Θεῷ ἔξλασμα ἑαυτοῦ» (Ψαλμ. 48, 8).

Ἄν εἶναι λοιπὸν δυνατόν ὅτε ἀδελφὸς ἂν εἶναι, ὅτε πατήρ, ὅτε υἱὸς, διότι πρόσθε· «ἐτίκον» ὑνώμασεν ὁ Ἀβραάμ τὸν πλάσιον, ἀλλὰ δὲν Ἰ' ἠμύρεσε νὰ τοῖ δεξῆ πατρικὴν στοργὴν πατέρα εἶπε τὸν Ἀβραάμ ὁ πλάσιος, ἀλλὰ τὴν πατρικὴν στοργὴν, ποὺ εἶναι φυσικὸν νὰ εἶρη τὸ παιδί, δὲν ἠμύρεσε νὰ ἀπολασθῇ. Καὶ τούτω διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι ὅτε ἡ συγγένεια, ὅτε ἡ φιλία ὅτε ἡ συμπόθεια ὅτε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ ὑπάρκοντα ἠμπορεῖ νὰ ἀφελθῇ ἐκείνων ποὺ ἔχει προσθῆ ἀπὸ τὴν ζωὴν του.

10. Αὐτὰ τὰ λέγια, ἐπειδὴ μερικὸι πολλὰς φορὰς, ἐνθ' ἐγὼ συμβουλεύω νὰ προσέκωιν τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ νὰ ἀγρυπνοῦν, αὐτοὶ ἀδιαφοροῦν καὶ γελασοῦν τὴν συμβουλήν μὲ τὸ νὰ λέγουν· Σὸ θὰ μὲ ὑπεραποίσης κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην καὶ δι' αὐτὸ ἔκω θύρος καὶ δὲν φοβοῦμαι. Ἄλλος πάλιν λέγει· Ἐ ἔκω πατέρα μάρτυρα καὶ ἄλλος ἔκω πατρὸς ἐπίσκοπον καὶ ἄλλος πάλιν προσβάλλουν ὄλην τὴν ἀσυνγένειαν των. Ἄλλ' ἔκω αὐτὰ τὰ λόγια εἶναι ἴστω, διότι δὲν θὰ ἠμπορέσῃ τότε νὰ μᾶς ἀφελθῇ ἡ ἀρετὴ τῶν ἄλλων. Θυμήσου τὰς παρθένους ἐκεῖνας, ποὺ δὲν ἔδωσαν λῆδι εἰς τὰς πένητες παρθένους. Καὶ αὐτοὶ μὲν εἰσῆλθον εἰς τὸν νυμφῶνα, αἱ ἄλλαι ὅμως ἀπεκλείσθησαν. Εἶναι μεγάλα αγαθὸν νὰ ἔκωμεν τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας μας στηριγμένας εἰς τὰ ἰδικά μας κατορθώματα, ἀφοῦ κανεὶς φίλος ἐκεῖ δὲν θὰ μᾶς ὑπεραποίση ποτέ. Διότι ἐδν ἐδῶ, λέγει πρὸς τὸν Ἰερειμῶν «Μὴ ὀξίου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου» (Ἰερ. 7, 16), ἐδῶ, 791 Α' ὅπου ἐμμεθ κύριοι νὰ ἀλλάζωμεν καὶ νὰ διορθώσωμεν, πολὺ περισσότερο ἔχει δὲν ἰσχύει κανεὶς ἡ μεσολάθεσις. Μὴ λέγῃς οὐ ἔχεις πατέρα μάρτυρα, διότι αὐτὸ θὰ σὲ καταδικάσῃ περισσότερο, ὅταν, ἐνθ' ἔκω εἰς τὸ σπῆτι σου τὰ παραδείγματα τῆς ἀρετῆς, οὐ ἀποδευκνῆς τὸν ἑαυτὸν σου ἄναξτον τῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων. Ἄλλὰ ἔχεις φίλον γενναῖον καὶ ἀξιοθαύμαστον; Ὅτε κα' αὐτὸς θὰ σοῦ παρασθῆ τότε. Πῶς λοιπὸν λέγει, «Ποῦσατε ἡμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνῶ τῆς

ἀδικίας, ἵν' ὅταν ἐκλίπητε, δέξονται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνοὺς (Λουκ. 16, 9); ἀὲν ὑπερέκει ἐδὼ ἢ φιλία, ἀλλὰ ἡ ἐλεημοσύνη. Β' Ἐάν ἐηλοσθὴ μόνον ἡ φιλία ὑπερέκει, ἔπρεπε νὰ εἴη ἀπλῶς: «Ποιῆσατε ὅμιν φίλους». Τώρα ὅμως διὰ τὸ δεῖξαι ὅτι ἀὲν ὑπερέκει μοναχὴ ἡ φιλία, προσέθεσεν, «ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας». * Ἄν καὶ κάποιος θὰ ἠμυροβοεῖ νὰ εἴη, ὅτι ἠμποροῦ νὰ κέρω φίλον χωρὶς τὸν μαμωνᾶν, καὶ μάλιστα καλύτερον παρὰ μὲ τὸν μαμωνᾶν. Ἄλλὰ διὰ τὸ νὰ μάθῃς ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι αὐτὴ ποὺ ὑπερέκει καὶ ἡ ἰσικὴ σου πράξις καὶ τὸ ἐπίτευγμά σου οὐ ἔπεισε νὰ ἐλυτῆς διὰ ἀπλῶς εἰς τὰς φιλίας τῶν ἁγίων, ἀλλὰ εἰς τὰς φιλίας ποὺ γίνονται μὲ τὸν μαμωνᾶν.

* Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ὄφου τὰ γνωρίζομεν, ἀγαπητοί, ἵς φυλάσσομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας μὲ πολλὴν προσοχὴν. Καὶ ἂν τιμωροῦμεθα νὰ εὐχαριστοῦμεν, κ' ἂν ζῶμεν μὲ καλοπέρασιν C νὰ προφυλάσσομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ νὰ σωφρονίζομεθα μὲ τὰς τιμωρίας τῶν ἄλλων καὶ νὰ εὐχαριστοῦμεν μὲ μετάνοιαν καὶ κατάνυξιν καὶ συχνὴν ἐξομολόγησιν. Καὶ ὄφου ἀποθάλωμεν κάθε κακὸν ποὺ ἐπρόδεμεν εἰς τὴν παρουσίαν ζωῆς καὶ σθῆσομεν μὲ μεγάλην προσπάθειαν κάθε κηλίδα τῆς ψυχῆς μας, νὰ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν ὅταν βλοῖ ἀποθάνωμεν, ἔτσι νὰ ἀπέλωμεν ἐκεῖ, ὥστε διὰ τὸν πλοῦσιον ἀλλὰ μὲ τὸν Λάζαρον νὰ χαιρέμεθα τὰ ἀθάνατο ἀγαθὰ ζῶντες εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ. Ἐξθε νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ τὰ ἐπιτύχομεν αὐτὰ ὅλοι ἡμεῖς, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν D Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ